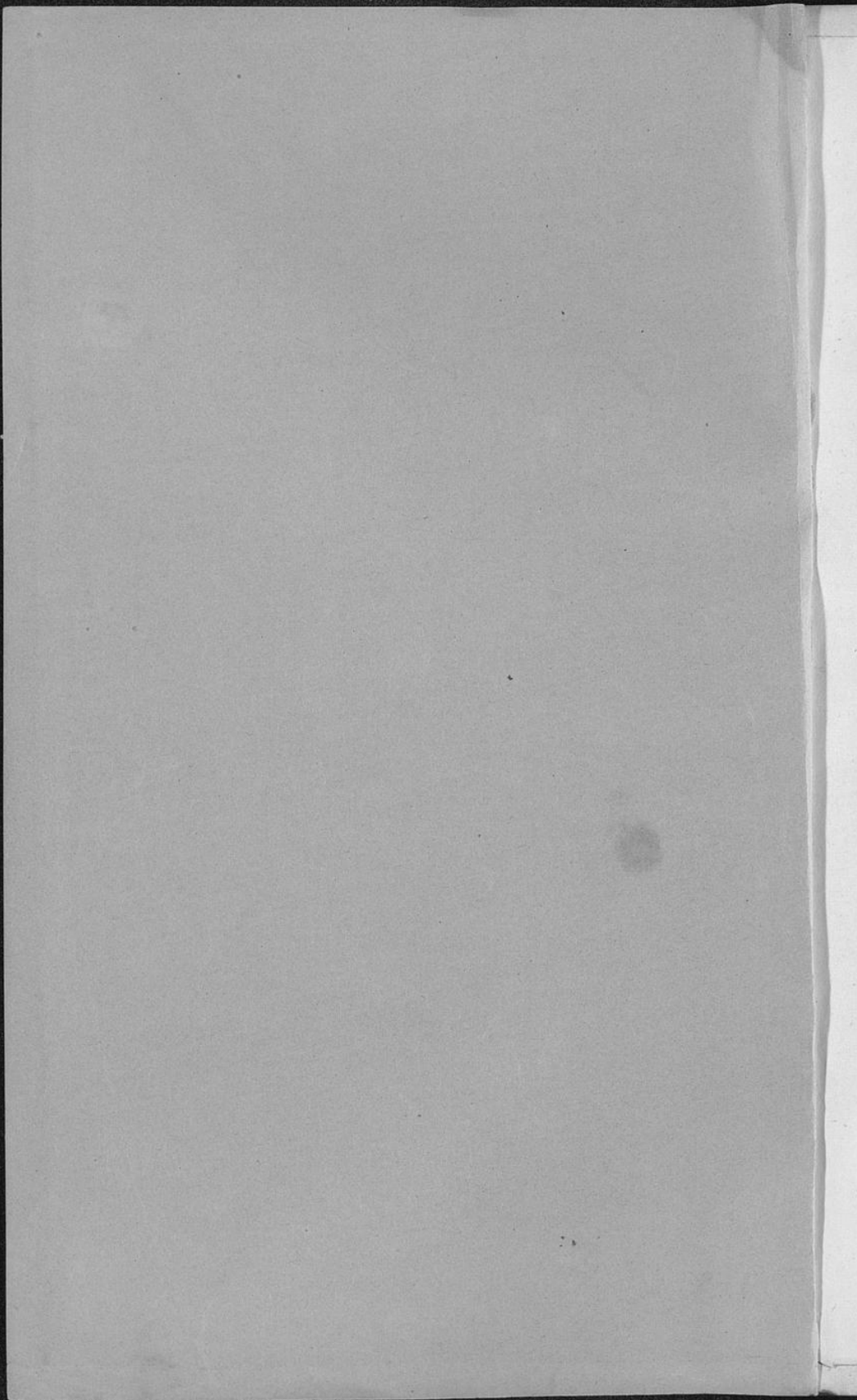

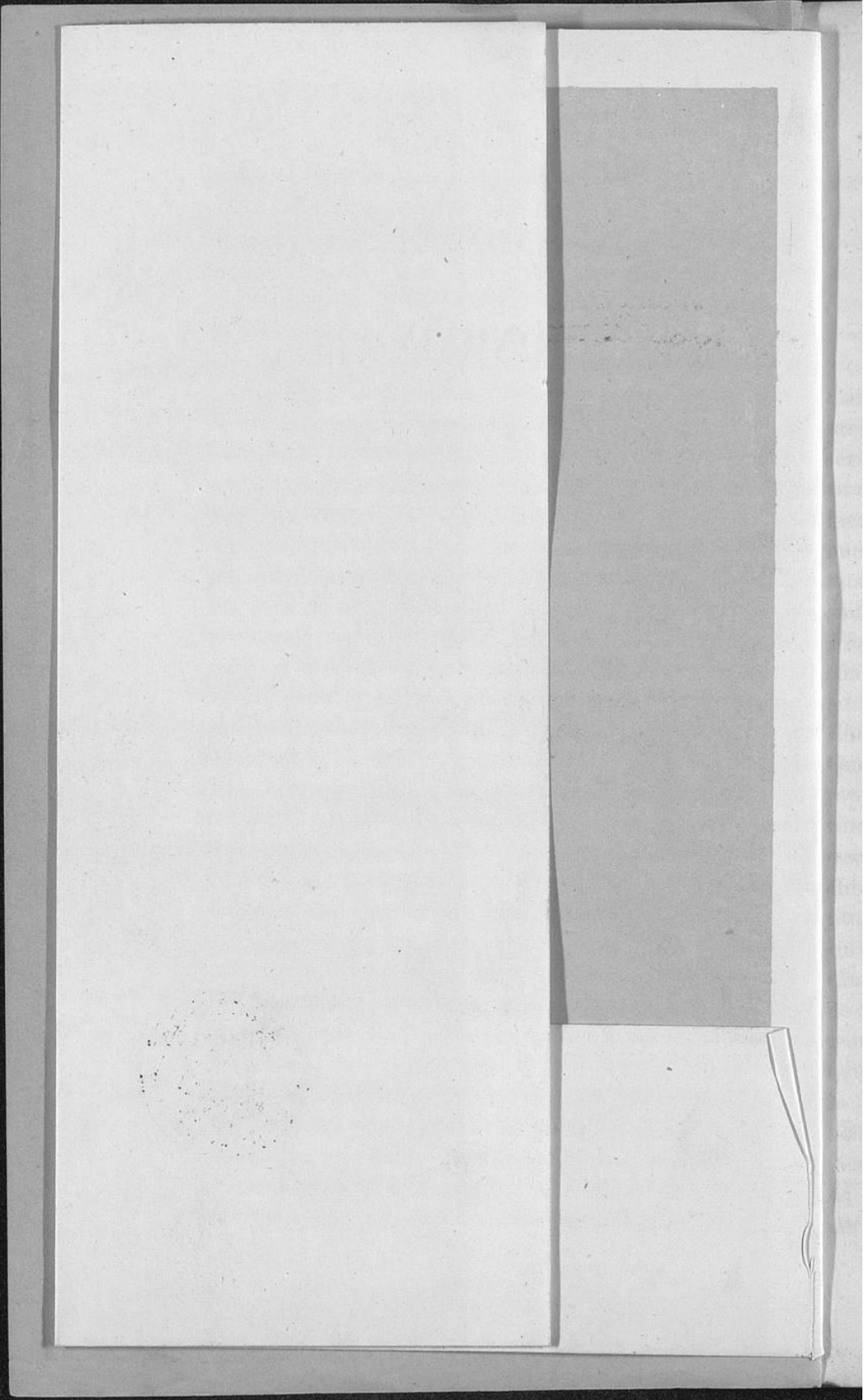
Abstrakt, Gymn. 1863

79, 23 6

9eL
1 (1863)

MONACHI ANONYMI SCOTI

CHRONICON

ANGLO-SCOTICUM.

E

CODICE DURLACENSI

PRIMUM INTEGRUM EDIDIT

CAROLUS WILLELMUS BOUTERWEK.

ADIECTA EST TABULA LAPIDI INCISA.

ELBERFELDAE

IMPRESSIT SAM. LUCAS.

M. DCCC. LXIII.

MONACHI ANONYMI SCOTTI

LIBRARIUS

INTELLIGENTIA

CAROLUS WILHELMUS HOFFMANN

LIBRARIUS

LIBRARIUS

LIBRARIUS

LIBRARIUS

Paucis abhinc annis, quum libros perlustrarem, qui Carlsruhae in Magni Ducis bibliotheca manu scripti extant, idque praecipue spectarem, ut, si quae illic essent scripta res medio aevo in Anglia gestas adumbrantia, ea cognoscerem: animum in se conuertit membrana Durlacensis seculo duodecimo conscripta, quae in catalogo numero 38. et titulo *Chronicorum Britannicorum* notata erat. Quem librum, ubi primum sub oculos uenit, statim intellexi, ex *Bedae* historia ecclesiastica et ex *Florentii Wigorniensis* „Chronico ex Chronicis“ excerpta continere. In eodem quum permulta inesse uiderem, quae ad Scotiae historiam pertinerent, hanc spem concepi, me Chronici scriptoris Scotici adhuc ignoti opus inuenisse. Quum uero domum redux ea, quae e libro Durlacensi raptim enotaueram, accuratius inspexissem, id quod uerum erat, animaduerti: iam anno M. DC. XCI. *Henricum Whartonium* maximam eius, qui in manibus erat, chronici partem, in primo tomo operis sui, quod sub titulo *Angliae Sacrae* in lucem edidit, typis excudendam curauisse, ita tamen, ut illud ipsum nomine Chronici *Coenobii Sanctae Crucis Edinburgensis* inscriberet. Qua de re in libri praefatione haec ille fere dicit: „Subieci monumenta quaedam antiqua, quae calculum seu sententiam a nobis superius positam confirmant. Primum in his locum tenet Chronicon breue, quod ad calcem historiae Hugonis Floriacensis manu perantiqua scriptum inueni in bibliotheca *Lambethana*. Prima eius pars se ad annum DCC. XXXIII. ex *Bedae* historia et epitome uerbatim desumpta est, additis duntaxat annorum nu-

¶

meris, qui apud Bedam plerumque desiderantur. Pars posterior, ab anno M. LXV. ad M. C. LXIII. de rebus Scotorum praesertim agit; ut Scotum quendam auctorem habuisse merito quis suspicetur. *Eundem Coenobii S. Crucis Edinburgensis monachum fuisse, indignant quae de isto Coenobio eiusque praepositis uberius narrantur.*“

Iam uero hunc Lambethanum codicem mutilum esse, eo apparet, quod sub anno M. C. LXIII. hisce uerbis: *Henricus, rex Angliae, pacatis transmarinis partibus,* ita desinit, ut sententia ad finem non perducatur. Attamen, huius rei ratione non habita, Societas illa litterata Edinburgensis, quae *Bannatyne Club* dicebatur, anno M. DCCC. XXVIII., quo tempore *Walterus Scottus* ipsi praeerat, operâ *Roberti Pitcairni* Lambethanum, adiecta ea parte, quam Whartonus omiserat, denuo publicauit, praefixo instrumento publico, quo monasterium S. Crucis (*Holyrood*) fundatum est, quod dubito num genuinum sit. *Pitcairnius* titulum libri a *Whartonio* excogitatum „Chronicon Coenobii Sanctae Crucis Edinburgensis“ retinuit, adiunctis his uerbis: „iterum *in lucem* editum;“ sed potius, ut uerum dicam, sub modio, ut est in libris sacris, posuit. Nam tantum abest, ut societatis illius, quam supra nominauimus, leges bonis litteris ueraeque eruditioni fuerint emolumento atque commodo, ut nonnisi tot librorum exempla typis excudi iusserit societas quot sibi adscriptos haberet socios. Anno autem M. DCCC. XXVIII. numerus nonagenarius non complebatur. Eidem legi arbitrariae et ipsae addictae sunt societates Roxburghensis et Maitlandiana, quo instituto nemo est quin uideat bibliomanorum quidem, quos uocant, incitari atque augeri cohortem, moram uero et impedimenta afferri iis, qui, in sodalitium earum non recepti, antiquitatis memoriam accuratius perscrutandam sibi proposuerint. Forte igitur, ut ita dicam, accidit, ut huius editionis inspiciendae copia mihi fieret in museo Britannico, cui exemplum eius ab

ipso *Pitcairnio* dono datum est. Postea uero mira quadam *Iacobi Y. Simpsonii*, medicinae professoris Edinburgensis celeberrimi, beneuolentia mihi quoque exemplum libri Pitcairniani obuenit. Quem quum accuratius inspicerem, cognoui, nihil aliud nisi codicis Lambethani ab *Henric. Petrieo* correctum apographum typis reddere. *Petrieus* autem, qui Monumenta historiae Britannicae indefesso per quinque lustra labore congeffit, sed priusquam ederentur, supremum diem obiit, codicem Lambethanum ita describit: „Liber Lambethanus, numero 440. signatus, qui Chronicon continet a Whartonio dictum Sanctae Crucis, forma est quaternaria minore; in folio secundo extant a XIII. seculi manu scripta haec uerba: *Liber Sanctae Mariae de Sancto Seruano, ex dono Wilhelmii, filii Dunecani, quondam personae ipsius ecclesiae.* Incipit autem Chronicon, cui uetus titulus inscriptus non est, in folio CXXII.; totum sec. XII. uidetur conscriptum, litterae tamen, quamquam eiusdem formae sunt, sub finem, ubi manuscriptum mutilum est, paulo latiores fiunt.“ Codex Durlacensis ipse quoque trans fretum ortus esse uidetur et cum Lambethano ad uerbum concinit, ut tamen, quae desiderantur in illo, in ipso integra legantur. Unde uero Durlacum translatus fuerit, an e coenobio aliquo monachorum Scotorum Germaniae, an ex Anglia eo tempore, quum monasteria deuastabantur, a profugis in continentem asportatus, ne augurari quidem licet. Id tantum constat, quae in paginis 47. et 48. nostrae editionis leguntur, ea diuerso tempore et a diuersis scriptoribus addita esse, quum primitiuus codex ab eadem manu seculi XII. exaratus sit.

Continet liber Durlacensis in primis XI. foliis, et in duodecimi pagina aduersa, chronicon nostrum a manu nitida et aequali, cuius specimen in tabula lapidi incisa proponimus, ita conscriptum, ut singulae paginae uicenorum senorum uersuum sint. Describuntur autem res

gestae usque ad annum M. C. LXXXIX. Itaque, quum XXVI. annorum enarratione superet codicem Lambethanum, operae pretium uisum est, hoc chronicon, quod ad Angliae et Scotiae historiam cognoscendam non parui momenti sit, denuo tractare et annotationibus instructum edere. Adiectum est in extrema folii duodecimi pagina aduersa id, quod in editionis nostrae p. 47. impressimus et in tabula delineauimus, de morte Alexandri III., Scotiae regis, a XIII. siue XIII. seculi manu annotatum.

Ad annum usque M. LXXI. librarius, singulorum res annorum ut maiore dispesceret interuallo, in nouo quoque anno describendo nouo uersu exorsus est, sequentia continua scriptura exarauit; per totum autem librum initiales singularum particularum litteras aut rubro aut uiridi colore depinxit.

Sequitur in folii XII. pagina auersa et parte folii XIII. paginae aduersae a librario XIII. siue XV. seculi ex maiore aliquo, ut uidetur, opere transscriptum, paruis litteris iisque difficilibus lectu, fragmentum de expeditionibus quibusdam a sodano anno M. CC. LXVI. susceptis; quod exscriptum habeo a *Willelmo Crecelio*, collega gymnasii Elberfeldani, amico multis nominibus mihi colendo, quique, qua est comitate, etiam Lambethani apographum cum Durlacensi codice contulit. Incipit fragmentum ita: „Anno Domini M. CC. LXVI. die Mercurii, secunda die mensis Iulii, Sodanus de Babilonia sedem suam posuit ante ciuitatem de Acon et tenuit ibi partem hostis sui per quindecim(?) dies, usque ad CC. M. uiros, cum armis et equitaturis, et CCCC. M. uiros peditum;“ cf. specimen scripturae quartum. Concluditur uerbis hisce: „et haec confusio Christianorum facta fuit fere per duas leugas extra ciuitatem de Acon.“

Hoc fragmentum in proxima pagina excipiunt a manu uel ipsa quoque XV. seculi uel proxime antecedentis litteris magnis iisdemque rudioribus exaratae

notationes illae rerum quarundam memorabiliorum in Scotia inde ab anno M. CC. XCVI. ad annum M. CCC. LV. gestarum, quas infra pp. 47. et 48. describendas curauimus.

Codicem, recentiore aetate, communi tegumento membranaceo cum aliis pluribus libris, quorum pars minoris formae est, conglutinauerunt.

In rebus et componendis et digerendis eandem fere huius chronici auctor, quam ceteri mediæ aevi *χορογράφου* monachi, legem sequitur, ut, priorum operibus ad uerbum in suum usum conuersis, quae ipsius tempore gesta sint paucis addat. Tali autem scriptori quid propositum fuerit officii, dilucide declarat *Geruasius Dorobernensis*, qui circa annum M. CC. floruit. „Chronicus enim, inquit, annos incarnationis Domini, annorumque menses computat et Kalendas, acta etiam regum et principum, quae in ipsis eueniunt, breuiter edocet, euentus etiam, portenta uel miracula commemorat“ cet. Idem Geruasius plurimum interesse dicit inter rerum scriptorem et chronicum, reprehendens quorundam chronicorum ambitionem, qui, quum rerum scriptores sese profiterentur, inani uerborum magnificentia res ipsas deprauarent. Haec igitur considerantes, si de nostri chronici auctore iudicium ferre conamur, dignus laude uidebitur, quum propter res diligenter et prudenter relatas, tum quod in priore operis parte usque ad annum DCC. XXXIII. *Bedae* historiam ecclesiasticam eiusdemque chronicon perite excerptis, intersertis singulis quibusdam rebus, quas unde desumserit non omnibus locis indagare potuimus. In horum numero sunt ea, quae sub anno XLV. de rebus a Sancto Martiale, episcopo Limouacensi, gestis memoriae prodit, quae apud Bedam non leguntur. Qua de re coniecturam facere licebit, inter hunc sanctum uirum et chronici monasterium aliquam intercessisse rationem. Constat autem in comitatu Scotiae, qui Angus nominatur,

cellas fuisse Burdigalenses, fortasse etiam Lemouicensis. Itaque iure aliquis concluderet, monachum Scotum, qui nostrum chronicon composuit, in cella a monasterio quodam Galliae meridionalis fundata uixisse et propter hanc ipsam causam traditionem istam de S. Martiale in opus suum recepisse. Iam si rationem habemus earum rerum, quas de Praemonstratensium monasterio Cupri, in comitatu Angus, condito eiusque primo refert abbatem (cf. praesertim pp. 41. et 43.), uix dubium esse potest, quin huius fuerit coenobii inquilinus, idque nescio an eum monasterio quodam Galliae meridionalis arctiore uinculo coniunctum fuisse suspicari liceat. Illud uero, quod Whartonus, qui hosce chronici locos non nouerat, contendit, in coenobio Sanctae Crucis Edinburgensis eum uitam degisse, certo argumento non nititur. Ceterum in armario Cuprensis coenobii historiam translationis Sancti *Cuthberti* fuisse asseruatam, inde iure colligitur, quod ipsa eius uerba transscribuntur p. 26 sq.

Opus lacuna laborat CCC. XXXI. annorum, scilicet ab anno DCC. XXXIII. ad annum M. LXV. Unde efficitur, auctorem uetustissimos chronicos, qui post Bedam scripserunt, ipsumque chronicon Saxonum cognitum non habuisse. Ab anno M. LXV. quum alios chronicorum scriptores, tum uero chronicon Mailrosense sequitur, ita tamen, ut suum retineat iudicium.

Addo, auctorem XIII. siue exeuntis XII. seculi fuisse, inde apparere, quod in nominibus propriis scribendis, praesertim Nordanhymbrorum, haud raro, secundum seculi illius consuetudinem, litterarum aspirationem ad arbitrium modo seruauerit, modo omiserit, nusquam autem nordanhymbricis formis, quales sunt apud Bedam, accurate usus sit. Quod ex nominum priorum, quem submisimus, indice licet intelligere.

Index nominum propriorum.

- A**da 40, 3.
Adam 46, 5. 25.
Adrianus abb 23, 16.
Adrianus P. 38, 1. 17.
Adulfus ep. 23, 22. 24, 23.
Aelbertus 23, 12.
Aelfridus 9, 6. 10. 12.
Aelle 10, 19.
Aethelbertus 11, 9. 13. 16.
Aetholia 46, 4.
Agabus 5, 8.
Aidanus 15, 6. 20, 19.
Ailwinus 38, 2.
Albanus S. 42, 2.
Aldulfus 18, 19.
Aldunus 26, 8.
Alexander P. 38, 17. 39, 2.
41, 7. 45, 4.
Alexander I. R. 33, 13.
Alexander III. R. 47, 2.
Alexis 44, 16.
Alfricus 23, 12.
Alfridus 19, 16. 20, 23. 22, 6. 15.
Alnewich 44, 1.
Aluertunia 27, 5.
Alwinus abb. 35, 11. 40, 11.
Anastasius P. 36, 3. 13. 38, 1.
Andegauia 36, 7.
Andilegum monast. 14, 11.
Andreas ep. 45, 12.
Andreas magister 40, 18.
Andreas S. 14, 24. 23, 21. 38, 14.
39, 9. 11. 40, 7. 12. 41, 11. 12.
44, 13.
Androgius 3, 20.
Anegus 34, 7.
Angli 7, 11. 16, 20. 21. 22.
8, 19. 22. 24, 10. 12. 15. 22.
11, 1. 3. 12, 15. 23. 13, 25.
14, 7. 15. 15, 19. 19, 7. 21,
18. 25, 2. 26, 10. 29, 3. 32,
8. 35, 4. 36, 4. 47, 4.
Angli mediterranei 22, 8.
Anglia 25, 2. 26, 3. 33, 4. 34,
10. 35, 15. 36, 7. 37, 8. 11.
38, 6. 9. 12. 14. 40, 3. 9. 10.
13. 15. 42, 5. 6. 16. 18. 43,
8. 44, 5. 45, 10. 16. 46, 17.
20. 48, 18.
Anselmus 29, 10. 32, 7.
Antiochia 30, 4.
Antoninus 6, 6.
Arcadius 6, 26.
Arnulfus patriarcha 33, 4.
Arturus 37, 4.
Ascalon 35, 17.
Augustinus 8, 20. 9, 2. 15.
19. 10, 1. 11. 11, 20. 22.
13, 12.
Augustus Octavianus 4, 9.

- Baioci** 32, 1.
Baldewinus 42, 11.
Baldewinus magist. 45, 18.
Baldewinus R. 31, 2. 33, 4.
Banok 48, 12.
Bassianus 6, 5. 6.
Batonia 33, 11.
Beda 25, 9.
Berchtus 19, 6.
Berchtwald 21, 20. 23, 22. 24, 17.
Bernardus 36, 3.
Britannia 11, 1. 3. 8. 15. 12, 16.
Berte 11, 12.
Bertfrihtus 23, 3.
Berwic 47, 4. 48, 14. 15. 17.
Bethleem 4, 2. 31, 2.
Bleduna 26, 7.
Boiamundus 32, 10.
Bolonia 33, 2. 38, 16.
Bonifacius 12, 8.
Bononia 42, 1.
Bosa 17, 27.
Brige 14, 11.
Britanni 3, 17. 19.
Britanni 5, 15.
Britannia 3, 6. 8. 13. 4, 21. 5, 22. 6, 2. 3. 7, 3. 12. 8, 11. 20. 23. 24. 9, 1. 5. 14, 8. 16, 3. 23. 22, 9.
Britones 11, 2. 3. 12, 23. 25.
Bruys (Rob. de) 47, 13.
Cadwalla 20, 24.
Caelestinus 7, 9.
Caelin 10, 19.
Caesar Gaius Iulius 3, 3. 17. 21. 4, 23. 7, 5.
Caesar Octavianus 4, 2.
Cale 14, 11.
Cantia 9, 17. 13, 8. 17, 17. 21, 26.
Cantuaria 33, 10. 40, 3.
Cantuaria eccl. 43, 3.
Cantuariensis archiep. 34, 12. 39, 14. 41, 8. 43, 1. 9. 45, 18.
Cantuarii 7, 17. 10, 13. 21. 11, 2. 13, 22. 15, 2. 16, 9. 17, 8. 18, 20. 19, 19. 23, 10.
Castellum Puellarum 37, 10. 44, 10. 45, 1.
Ceaulin 10, 20.
Cedda 16, 12.
Cedwalla 12, 25.
Ceolred 23, 5.
Ceoluulfus 24, 12.
Cestria 33, 8. 36, 5.
Chelcau 39, 12. **Chelcou** 39, 9.
Christiani 35, 17. 46, 14.
Christianus ep. 37, 10.
Christus 4, 2. 7. 13. 14, 7. 8. 9, 13. 12, 24. 18, 21.
Cilicia 16, 15.
Clareuallensis abb. 36, 3. 46, 17.
Claudius imperator 4, 19.
Coelredus 23, 1.
Coenredus 22, 14. 25. 23, 1. 5. 23, 9. 24, 13.
Colman 16, 11.
Columba 8, 11.
Commodus 5, 10.
Constantinus 22, 28.
Cumberlandia 38, 9.
Cumin 26, 11. **V. Robertus.**
Cupre 46, 25. † **Cuprum** 41, 3. 43, 4. 46, 5.
Cuthbertus 17, 19. 19, 11. 20, 4. 11. 26, 8. 27, 11. 31, 6.
Daibertus 31, 2.
Damianus 15, 18.
Daniel ep. 24, 23.
Dauid 35, 16. 18. 40, 12. 42, 15.
Deusdedit 15, 13. 16, 7.

- Dexastan 9, 8.
 Deza lapis 9, 9.
 Diocletianus 5, 15. 9, 11.
 Dofnaldus 38, 3.
 Donbar 47, 5.
 Dorobernensis (Dorouernensis)
 archiep. 20, 5.
 — cathedra 15, 13.
 — ciuitas 24, 22.
 — eccl. 11, 22. 13, 13. 16. 16,
 7. 13.
 — episc. 16, 17. 21, 13.
 Duncan 37, 9.
 Dunchelde 42, 14.
 Dunelmensis ep. 28, 4.
 — episcopatus 37, 2.
 Dunelmum 26, 9. 27, 1. 6.
 Dunfermelin 35, 11. 37, 5.
 Dunkelde 41, 4. 44, 12.
 Dunroden 39, 8.
 Duuenaldus 46, 5. 10.
- E**adbald 11, 17. 12, 2. 13, 22.
 Eadbertus 23, 12.
 Eaded 17, 27.
 Eadfridus 13, 5.
 Eadgarus 32, 5.
 Eaditha 27, 15.
 Eadmundus 25, 13.
 Eadwardus 25, 12.
 Eadwinus 10, 24. 12, 11. 13. 22.
 13, 2. 8. 15. 19, 3.
 Eadwinus 27, 14.
 Eailredus 18, 6.
 Eanfled 12, 11.
 Earconbertus 13, 23.
 Eatha 17, 27.
 Eboraca 20, 5.
 Eboracensis archiep. 36, 6. 12.
 37, 7.
 — ciuit. 14, 21.
- Eboracum 6, 4. 12, 17. 44, 4.
 45, 5.
 Egbertus 16, 9. 17, 8. 19, 20.
 19, 23. 27.
 Edan 9, 5.
 Edenesburch 34, 3.
 Edenesburgum 40, 11.
 Ednesburch 39, 7.
 Edricus 19, 23. 24.
 Edwinus 14, 15.
 Edynburg 48, 10.
 Egbertus 23, 6. 10. 24, 9.
 Egfridus 17, 7. 11. 21. 25. 18, 1.
 3. 18. 19, 4. 9. 16. 20, 3. 8. 9.
 Eleutherus P. 5, 11.
 Elwinus 18, 5.
 Emma 25, 12.
 Eorcangote 14, 3.
 Erchonbertus 16, 8.
 Erminigilda 45, 17.
 Ernaldus 39, 8. 40, 7.
 Estrangli 18, 19.
 Ethilbertus 10, 1. 13. 21. 23.
 Ethelredus 18, 2. 19. 22. 13.
 23, 1. 25, 12.
 Ethilredus 17, 14. 16.
 Eugenius P. 36, 2.
 Eulalia 32, 19.
 Eustachius 36, 3. 38, 7.
- F**ara 14, 6.
 Farne insula 17, 19.
 Fawe capella 47, 9.
 Fergus 39, 6. 15.
 Fif 37, 9.
 Florentius 40, 4.
 Focas 9, 11. 10, 9.
 Forfar 48, 4.
 Franci 5, 6. 14, 5. 9.
 Francia 44, 2. 46, 22.
 Fulco 41, 5. 43, 4.

- G**alli 3, 5.
 Gallia 3, 11. 5, 5. 6, 23. 14, 9.
 22, 2. 24, 6. 41, 9.
 Galwaia 37, 11. 39, 4. 6. 15.
 Gaufridus 37, 5. 6.
 Gefmundus 22, 4.
 Gelasius P. 33, 5.
 Genlade flumen 21, 22.
 Germani 3, 4.
 Germania 7, 16.
 Germundescia 37, 12.
 Geruasius S. 48, 1.
 Geta 6, 5. 6.
 Gillebertus 35, 1.
 Glascau 44, 5.
 Glascu 35, 9.
 Glascuensis episc. 39, 13.
 — eccl. 35, 1.
 Glascuuiensis praesul 46, 1.
 Glasgouensis episc. 41, 6.
 Glocestria 35, 7.
 Godwinus 22, 1.
 Gothi 7, 2.
 Gratianus 6, 19. 24.
 Gregorius ep. 41, 4. 42, 14.
 Gregorius P. 8, 15. 18. 9, 1. 10, 5.
 Gufridus 38, 12.
 Guilelmus Waleys 47, 6.
 Gundulfus 32, 6.
- H**agustaldensis eccl. 20, 10.
 Haraldus 26, 1. 3.
 Hastinge 26, 4.
 Hatfeld 13, 1.
 Hengist 7, 23. 11, 15.
 Henricus archiep. 36, 6.
 Henricus cardinal. 46, 16.
 Henricus comes Andegau. 36, 7.
 Henricus comes North. 35, 15.
 36, 1.
 Henricus ep. 34, 6.
- Henricus I. R. 30, 9. 31, 8. 32,
 1. 2. 7. 33, 7. 34, 10.
 Henricus II. R. 37, 11. 38, 6.
 12. 14. 15. 40, 9. 42, 5. 6.
 16. 17. 43, 2. 3. 45, 16. 46,
 17. 20.
 Henricus III. R. 42, 17. 44, 1.
 Herculus. V. Maximianus.
 Herebertus 39, 12. 41, 5.
 Hereford 17, 11.
 Herefordensis episc. 42, 4.
 Hereric 19, 4.
 Hermannus 28, 1.
 Hetfeld campus 18, 15.
 Hibernia 8, 11. 11, 3. 16, 6.
 19, 6. 44, 8. 9.
 Hienenses monachi 23, 6.
 Hii insula 8, 12.
 Hilda 18, 21.
 Honorius 6, 26. 7, 6.
 Honorius archiep. 13, 10. 15, 1.
 15, 10.
 Honorius P. 13, 14.
 Horo 40, 14.
 Horsa 7, 23.
 Hothlandia 40, 5.
 Hugo 37, 2. 44, 14. 45, 8.
 Hundra 10, 16. 25.
 Humbrenses Saxones 10, 19.
 Huntedunia 88, 10.
- I**acintus S. 47, 7.
 Ida 8, 8.
 Iedeuadre 40, 6.
 Ierosolyma 30, 3. 35, 10. 38, 10.
 46, 14.
 Ierusalem 30, 7. 33, 4.
 Igwaldus 24, 23.
 Imerus magister 42, 11.
 Inbrigge 14, 6.
 Ingelramus 41, 6.

- Ingetlingum 15, 5.
 Iocelinus 44, 5. 46, 1.
 Iohannes 38, 7.
 Iohannes, abbas Rom. 18, 17.
 Iohannes baptistes 48, 11.
 Iohannes ep. Bath. 33, 11.
 Iohannes ep. Chelc. 39, 12.
 Iohannes ep. Glasc. 35, 9.
 Iohannes mag. 44, 14. 45, 1. 3. 8.
 Irneside (Eadm.) 25, 13.
 Irminricus 11, 13.
 Isaac 40, 5.
 Ithamar 15, 1. 17.
 Iuda 4, 2.
 Iustinianus (Augustus) 21, 5.
 Iustus 9, 3. 15. 11, 23. 12, 5.
 12, 9. 13, 9.
- K**arleolum 43, 11.
 Kathenesensis ep. 45, 12.
 Kyngorn 47, 2.
- L**abienus 3, 18.
 Lanfrancus 29, 6.
 Laodonia 40, 14. 18.
 Laurentius 10, 2. 11, 18.
 Legecestria 42, 7.
 Leonardus abb. 36, 8.
 Lincolnia 33, 12. 35, 5. 6.
 Lincolnensis ep. 42, 3.
 Lindisfarnea ins. 20, 19.
 Lindisfarnenses 20, 3.
 Lindocolinum 13, 12.
 Loterius 18, 20. 19, 19.
 Lothere 17, 9.
 Lucius P. 45, 5. 7.
 Lucius R. 5, 12.
 Lundonia 9, 17. 11, 21. 42, 17.
- M**agdalena 47, 8.
 Malcolm 38, 3.
 Malcolm com. Athol. 46, 3.
 Malcolm Macbeth 38, 5. 42, 12.
 Malcolmus III. R. 30, 1.
 Malcolmus IIII. R. 36, 1. 10. 11.
 37, 4. 9. 38, 14. 39, 1. 4. 40.
 4. 12. 14. 41, 10. 13.
 Margareta Regina 30, 1.
 Maria comit. 33, 2.
 Maria S. 31, 1. 43, 4. 12.
 Martialis 5, 5.
 Martianus 7, 10.
 Martinus 11, 11.
 Maserfeld 14, 16.
 Mathildis Imperatrix 42, 4.
 Mathildis Regina 29, 1. 33, 3.
 Mathildis Reg. uxor Steph. 35, 14.
 Matthias apost. 47, 11.
 Mauricius 8, 13. 10, 9.
 Maximianus (Herculius) 6, 10. 11.
 Maximus 6, 23.
 Mellitus 9, 3. 14. 15. 11, 21. 12, 1.
 Mercii 7, 21. 12, 26. 14, 14. 15.
 22. 25. 17, 13. 16. 18, 2. 22,
 13. 26. 23, 5. 24, 21.
 Mercinenses 18, 19.
 Methfen 48, 2.
 Meuaniae ins. 11, 3.
 Midel-Angli 15, 19.
 Mons dolorosus 43, 7.
 Morauensis comes 34, 7.
 Morauensis episc. 39, 1.
 Morini 3, 5.
 Murauensis episc. 39, 10. 40,
 1. 14.
- N**ero 6, 13.
 Nicholaus 41, 11.
 Nordanhimbri 10, 24. 11, 5. 12, 10.
 Norhamhimbri 14, 13.
 Norhanhimbri 22, 15. 23, 4. 24,
 11. 26, 11.

Normannia 25, 13. 26, 2. 32, 2.
 Northanhimbri 7, 21. 8, 9. 9, 6.
 16, 4. 12. 24. 19, 5.
 Northanhimbria 38, 9.
 Northanhumbri 35, 15.
 Northantunia 36, 6.
 Northumbria 36, 2. 43, 14.

Octa 11, 14.

Octavianus 38, 18. 40, 16.
 Oeric 11, 14.
 Oisc 11, 14. 15.
 Orcades ins. 4, 26.
 Osbertus 35, 12. 13.
 Osfridus 13, 4.
 Osmundus 28, 2. 29, 5. 8. 30, 6.
 Osred 22, 17. 25. 23, 4.
 Osricus 23, 8. 24, 11.
 Ostridh 18, 5.
 Oswaldus 11, 4. 13, 7. 14, 12.
 20, 19.
 Oswin 11, 6. 14, 18. 15, 4.
 19, 17.
 Oswius 16, 24.

Palladius 7, 8.

Paschalis P. 32, 10. 33, 3.
 Patricius 42, 7.
 Paulinus 9, 3. 12, 9. 21. 13, 8.
 12. 14, 20.
 Paulus apost. 11, 12. 23, 20.
 Peada 15, 20.
 Pelagius Brito 6, 28.
 Penda 12, 25. 13, 6. 14, 14.
 15, 20. 22, 24.
 Perth 48, 5.
 Petrus apost. 5, 5. 11, 12. 19.
 12, 18. 20, 20. 21, 13. 22, 24.
 Philippus 46, 17. 22.
 Picti 8, 12. 11, 7. 19, 8. 23, 3.
 Ponte (Rogerus de) 37, 6.

Protasius S. 48, 1.

Protus S. 48, 1.

Racwlfus 21, 22.

Rader 36, 4.
 Radulfus abb. 43, 6. 46, 24.
 Radulfus dux 27, 15.
 Radulfus ep. 32, 6. 33, 10.
 Radulfus Malcael 42, 10.
 Ranulfus 31, 9.
 Redwald 10, 22.
 Reinfriu 41, 1.
 Rhenus 3, 4.
 Ricardus comes 33, 8.
 Ricardus dux 25, 13.
 Ricardus ep. 40, 10. 41, 11. 44, 13.
 Ricardus fil. Baldew. 42, 11.
 Ricardus Fitz-Gilbert 35, 1.
 Ricardus princeps 33, 7.
 Ricardus R. 46, 23.
 Ripum 22, 22.
 Robertus de Bruys 47, 13.
 Robertus canon. 40, 5.
 Robertus comes 42, 7.
 Robertus Cumin 26, 11.
 Robertus ep. S. Andr. 33, 11.
 38, 13.
 Robertus ep. Bonon. 42, 1.
 Robertus ep. Hereford 42, 4.
 Robertus ep. Lincoln 42, 3.
 Rofensis eccl. 11, 23. 12, 5.
 15, 15. 22, 4. 23, 13.
 Rofensis ciuit. 14, 21.
 Rogerus archiep. 45, 5.
 Rogerus dux 27, 15.
 Rogerus ep. 31, 5. 32, 4.
 Rogerus de Ponte 37, 6.
 Roma 3, 1. 4, 5. 5, 1. 7, 2.
 10, 5. 13, 19. 17, 3. 20, 26.
 22, 7. 9. 27. 32, 11. 37, 2.
 39, 1. 44, 10. 16. 45, 9.

Romani 3, 22. 7, 3.
 Ros 46, 10.
 Ros (comes de) 42, 13.
 Rothin 45, 11.
 Rotomagensis archiep. 37, 12.
 Rouescestria 9, 18.
 Roxburg 48, 8.
 Rufinianus 9, 4.

Salisberiensis eccl. 29, 6. 8.
 Salisburia 35, 5.
 Saraceni 24, 6.
 Saxones 7, 12. 16. 19. 20. 9,
 13. 16. 10, 20.
 — austral. 15, 18. 19, 22. 22, 10.
 — occident. 15, 14. 20, 24.
 Saxonica lingua 22, 5.
 Saxonicus dux 42, 7.
 Scona 40, 5. 47, 13.
 Scoti 48, 14.
 Scotia 32, 5. 35, 16. 36, 9. 11.
 37, 4. 38, 8. 14. 39, 3. 40,
 4. 10. 41, 1. 10. 12. 42, 15.
 44, 2. 7. 9. 45, 6. 16. 46,
 11. 47, 2. 13.
 Scotti 7, 8. 9, 5. 11, 7. 16, 11
 30, 1. 33, 13. 34, 7. 35, 4.
 18. 38, 5. 41, 13. 42, 11. 43,
 10. 45, 14. 48, 16.
 Seresberia 28, 1. 31, 5. 32, 4.
 Sergius 21, 1.
 Seuerus 5, 18.
 Sigebertus 9, 14.
 Simon 36, 5.
 Stephanus R. 34, 11. 35, 6. 7.
 36, 4. 6. 37, 8. 38, 16.
 Streneshalch 18, 22.
 Struelyn 47, 6.
 Suefhardus 21, 27.
 Sumerlede 36, 9. 40, 18.
 Syria 5, 2.

Tarsus 16, 14.
 Tatwinus 24, 21. 25, 9.
 Theobaldus 39, 14.
 Theodorus archiep. 16, 14. 20.
 24. 17, 12. 28. 18, 8. 16.
 21, 8. 20. 20, 5. 23, 15.
 Theodosius 6, 26.
 Theodosius iunior 7, 6.
 Thomas I. archiep. 30, 8.
 Thomas II. archiep. 33, 1. 40,
 2. 41, 8. 43, 1. 8.
 Tiberis 4, 5.
 Tiberius Cæsar 4, 12. 16.
 Tobias 22, 4. 23, 13.
 Tolosa 38, 15.
 Trauent 37, 10.
 Trente 18, 3.
 Trinouantes 3, 20.
 Turonense 38, 16.

Valens 6, 20, 21.
 Valentinianus 6, 21. 7, 10.
 Uecta ins. 7, 18.
 Uerus (M. Antonius) 5, 9.
 Uitalianus P. 16, 18.
 Uiuianus cardinal. 44, 7. 9.
 Uortigernus 7, 12. 11, 15.
 Urbanus P. 30, 3. 6.

Walchelinus 30, 4.
 Walcherus 28, 3.
 Walenses 38, 8.
 Wallia 38, 6.
 Walterus abb. 39, 11.
 Walterus dapifer 44, 11.
 Waltheuus 27, 17.
 Weechta 7, 24.
 Wibertus 29, 2.
 Wicchgilsus 7, 24.
 Wichtredus 19, 27. 21, 27.

- Wido Cremensis 40, 16.
Wightae 7, 17.
Wightuarii 7, 17.
Wihtredus 23, 9.
Wilfridus 16, 12. 17, 4. 25.
20, 9. 22, 6. 18.
Willelmus abb. de Monte dolo-
roso 43, 7.
Willelmus abb. coenob. S. Cruc.
35, 14.
Willelmus archiep. Cant. 34, 12.
Willelmus archiep. Ebor. 36, 12.
Willelmus com. Bolon. 38, 16.
Willelmus ep. Morau. 39, 1. 9.
40, 1.
Willelmus ep. Wint. 34, 5.
Willelmus frater Reg. Henr. II.
40, 15.
- Willelmus, pater Duuenaldi 46,
10.
Willelmus princeps 33, 7.
Willelmus I. R. Angl. 26, 2. 10.
29, 3.
Willelmus II. R. Angl. 30, 8.
Willelmus I. R. Scotiae 41, 14.
43, 10. 13. 44, 2. 3. 45, 2.
6. 14.
Wintonia 34, 5.
Witta 7, 24.
Witterne 38, 3.
Woden 8, 1.
Wlfhere 15, 24. 17, 13.
Wudestoc 46, 1.
- Y**na 21, 6.
Yoslyn 47, 10.

Monachi anonymi Scoti
Chronicon
Anglo-Scoticum.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Anno ab urbe Roma condita sexcentesimo nonagesimo U. C. 693.
 tertio,¹ ante uero Dominicae incarnationis tempus anno sexa- A. D. N. 60.
 gesimo,² Gaius Iulius functus gradu consulatus cum Lucio Bi- Iulius.
 bulo,³ dum contra Germanorum Gallorumque gentes, qui Rheno
 tantum flumine dirimebantur, bellum gereret, uenit ad Morinos,⁴
 unde in Britanniam proximus et breuissimus transitus est, et
 nauibus onerariis atque actuariis circiter octoginta praeparatis in
 Britanniam transuehitur. Ubi acerba primum pugna fatigatus,^{26. Aug. 55.}
 deinde aduersa tempestate correptus, plurimam classis partem et
 non paruum numerum militum, equitum uero paene omnem,^{30. Aug.}
 disperdidit.⁵ Regressus⁶ in Galliam [legiones in hiberna dimisit]
 ac sexcentas naues [utriusque commodi] fieri imperauit. Quibus
 iterum in Britanniam primo uere transuectus, dum ipse in hostem mense Maio 54.
 cum exercitu pergit, naues in ancoris stantes tempestate correptae
 uel collisae inter se, uel arenis illisae ac dissolutae sunt. Ex
 quibus quadraginta perierunt, ceterae cum magna difficultate
 reparatae sunt. Caesaris equitatus primo congressu a Britannis
 uictus,⁷ [ibique Labienus⁸ tribunus occisus est]. Secundo proelio
 cum magno suorum discrimine⁹ uictos Britannos in fugam uertit.
 Interea Trinouantum firmissima ciuitas,¹⁰ cum Androgio¹¹ duce,
 datis quadraginta obsidibus, Caesari sese dedit.¹² Quod ex-
 emplum secutae urbes aliae complures in foedus Romanorum
 uenerunt.¹³

¹ nonagesimo tertio] V. *Bedae* hist. eccl. 1, 2. et *Oros.* hist. 6, 7.

² sexagesimo] XL. *cod.*

³ Lucio Bibulo] non Lucio, sed M. Calpurnio Bibulo.

⁴ Morinos] *Morianos cod.*

⁵ disperdidit] dispersit *cod.*

⁶ regressus] regressusque *cod.* uerba hoc loco et deinceps uncis inclusa e *Bedae* hist. eccl. adieci.

⁷ a Britannis uictus] uictus a Britannis *cod.*

⁸ Labienus] potius Q. Laberius Durus, tribunus militum. *Caes.* 5, 15.

⁹ suorum discrimine] discrimine suorum *cod.*

¹⁰ Trinouantum ciuitas] i. e. Lundonia.

¹¹ Androgio] Androgorio *Oros.* Mandubracio, filio Immanuentii *Caes.* 5, 20.

¹² dedit] dedit *Oros.*

¹³ uenerunt] monachus de suo addit: et illis sic uictis stipendarios fecit.

U. C. 752. Anno ab urbe condita septingentesimo quinquagesimo secundo
A. D. 1. Christus nascitur in Bethleem Iudae, anno Octauiani Caesaris
Augustus. Augusti quadragesimo secundo, Olympiadis uero centesimae
nonagesimae¹ [quartae anno] tertio, pax orbi in aduentu uerae
pacis² nunciatur. His diebus in Roma, trans Tiberim, de
taberna meritoria fons olei e terra exundauit³ ac per totum
diem largissimo riuo fluxit, significans ex gentibus Christi
gratiam. Tunc etiam circulus ad speciem coelestis arcus circa
solem apparuit.⁴ Imperauit autem Octauianus Augustus L. et
VI. annis.

A. 30. Anno ab incarnatione Domini tricesimo,⁵ imperii autem
Tiberius. Tiberii Caesaris quinto decimo, idem Dominus noster Ihesus
Christus praedicationis suae sumpsit initium. Octauo quoque et
decimo⁶ praefati imperatoris anno Ihesus Christus, filius Dei,
pro nobis sese morti offerens crucifixus est. Imperauit autem
Tiberius uiginti et tribus annis.

A. 43. Anno ab incarnatione Domini quadragesimo tertio,⁷ ab urbe
Claudius. uero condita septingentesimo nonagesimo octauo,⁸ Claudius, im-
perator ab Augusto quartus, cupiens utilem se rei publicae
ostentare principem, bellum ubique et uictoriam undecumque
quaesiuit. Itaque expeditionem in Britanniam mouit, quae ex-
citata in tumultum propter non redhibitos⁹ transfugas uidebatur,
transuectusque¹⁰ in insulam est, quam neque ante Iulium Caesa-
rem, neque post eum, quisquam adire ausus fuerat. Ibi,¹¹ sine
ullo proelio ac sanguine, intra paucissimos dies, plurimam insulae
partem in deditionem recepit. Orcadas¹² etiam insulas, ultra Bri-
tanniam in oceano¹³ positas, Romano adiecit imperio ac sexto

¹ centesimae nonagesimae] centesimo nonagesimo *cod.*

² in aduentu uerae pacis] V. *homil. de nat. dñi* 1, 33.: Witodlice on swa micelre sibbe wæs Crist acenned, se ðe is ure sib, forðan ðe he geþeodde englas] men to anum hirede þurh his menniscnyse. *Hieron. opera* ed. Migne 4, 34.: *Orto Salvatore, omnia bella cessauerunt.*

³ fons olei exundauit] *Ex Oros.* 6, 18. cf. 6, 20.

⁴ apparuit] V. *Oros.* 6, 20. cf. *Dextri Chron.* ed. Migne col. 58.

⁵ tricesimo] *Chron. Bedae* anno 30. *Mm.* p. 130. A. D. 29. *Orderic.* 1, 23.

⁶ decimo] *Chron. B.* anno 33. *Mm.* A. D. 32.

⁷ quadragesimo tertio] V. *B. h. e.* 1, 3. *Oros.* 7, 6. A. U. C. 795. *Zumpt* p. Chr. 44. item *Mm. Chron.* p. 115. n. 1.

⁸ octauo] quinto *Oros.*

⁹ redhibitos] redibitos *cod.* redditos *B. Var. Lect.* Suetonius nominat *Adminium, Caligula* 44; Dio *Bericum, lib. LX. Sm.*

¹⁰ transuectusque] et transuectus *cod.*

¹¹ ibi] ibique *B.* ibique, ut uerbis Suetonii Tranquilli loquar . . . *Oros.*

¹² Orcadas] *Orchadas cod.*

¹³ oceano] *oceano cod.*

quam profectus erat mense Romam rediit.¹ Quo etiam anno A. 44. fames grauissima per Syriam facta est, quae in Actibus² apostolorum per prophetam Agabum praedicta esse memoratur.

Anno ab incarnatione Domini quadragesimo quinto misit^{A. 45.} beatus Petrus apostolus Galliam sanctum Martialem³ episcopum s. Martialis. et alios diuini uerbi ministros, qui genti Francorum uerbum Dei euangelizarent.

Anno ab incarnatione Domini centesimo quinquagesimo sexto^{A. 156} Marcus Antoninus Uerus, quartus decimus ab Augusto, regnum^{M. Ant. Uerus et Aurel. Commodus.} cum Aurelio Commodo⁵ fratre suscepit. Quorum temporibus, Eleutherus⁶, uir sanctus, pontificatus Romanae ecclesiae^{Eleutherus P. Lucius R.} praecesset, misit ad eum Lucius⁷ Britannorum rex epistolam, obsecrans, ut per eius mandatum Christianus efficeretur, et mox effectum piae postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britanni, usque in tempora Diocletiani principis, inuiolatam integramque [in] pace seruabant.

Anno ab incarnatione Domini centesimo octogesimo nono^{A. 189.} Seuerus septimus decimus ab Augusto imperium adeptus decem^{Seuerus.} et septem annis tenuit. Hic natura saeuus, multis semper bellis lacessitus,⁹ fortissime quidem rem publicam, sed laboriosissime, rexit. Uictor ergo ciuiliu bellorum, quae ei grauissima occurrerant, in Britannias defectu paene omnium sociorum trahitur,^{A. 208.} ubi, magnis grauibusque proeliis saepe¹⁰ gestis, receptam partem

¹ rediit] A. 42. *Mm.* p. 130. *Beda* adiungit: filioque suo Britannici nomen imposuit. Hoc autem bellum quarto imperii sui anno compleuit, qui est annus ab incarnatione Domini quadragesimus sextus; quo etiam anno cet.

² in Actibus] Act. 11, 28.

³ Martialem] de Martiale, episcopo Lemouicensi, v. *Gregor. Turon.* de Gloria episcoporum cp. 27. *Order.* ed. Migne col. 185 sqq. *Beda* Martyrol. ed. Smith p. 388. „In pace quieuit pridie Kalendas Iulii, anno a passione Domini 74, Uespasiani uero Augusti anno 3, episcopatus autem sui 28. Qui et Lemouicae quiescit et multis uirtutibus et signis claret.“ *Pet. de Natalibus* Catalogus Sanctorum 6, 30.

⁴ sexto] quinto *cod.* V. B. h. e. 1, 4. *Oros.* 7, 15. et *B. Recapit.* anno 167.

⁵ Aurelio Commod] anno 176. *Mm.*

⁶ Eleutherus] Eleuther *cod.* Eleutherius *B. Var. Lect.* Sedit ab anno 177 ad annum 190. *Jaffé* Regesta pontificum Rom. XIV. S. Eleutherus anno 171 ad 185. *Laemmer* Euseb. p. 887.

⁷ Lucius] „Lucius, agnomine *Leuermaur*, id est 'magni splendoris', propter fidem, quae in eius tempore uenit“ *Hist. Brit. Galfr. Monm.* 4, 19, 20. *Gildas* p. 42. §. 22. *Cdm.* p. XII sqq. Sub hoc rege Lucio *consulem Olybrium* latere, sibi persuadet *Dan. H. Haigh* (The conquest of Britain by the Saxons p. 329 sq.).

⁸ octogesimo nono] V. B. h. e. 1, 5. *Oros.* 7, 17. anno 193. *Mm.* chronol. p. 116. n.

⁹ lacessitus] lassessitus *cod.*

¹⁰ saepe] hanc uocem omittit *cod.*

- insulae a ceteris indomitis gentibus, [non muro, ut quidam aestimant, sed uallo distinguendam putauit. Itaque] magnam fossam firmissimumque uallum, crebris insuper turribus communitum, a mari usque ad mare duxit ibique apud Eboracum oppidum morbo obiit. Reliquit¹ duos filios, Bassianum² et Getam, quorum Geta [hostis] publicus iudicatus interiit, Bassianus, Antonini³ cognomine assumpto, regno potitus est.
- A. 211. Bassianus et Geta.
- A. 286. Anno ab incarnatione Domini ducentesimo octogesimo sexto⁴ Dioclet. et Diocletianus,⁵ tricesimus tertius ab Augusto, imperator ab exercitu Maximian. electus, annis uiginti fuit Maximianumque, cognomento Herculi-
 A. 286. lium,⁶ socium creauit imperii. Diocletianus autem in oriente, Herculi-
 A. 304. Maximanus uero Herculus⁷ in occidente, uastari ecclesias, affligi interfici[que] Christianos, decimo post Neronem loco, praeseperunt; quae persecutio omnibus fere ante actis diuturnior
 Persecutio decima. atque immanior fuit. Nam per decem annos, incendiis ecclesiarum, proscriptionibus innocentum, caedibus martyrum, incensabiliter acta⁸ est.
- A. 378. Anno ab incarnatione Domini trecentesimo septuagesimo Gratianus. octauo,⁹ Gratianus, quadragesimus ab Augusto, post mortem Ualentis,¹⁰ sex annis imperium tenuit; quamuis iam dudum antea cum patruo Ualente et cum Ualentiniano fratre regnaret.
- A. 381. Anno ab incarnatione Domini trecentesimo octogesimo primo,¹¹ Maximus. Maximus,¹² in Britannia creatus imperator, in Galliam transiit
 A. 385. et Gratianum interfecit.
- A. 394. Anno ab incarnatione Domini trecentesimo nonagesimo IIII,¹³ Arcadius et Arcadius,¹⁴ filius Theodosii, cum fratre suo Honorio, quadra-
 Honorius. gesimus tertius ab Augusto regnum suscipiens tenuit annis
 A. 400. tredecim. Cuius temporibus Pelagius Brito¹⁵ contra auxilium Pelagius. gratiae supernae uenena suae perfidiae longe lateque dispersit.

¹ reliquit] V. *Mm.* 210.

² Bassianum] *Bassionem cod.*

³ Antonini] *Antonii cod.*

⁴ octogesimo sexto] V. *B. h. e.* 1, 6. *Oros.* 7, 25. anno 284. *Mm. chronol.* p. 116. n.

⁵ Diocletianus] anno 284. (*Mm.* et *Zumpt* p. 175.) milites C. Aurel. Valerium *Diocletianum* Chalcedone a. d. 15. Kal. Octbr. imperatorem creant.

⁶ Herculum] anno 286. *Mm. Maximianum* (Herculum) uictis Bagaudis, *Diocletianus*, securitatis publicae causa,

Kal. April. Nicomediae Augustum declarat. *Zumpt* p. 176.

⁷ Herculus] *Hercut cod.*

⁸ acta] *aueta cod.*

⁹ octauo] *septimo B. l. c.*

¹⁰ Ualentis] anno 378. *Mm. Z. B.*

¹¹ octogesimo primo] anno 383. *Mm. Z.*

¹² Maximus] *B. h. e.* 1, 9.

¹³ quarto] *B. h. e.* 1, 10. anno 395. *Mm. Z.*

¹⁴ Arcadius] *Archadius cod.*

¹⁵ Brito] *Brecto cod.* anno 400. *Mm.*

Anno ab incarnatione Domini quadringentesimo nono,¹ fracta^{A. 409.}
est Roma² a Gothis, anno millesimo centesimo sexagesimo IIII.³ Roma fracta.
suae conditionis, ex quo tempore Romani in Britannia regnare
cessarunt, post annos ferme quadringentos septuaginta,⁴ ex quo
Gaius Iulius Caesar eandem insulam adiit.

Anno CCCC. XXIII.⁵ Theodosius iunior post Honorium^{A. 423.}
XLV. ab Augusto regnum suscipiens XXVI. annis tenuit; cuius^{Theodosius II.}
anno imperii VIII. Palladius⁶ ad Scottos in Christum credentes^{A. 430.}
a pontifice Romanae ecclesiae Caelestino primus mittitur episcopus.^{Palladius.}

Anno CCCC. XLIX.⁷ Martianus cum Ualentiano XLVI.^{A. 449.}
ab Augusto regnum adeptus septem annis tenuit. Tunc An-^{Marcianus.}
glorum siue Saxonum gens, inuitata a Uortigirno⁸ rege Britan-^{Anglorum s.}
niae, tribus longis nauibus aduehitur et in orientali parte insulae,^{Saxonum ad-}
iubente eodem rege, locum manendi, quasi pro patria pugnatura,^{uentus.}
re autem uera hanc expugnatura, suscipit.⁹ Aduenerant autem
de tribus Germaniae populis fortioribus, id est Saxonibus, An-^{Uortigirn.}
glis, Wigtis.¹⁰ De Wightarum¹¹ origine sunt Cantuarii et Wigh-
tuarii,¹² haec est ea gens,¹³ quae Uectam tenet insulam. De
Saxonibus uenerunt orientales Saxones, meridiani Saxones, oc-
cidui Saxones. Porro de Anglis orientales¹⁴ Angli, mediterranei
Angli, Mercii, tota Northanhimbrorum¹⁵ progenies ceterique
Anglorum populi¹⁶ sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum
primi duo¹⁷ fratres Hengist et Horsa.¹⁸ Erant autem hi duo fra-^{Hengist et}
tres filii Wicchgilsii,¹⁹ cuius pater Witta,²⁰ cuius pater Weechta,²¹^{Horsa.}

¹ nono] *B. h. e.* 1, 11. anno 409.
Mm. chronol. p. 115. n. anno 410. U.
C. IX. Kal. Septbr. 1163.

² est Roma] ē roma *Roma cod.*

³ quarto] secundo *Mm.* l. c. cf. *Mm.*
chronol. p. 116.

⁴ septuaginta] Cf. *B.* 2, 23. et p. 284.

⁵ CCCC. XXIII.] CCCC. XXIII. *cod.*
et *B. h. e.* 1, 13.

⁶ Palladius] Paladius *cod.*

⁷ CCCC. XLIX.] anno 450. *Mm.* et *Z.*

⁸ Uortigirno] Uurtigirno *B. h. e.* 1,
14. Annum aduentus Saxonum in Bri-
tanniam, a Gilda, ut uidetur, inductus
male posuit *Beda. V. Lappenberg* 1, 60.
73. n. *Mm.* 60. n. ³ *Mm. chronol.* 104.
n. ⁷ et 116. n. ¹ *Haigh Conq.* p. 174.
et alibi. Cf. *Nenn. Mm.* p. 62. ed. St.
Marté p. 69.

⁹ suscipit] suscepit *cod.*

¹⁰ Wigtis] Iutis *B. Uitis B. V. L.*

¹¹ Wightarum] Iutarum *B. Uitarum*
B. V. L.

¹² Wightuarii] Uictuarii *B. Uectuarii*
B. V. L.

¹³ ea gens] om. *cod. V. Chron. Sax.*
1, 38. *Haigh Conq.* p. 130 sqq. et 134.

¹⁴ orientales] uenerunt orientales *cod.*

¹⁵ Northanhimbrorum] Nordanhymbro-
rum *B.*

¹⁶ Anglorum populi] populi Anglo-
rum *cod.*

¹⁷ duo] uero *cod.*

¹⁸ Hengist et Horsa] *Flor.* 1, 248.
anno 455. *Mm.* anno 428. *Haigh Conq.*
p. 19. 127. et 173 sq.

¹⁹ Wicchgilsii] Uictgilsii *B.*

²⁰ Witta] Wecta *Haigh Conq.* p. 142.
Uitta B.

²¹ Weechta] Uecta *B.*

cuius pater Woden,¹ de cuius stirpe multarum provinciarum regum genus² originem duxit.³

A. 538. Anno D. XXXVIII. eclipsis⁴ solis facta est XIII. Kt. 16. Febr. Martii,⁵ ab hora⁶ prima usque ad tertiam.

A. 540. Anno D. XL. iterum facta est eclipsis⁷ solis XII. Kt. Iulii; 20. Iunii. et apparuerunt stellae paene hora dimidia, ab hora diei tertia forte usque ad VI⁸

A. 547. Anno D. XLVII. Ida⁹ regnare coepit, a quo regalis Nortanhimbrorum¹⁰ prosapia originem tenet, et XII. annis in regno permansit.

A. 565. Anno D. LXV. Columba¹¹ pater de Hibernia¹² uenit Britanniam ad docendos Pictos,¹³ et in Hii¹⁴ insula monasterium fecit.

A. 582. Anno D. LXXXII.¹⁵ Mauricius¹⁶ ab Augusto LIII. imperium suscipiens XXI.¹⁷ annis tenuit. Cuius anno regni X.,¹⁸ Mauricius imp.

A. 592. Gregorius, uir doctrina et actione praecipuus, pontificatum Romanae¹⁹ et apostolicae sedis sortitus, rexit annis XIII. et mensibus VI. et diebus X. Gregorius M. papa.

A. 596. Anno D. XCVI.²⁰ Gregorius papa, diuino ammonitus instinetu, anno XIII. praefati principis, aduentus uero Anglorum Augustinus in Britanniam anno circiter C. L., misit seruum Dei Augustinum, et alios plures²¹ cum eo monachos timentes Deum, praedicare uerbum Dei genti Anglorum.

A. 597. Anno D. XCVII.²² uenerunt Britanniam praefati doctores, qui fuit annus²³ C. L. aduentus [Anglorum in] Britanniam.

¹ Woden] Uoden *B. V. Haigh* Conq. p. 121 sq.

² regium genus] regnum genus *cod.*

³ originem duxit] *Haigh* Conq. p. 121.

⁴ eclipsis] *E Recapitulatione Bedae. Mm.* p. 284. *E. n. e. Roger de Wendover* anno 539.

⁵ Martii] *Ianuariarum cod.*

⁶ ab hora] ab ora *cod.*

⁷ eclipsis] *Recapit. Bedae. Mm.* 285. A.

⁸ usque ad sextam] haec monachus de suo adiecit.

⁹ Ida] *E Recapit. Mm.* p. 285. *Rog. de Wend.* anno 548.

¹⁰ Nortanhimbrorum.] *Nordanhymborum B.*

¹¹ D. LXV. Columba] *B. Recapitul. D. LXII. B. V. L. Cf. B. h. e. 3, 4. Mm.* p. 285. *Rog. de Wend.* anno 566.

¹² Hibernia] *Ybernia cod.*

¹³ Pictos] *pictos pictos cod. pictus Pictos Lamb.*

¹⁴ in Hii] in insula Hii *B. in Inhi insula cod.*

¹⁵ D. LXXXII.] *B. h. e. 1, 23.*

¹⁶ Mauricius] *Mauritius cod.*

¹⁷ XXI.] et uno *B.*

¹⁸ X.] *Gregorius electus est anno 590. V. Jaffé* p. 92.

¹⁹ Romanae] *Romac cod.*

²⁰ D. XCVI.] *B. h. e. 1, 23. Mm.* p. 119. *C. D.* anno 597. *Haigh AS.* *Sagas* p. 170.

²¹ alios plures] *Cf. B. h. e. 1, 25.*

²² D. XCVII.] *V. B. Recapit. Mm.* p. 285. *Cf. B. h. e. 1, 25.*

²³ annus] *annus plus minus B. Recapitulatione.*

Anno DC. I. ⁴ misit papa Gregorius pallium Britanniam ^{A. 601.}
 Augustino, iam facto episcopo, et plures uerbi ministros; in
 quibus ² primi et praecipui erant Mellitus, Iustus, Paulinus, <sup>Mellitus, Iustus
Paulin., Rufi-
nian.</sup>
 Rufinianus.

Anno DC. III. ³ Edan, ⁴ rex Scottorum, qui Britanniam ^{A. 603.}
 inhabitant, ⁵ uenit contra Ælfridum, ⁶ Northanhimbrorum ⁷ regem, <sup>Ædan.
Ædilfrid.</sup>
 cum immenso ac forti exercitu; sed cum paucis uictus aufugit. ⁸
 Siquidem in loco celeberrimo, qui dicitur Dexastan, ⁹ id est <sup>pugna ad Deg-
sastan.</sup>
 Dexa ¹⁰ lapis, omnis paene eius est caesus exercitus. ¹¹ Quod
 uidelicet ¹² bellum Ælfridus anno XI. regni sui perfecit, porro
 anno Focatis, qui tunc Romani regni apicem tenebat, primo. ^{Focas.}
 Regnauit autem praefatus Ælfridus rex XXIII. annis.

Anno DC. IIII. ¹³ orientales Saxones fidem Christi percipiunt, ^{A. 604.}
 sub rege Sigeberto, ¹⁴ antistite Mellito. Ordinauit ¹⁵ Sanctus ^{Saberct.}
 Augustinus duos episcopos, Mellitum et Iustum: Mellitum ad
 praedicandum prouinciae orientalium Saxonum, quorum metro-
 polis Lundonia ciuitas est; Iustum uero in ipsa Cantia ordinauit,
 in ciuitate, quae Rouescestria ¹⁶ cognominatur. Eodem tempore
 defunctus est ¹⁷ Deo dilectus pater Augustinus, VII. Kf. Iunii, <sup>Augustinus
moritur
26. Mai.</sup>

¹ DC. I.] V. B. *Recapit. Mm.* p. 285. Cf. *B. h. e.* 1, 29. *Mm.* 140. et ind.

² in quibus] in quibus et Paulinum. *B. Recapit.* l. c.

³ DC. III.] V. B. *h. e.* 1, 34. *Recap. Mm.* 285.: DC. III. pugnatum ad Degsastanae. *Huntingd.* in *Haigh AS.* *Sagas* 171.

⁴ Edan] Ædan B.

⁵ inhabitant] inhabitabant *cod.*

⁶ Ælfridum] Ædilfrid B.

⁷ Northanhimbrorum] Nortanhimbro-
rum *cod.*

⁸ uictus aufugit] aufugit uictus B.

⁹ Dexastan] Degsastan B.

¹⁰ Dexa] Degsa B. hodie *Dalston*, iuxta Carlilium.

¹¹ exercitus] B. addit: in qua etiam pugna Theodbold, frater Ædilfridi, cum omni illo, quem ipse ducebat, exercitu, peremptus est.

¹² quod uidelicet] V. *Chron. Sax. Low's hist. of Scotland* p. 113. *Aidan* obiit anno 605. secundum *Annal. Ulster.* V. *Low* l. c. 113. 114. n.

¹³ DC. IIII.] V. B. *Recapit. Mm.* p. 285. *Flor.* 1, 11.

¹⁴ Sigeberto] Sabercto B. under Sæbrihte cinge] Mellite bisceope *Chron. Sax.*

¹⁵ ordinauit] V. *Rog. de Wend.* 1, 105.: „Eodem anno in ciuitate Londoniarum idem Augustinus Mellitum pontificem consecrauit, sicque urbis Londoniensis, quae semper temporibus Britannorum archiepiscopum habuerat, dignitas nunc ad Doroberniam translata est, ut Merlini uaticinium impleretur dicentis 'Delebitur religio in insula, et transmutatio primarum sedium fiet; dignitas Londoniae adornabit Doroberniam' et cetera.“ Cf. epist. a Gregorio P. ad Augustinum datam *B. h. e.*, 29.

¹⁶ Rouescestria] Rouesciestre ap. K. 1, 45. *Hrofesceaster Flor.* *Hrofescester Onom.* MS.

¹⁷ defunctus est] Annus, quo Augustinus obiit, apud *Bedam* (*h. e.* 2, 3. *Mm.* p. 152.) non exstat. Inde uariant auctores. *Chron. Sax.* 1, 38. n. ⁴ *cod.* Dom. A. VIII. notat mortem Augustini

Ethilberto rege regnante.¹ Successit² Augustino in episcopatu Laurentius, quem ipse idcirco adhuc uiuens ordinauerat, ne, se defuncto, status ecclesiae tam rudis uel ad horam destitutus uacillare inciperet.

A. 605. Anno DC. V.³ beatus papa Gregorius, postquam Romae⁴ Gregorius P. sedem apostolicae ecclesiae XIII. annos, menses VI., dies⁵ X. moritur. gloriosissime⁶ rexit, defunctus est atque ad aeternam regni coelestis sedem translatus. Rexit⁷ autem ecclesiam temporibus imperatorum Mauricii et Focatis; secundo autem eiusdem Focatis anno transiit ex hac uita.

A. 616. Anno DC. XVI.,⁸ qui est annus XX. primus, ex quo Augustinus cum sociis ad praedicandum genti Anglorum missus est, Æthilberti⁹ Æthilbertus, rex Cantuariorum, post regnum temporale, quod obitus. L. et III.¹⁰ annis gloriosissime tenuerat, aeterna coelestis regni gaudia subiit. Qui tertius quidem, in regibus gentis Anglorum, cunctis australibus eorum prouinciis, quae Humbrae fluuiio et contiguus ei terminis sequestrantur a borealibus, imperabat;¹¹ sed Bretwaldae VII. primus omnium coeli regna conscendit. Nam primus imperium Ælle. huiusmodi Ælle,¹² rex Humbrensiū Saxonum,¹³ secundus Caelin, Caelin. rex occidentalium Saxonum, qui lingua ipsorum Ceaulin uocabatur; tertius, ut diximus,¹⁴ Æthilbertus,¹⁵ rex Cantuariorum; Æthilbert. quartus Redwald, rex orientalium Anglorum, qui etiam, uiuente Redwald. Æthilberto,¹⁶ eidem suae genti ducatum praebebat, obtinuit;¹⁷ Eadwin. quintus Eadwinus,¹⁸ rex Nordanhimbrorum¹⁹ gentis, id est eius, quae ad borealem Humbrae fluminis plagam [inhabitat], maiore

anno 614. *Thorn* apud Twysd. anno 605. *Rog. de Wend.* anno 608. *Thomas Elmh.* VII. Kal. Iunias anno 605. Cf. praeterea *Calendewide* pp. 10. 26. *Piper Cal. AS.* pp. 43. 44. *Spelman Concil.* 249. canon 17. DC. III. 'consecrato sibi in successorem Laurentio, migravit Augustinus' *Annal. brev. Roff. Whart.* I, 85.

¹ rege regnante] eodem rege regnante *B. h. e.* 2, 3. in epitaphio.

² successit] *B. h. e.* 2, 4.

³ DC. V.] *B. h. e.* 2, 1. *Chron. Sax.* anno 605 † 606 † 607.

⁴ Romae] sedem Romanae et *B.*

⁵ sex dies] sex et dies *B.*

⁶ gloriosissime] gloriose *cod.*

⁷ rexit] *V. Mm.* p. 148. l. c.

⁸ DC. XVI.] *V. B. h. e.* 2, 5. *Chron. Sax. Mm.* p. 116. §. 35.

⁹ Æthilbertus] Aedilberct *B. Æilbertus cod.*

¹⁰ III.] sex *B.*

¹¹ imperabat] imperauit *B.*

¹² Ælle] Aelli *B.*

¹³ Humbrens. Saxonum] rex Australium Saxonum *Mm. B. h. e.* 2, 5. p. 154. A. et edd.

¹⁴ ut diximus] ut dixi *B.*

¹⁵ Aethelbertus] Aedilberct *B. Ælbertus cod.*

¹⁶ Æthilberto] Aedilbercto *B. Æilberto cod.*

¹⁷ obtinuit] om. *cod.*

¹⁸ Edwinus] Aeduin *B.*

¹⁹ Nordanh.] Norhamhimbrorum *cod.*

potentia cunctis, qui Britanniam incolunt, Anglorum pariter ac Britonum populis prae fuit, praeter Cantuariis tantum; necnon et Meuanias Britonum insulas, quae inter Hiberniam et Britanniam sitae sunt, Anglorum subiecit imperio; sextus Oswaldus et ipse Nor-danhimbrorum¹ rex christianissimus hisdem finibus regnum tenuit; septimus Oswinus² frater eius aequalibus³ paene terminis regnum nonnullo tempore cohereens, Pictorum quoque ac Scottorum gentes, quae septentrionales Britanniae fines tenent, maxima ex parte perdomuit ac tributarias fecit. Defunctus uero est rex Æthelbertus die XXIII. mensis Februarii, post XX. et I. annos acceptae fidei, atque in porticu sancti Martini intra ecclesiam beatorum apostolorum Petri et Pauli sepultus, ubi et Berte⁴ regina condita est.⁵ Erat autem idem Æthelbertus filius Irminrici, [cuius pater Octa,] cuius pater Oeric,⁶ cognomento Oisc,⁷ cuius pater Hengist, qui cum filio suo Oisc, inuitatus a Uortigerno, Britanniam primus intrauit. At uero post mortem Æthelberti,⁸ filius eius Edbald⁹ regni gubernacula suscepit.

Anno DC. XX.¹⁰ beatus archiepiscopus Laurentius regnum coeleste conscendit atque in ecclesia¹¹ sancti apostoli Petri iuxta praedecessorem suum Augustinum sepultus est IIII. die Nonarum Februariarum;¹² post quem Mellitus, qui erat Lundoniae episcopus, sedem Doruernensis ecclesiae tertius ab Augustino suscepit. Iustus autem adhuc superstes Rofensem¹³ regebat ecclesiam.

¹ Nordanhimb.] Nohāhimbrorum *cod.*

² Oswinus] Osuiu *B. l. c.*

³ aequalibus] eq̄libet *cod.*

⁴ Berte] Berctae *B. l. c.*

⁵ condita est] addit *Beda l. c. p. 110. ed. Stev.:* „Qui inter cetera bona, quae genti suae consulendo conferebat, etiam decreta illi iudiciorum, iuxta exempla Romanorum, cum consilio sapientium constituit; quae conscripta Anglorum sermone hactenus habentur, et obseruantur ab ea. In quibus primitus posuit, qualiter id emendare deberet, qui aliquid rerum uel ecclesiae, uel episcopi, uel reliquorum ordinum, furto auferret; uolens scilicet tuitionem eis, quos et quorum doctrinam susceperat, praestare. Erat autem“ *cet.*

⁶ cuius pater Oeric] cuius pater Octa, cuius pater Oeric, cognomento Oisc, a

quo reges Cantuariorum solent Oiscingas cognominari *B. l. c.*

⁷ Oisc] Oyse *cod.* „cuius pater Hengist, qui cum filio suo Oisc“ *om. cod. Oisc, Uortigerno, B. V. Evv. Nordh. p. CXXVI. Haigh Conq. 129. 130. Flor. tabb. genealogicas.*

⁸ Æthelberti] Aedilbercti *B.*

⁹ Edbald] Eadbald *B.*

¹⁰ DC. XX.] *V. B. h. e. 2, 7. DC. XXII. obiit Laurentius IIII. Non. Febr. Succedit Mellitus Whart. l. c. 85. Laurentius sedit annos V., obiit anno DC. XIX. IIII. Nonas Februarii Whart. l. c. 91.*

¹¹ ecclesia] et monasterio *add. B.*

¹² quarto die Non. Febr.] Februariū *cod.*

¹³ Rofensem] Hrofensem *B.*

A. 624. Mellitus obit. Anno DC. XXIII. Mellitus archiepiscopus, postquam annis quinque rexit ecclesiam, Eadbaldo¹ regnante, migravit ad coelos sepultusque est cum patribus suis in saepe dicto monasterio et
 24. April. ecclesia beatissimi apostolorum principis die VIII. Kl. Maiarum. Iustus succedit. Cui² statim successit in pontificatu Iustus, qui erat Rofensis³ Romanus. ecclesiae praesul. Illi autem ecclesiae Romanum [pro se] consecrauit episcopum, data sibi autoritate ordinandi episcopos a pontifice Bonifacio.

A. 625. Paulinus. 21. Iulii. Anno DC. XXV.⁴ Paulinus a Iusto archiepiscopo ordinatur genti Nordanhimbrorum⁵ antistes, sub die XII. Kl. Augustarum.

A. 626. Eanfled baptizatur 8. Iunii. Anno DC. XXVI.⁶ Eanfled, filia Eadwini⁷ regis, baptizata est cum XII. aliis de familia eius, in Sabbato Pentacostes.⁸

A. 627. Eadwin baptizatur 12. April. Anno DC. XXVII.⁹ accepit rex Edwinus¹⁰ cum cunctis gentis suae nobilibus ac plebe per plurima fidem et lauacrum sanctae regenerationis, anno regni sui XI.,¹¹ ab aduentu Anglorum in Britanniam annus circiter C. LXXX. Baptizatus est autem Eboraci¹² die sancto Paschae pridie Idus¹³ Aprilis,¹⁴ et in ecclesia sancti Petri apostoli, quam¹⁵ ibidem ipse de ligno, ubi¹⁶ catechizaretur¹⁷ atque ad percipiendum baptismum imbueretur, citato opere construxit; in qua etiam ciuitate ipsi¹⁸ doctori atque antistiti suo Paulino sedem episcopatus donauit.

A. 633. Cedwalla Brito rebellat. Anno DC. XXXIII.¹⁹ Eadwinus²⁰ cum X. et VII. annis genti Anglorum simul et Britonum gloriosissime praesesset, e quibus VI. etiam annis²¹ ipse Christi regno militauit, rebellauit aduersus eum Cedwalla,²² rex Britonum, auxilium praebente illi Penda, uiro strenuissimo de regio genere Merciorum, qui et ipse ex eo tempore gentis eiusdem regno annis XX. II.²³ uaria sorte praefuit;

¹ Eadbaldo] Aedbaldo B.

² cui] E B. h. e. 2, 8.

³ Rofensis cet.] Hrofensis ecclesiae episcopus B.

⁴ DC. XXV.] E B. *Recapit. Mm.* p. 285. B. et h. e. 2, 9. §. 112.

⁵ Nordanhimbrorum] Norhähimbrorum *cod.*

⁶ DC. XXVI.] Cf. B. *Recapit.* sub anno et h. e. 2, 9.

⁷ Eadwini] Aeduini B.

⁸ Pentacostes] Pentacosten *cod.*

⁹ DC. XXVII.] V. B. h. e. 2, 14.

¹⁰ Edwinus] V. B. *Chron. Mm.* p. 97. et h. e. 2, 9. §. 114.

¹¹ XI.] B. h. e. 2, 14. addit: qui est

annus Dominicae incarnationis sexcentisim uicesimus septimus.

¹² Eboraci] Eburaci B.

¹³ Idus] Iduum B. Ita etiam *Chron. Sar.*: 'þa wæron Estran on II. Idus Apr.'

¹⁴ Aprilis] Aprilium B.

¹⁵ quam] et quam *cod.*

¹⁶ ubi] cum B.

¹⁷ catechizaretur] catezizant *cod.*

¹⁸ ipsi] ipse B.

¹⁹ DC. XXXIII.] V. B. h. e. 2, 20.

²⁰ Eadwinus] Aeduini B.

²¹ annis] sex etiam ipse, ut diximus B.

²² Cedwalla] Caedwalla B.

²³ XX. II.] uiginti et duobus B.

et conserto graui proelio in campo, qui uocatur Hatfeld,¹ occisus est Edwinus² die IIII. Iduum Octobrium,³ cum esset annorum XL. et VIII., eiusque totus uel interemptus est uel dispersus exercitus. In quo etiam bello, ante illum, unus filius eius, Osfridus⁴ iuuenis bellicosus, cecidit, alter Eadfridus, necessitate cogente, ad Pendam regem transfugit et ab eo postmodum, regnante Oswaldo,⁵ contra fidem iurisiurandi peremptus est. Eadwino⁶ itaque rege perempto, Paulinus Cantiam rediit.

Anno DC. XXXIII.⁷ Iustus archiepiscopus ad coelestia regna sublatus⁸ est, IIII. Iduum Nouembrium die; et Honorius pro illo est in praesulatum electus.⁹ Qui ordinandus uenit ad Paulinum et, occurrente sibi illo in Lindocolino, quintus ab Augustino Doruernensis¹⁰ ecclesiae consecratus est antistes. Cui etiam papa¹¹ Honorius misit pallium et litteras, in quibus decreuit¹² hoc ipsum, quod in epistola ad Eadwinum¹³ regem missa decreuerat, [scilicet] ut,¹⁴ cum Doruernensis¹⁵ [uel Eburacensis] antistes de hac uita transierit, is qui¹⁶ superest consors eiusdem gradus habeat potestatem alterum ordinandi, in loco eius qui transierat, sacerdotem, ne sit necesse ad Romam¹⁷ usque ciuitatem, per tam prolixa terrarum et maris spatia, pro ordinando archiepiscopo semper fatigari.

Anno DC. XL.¹⁸ Eadbaldus, rex Cantuariorum, transiens ex hac uita Earconberto filio regni gubernacula reliquit; quae ille suscepta XX. IIII. annis et aliquot mensibus nobilissime tenuit. Hic primus regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui, simul et ieiunium XL. dierum obseruari,

¹ Hatfeld] Haethfelth *B.*

² Edwinus] Aeduini *B.*

³ IIII. Iduum Octobrium] Anno DC. XXXIII. Her wearð Eadwine cining ofslagen fram Cadwallan] Penda on Heðfelda on II. Idus Octob. *Chron. Saxon. cod.* Laud. 1, 45.

⁴ Osfridus] Osfrid *B. Flor.* 1, 268.

⁵ Oswaldo] Osualdo *B.*

⁶ Eadwino] *V. B. Recapit. Mm.* 285. Aeduine *B.*

⁷ DC. XXXIII.] *B. h. e.* 2, 18. *V. Mm.* p. 169. n. et *B. h. e. ed. Stevens.* 1, 145. n.

⁸ sublatus] subleuatus *B.* DC. XXVII. Iustus ercebiscope forðferde IIII. Id. Nou.] Honorius wes gehalgod fram Pauline

on Lincollan *Chron. Sax.* Laud. 1, 45. Sedit annos IX. obiit IV. Idus Nouembr. anno DC. XXXIII. *Whart.* p. 92. Iusti obitum ego posui A. 630. Honorii consecrationem A. 631. pallium A. 634. *Sm.*

⁹ electus] effectus *B.*

¹⁰ Doruernensis] Doruvernensis *B.*

¹¹ papa] praefatus papa *B.*

¹² decreuit] decernit, at decreuit *B.* *Var. Lect.*

¹³ Eadwinum] Aeduinum *B.*

¹⁴ ut] scilicet ut *B.*

¹⁵ Doruernensis] Doruvernensis vel Eburacensis *B.*

¹⁶ is qui] his qui *B.*

¹⁷ Romam] Romanam *B.*

¹⁸ DC. XL.] *V. B. h. e.* 3, 8.

Eadwin occiditur 12. Octobr.

Osfrid fil. eius perimitur.

Eadfrid interficitur.

A. 631.

Iustus ob. 10. Noubr.

Honorius Cant. V. ep.

A. 640.

Earconbert R.

principali auctoritate praecepit. Quae ne facile a quopiam posset¹ contemni, in transgressores dignas et competentes² punitiones proposuit. Cuius filia Eorcangote,³ ut condigna parenti soboles, magnarum fuit uirgo uirtutum, seruiens Domino in monasterio, quod in regione Francorum constructum est ab abbatisa nobilissima, uocabulo Fara,⁴ in loco, qui dicitur Inbrige.⁵ Nam eo tempore, necdum multis in regione Anglorum monasteriis constructis, multi de Britannia, monachicae conuersionis gratia, Francorum uel Galliarum monasteria adire solebant; sed et filias suas eisdem erudiendas ac sponso coelesti copulandas mittebant, maxime in Brige et in Cale⁶ et in Andilegum monasterio.

Cale et Andilegum mon. A. 642. Oswaldus R. occiditur. Anno DC. XLII.⁷ occisus est Oswaldus,⁸ christianissimus rex Norhamhbrorum,⁹ commisso graui praelio a¹⁰ pagana gente paganorumque rege Merciorum Penda, a quo et praedecessor eius Edwinus¹¹ peremptus fuerat, in loco, qui lingua Anglorum nuncupatur Maserfeld,¹² anno aetatis suae XXXV.,¹³ in die V.¹⁴ mensis Augusti. Suscepit¹⁵ regni terrestri sedem pro eo frater eius Oswinus,¹⁶ iuuenis XXX. circiter annorum, et per XX. et VIII. laboriosissime tenuit.

Pugna in Maserfelth 5. Aug. Oswiu R. A. 644. Paulinus moritur 10. Octobr. Anno DC. XLIII.¹⁷ Reuerendissimus¹⁸ pater Paulinus, quondam quidem Eboracensis,¹⁹ sed tunc Rofensis episcopus ciuitatis, transiuit ad Dominum VI. Iduum Octobrium die. Qui XIX.²⁰ annis, mensibus duobus, diebus XXI. episcopatum tenuit sepultusque est in secretario²¹ beati Andreae apostoli.²² In cuius

¹ posset] possit *cod.*

² competentes] cōtempnentes *cod.*

³ Eorcangote] Earcongota *B.* cf. *Mimesb.* Regg. 1, 11. 215. ed. Hardy.

⁴ Fara] Sara *cod.* Fara *B.* V. *Mm.* p. 180. n. a. *Petr. de Natal. Acta SS.* Ordin. S. Bened. 2. p. 420. Burgundofara.

⁵ Inbrige] In Brige *B.* v. *Mm.* l. c.

⁶ Cale] Chelles *Mm.* l. c.

⁷ DC. XLII.] DC. XL. *cod.* V. *B. h. e.* 3, 9.

⁸ Oswaldus] Osuald *B.* Non. August. natale beati Oswaldi, martyris et regis Northanhymbrorum, cuius post mortem sanctitas crebris miraculorum patuit iudiciis *L. V.* p. 144.

⁹ Norhamh.] Nordanhymbrorum *B.*

¹⁰ a] ab eadem *B.*

¹¹ Edwinus] Aeduini *B.*

¹² Maserfeld] Maserfelth *B.*

¹³ XXXV.] trigesimo octauo *B.*

¹⁴ in die] die *B.*

¹⁵ suscepit] V. *B. h. e.* 3, 14.

¹⁶ Oswinus] Oswiu *B.*

¹⁷ DC. XLIII.] V. *B. h. e.* 3, 14. *Mm.* p. 185. n. et *Chron.* p. 116.

¹⁸ reuerendissimus] reuerentissimus *B.*

¹⁹ Eboracensis. Rofensis] Eburacensis.

Hrofensis *B.*

²⁰ XIX.] decem et nouem annos menses duos dies uig. et unum *B.*

²¹ secretario] secretarium est „aedicula seu camera ecclesiae adiuncta,“ Sacristei. V. *Du Cange.*

²² Andreae apostoli] apostoli Andreae, quod rex Aedilberct a fundamentis in eadem Hrofi ciuitate construxit *B.*

locum Honorius archiepiscopus ordinavit Ithamar,¹ oriundum Ithamar. quidem de gente Cantuariorum, sed uita et eruditione antecessoribus suis aequandum.

Anno DC. LI.² occisus est Oswinus rex XIII. Kl. Septem-^{A. 651.}
brium die, anno regni eius nono, in loco qui dicitur Ingetlin-^{Oswin occiditur}
gum.³ Sed et⁴ [ipse] antistes Aidanus⁵ non plus quam XII.^{20. Aug.}
post occisionem regis, quem amabat, dies, id est pridie Kl.^{Aidan obit}
Septembris, de seculo sublimatus,⁶ perpetua laborum suorum a
Domino praemia recepit.^{31. Aug.}

Anno DC. LIII.⁷ Honorius archiepiscopus, postquam metas^{A. 653.}
sui cursus impleuit, ex hac luce migravit pridie Klarum Octo-^{Honorius ob.}
brium die; et, cessante episcopatu per annum et sex menses,^{30. Sept.}
electus est archiepiscopus cathedrae Doruernensis⁸ sextus Deus-^{Deusdedit}
dedit de gente occidentalium Saxonum. Quem ordinaturus uenit^{electus VI.}
illuc Ithamar,⁹ antistes ecclesiae Rofensis.¹⁰ Ordinatus est autem^{ordin. 26. Martii}
die VII. Kl. April. et¹¹ rexit ecclesiam annis IX. et mensibus^{655.}
III.¹² et duobus diebus; et ipso defuncto Ithamar¹³ conse-^{Ithamar ob.}
crauit pro eo Damianum, qui de genere australium Saxonum^{Damianus.}
erat oriundus. Midel-Angli,¹⁴ id est mediterranei Angli, sub prin-^{Middelanglorum}
cipe Peada,¹⁵ filio Penda regis, fidem et sacramenta ueritatis^{conuersio.}
perceperunt.^{A. 653.}

Anno DC. LV.¹⁶ Penda periit, et Mercii facti sunt Chri-^{A. 655. Penda}
stiani.^{perit. Mercii.}

Anno DC. LIX.¹⁷ Wlfhere, filius Pendae,¹⁸ subleuatus est^{A. 659.}
in regnum Merciorum regnauitque XVII. annis.^{Wlfhero.}

¹ Ithamar] Ythamar *cod.*

² DC. LI.] *B. h. e. 3, 14. Mm. p. 186. XII. Kl. Sept'. (21. Aug.): In Britannis natalis Sancti Oswini, regis et martyris L. V. p. 145.*

³ Ingetlingum] Ingedingū *cod.*; hodie Gilling prope Richmond *Sm.*

⁴ et] et ipse *B.*

⁵ Aidanus] Aedan *B. II. Kl. Sept'.* In Britannia, Sancti Aidani, primi Lindisfarnensis episcopi. Eodem die commemoratio sanctorum reliquiarum eiusdem ecclesiae *L. V. l. c.*

⁶ sublimatus] ablatu *B.*

⁷ DC. LIII.] *V. B. h. e. 3, 20.*

⁸ Doruernensis] Doruuernensis *B.*

⁹ Ithamar] Ytamar *cod.*

¹⁰ Rofensis] Hrofensis *B.*

¹¹ et] omitt. *B.*

¹² mensibus quatuor] menses septem et duos dies *B.*

¹³ et ipso Ithamar] et ipse def. Ith. *B.* Ithamar ob. anno 664; Damianus 669; Deusdedit 664. *V. praeterea Whart. 1, 93. 329. n.*

¹⁴ Midel-Angli] *V. B. h. e. 3, 21. Middilangli B.*

¹⁵ Peada] occisus est anno 658. *B. h. e. 3, 24.*

¹⁶ DC. LV.] *V. B. Recapit. et h. e. 2, 24.* Penda, ab Osuii rege Nordanhymbrorum apud Winwæd fluium superatus, occiditur *B. h. e. 3, 24.*

¹⁷ DC. LIX.] *Cf. B. h. e. 3, 24.*

¹⁸ Pendae] Penda *cod.*

A. 664. Anno DC. LXIII.¹ facta est eclipsis solis die III.² mensis
 3. Maii
 eclipsis solis. Maii, hora circiter decima diei. Quo etiam anno subita pesti-
 Pestilentia. lentiae lues, depopulatis³ prius australibus Britanniae plagis,
 Northanhimbrorum⁴ quoque prouinciam corripiciens atque acerba
 diutius longe lateque desaciens magnam hominum multitudinem
 strauit.⁵ Haec [autem] plaga Hiberniam quoque insulam pari
 Deusededit ob. clade premebat. Deusededit,⁶ sextus Doruernensis⁷ ecclesiae
 14. Iulii. episcopus, obiit pridie Iduum Iuliarum; sed et Erchonbertus,⁸
 Erchonbert ob. rex Cantuariorum, eodem mense ac die defunctus, Ecgberto⁹
 Ecgbert. filio eius sedem regni reliquit, quam ille susceptam per XIX.¹⁰
 annos tenuit. Colman¹¹ cum Scottis ad suos reuersus est, et
 Colman. Cedda et Wilfridus¹² Northanhimbrorum ordinantur episcopi,
 cessante episcopatu Doruernensis ecclesiae non paucio tempore.
 A. 668. Anno DC. LXVIII.¹³ Theodorus monachus, natus Tarso¹⁴
 Theodorus VII. Ciliciae, uir et secularis et diuinæ¹⁵ literaturae, et Graecae et
 ep. Doruu. Latine instructus, probis¹⁶ moribus et aetate uenerandus, id est
 annos habens aetatis LXVI,¹⁷ ordinatus est Doruernensis epi-
 26. Mart. scopus¹⁸ a Uitaliano papa, sub die VII. Klarum Aprilium, do-
 8. Iunii. minica, et ita una cum sociis¹⁹ VI.²⁰ Kl. Iunii missus est. Per-
 uenit autem Theodorus²¹ ad ecclesiam suam secundo postquam
 27. Maii. consecratus est anno, sub die VI. Klar. Iuniarum, dominica, et
 fecit in ea annos XX. et I., menses III., dies XXVI.
 A. 670. Anno DC. LXX.,²² qui est secundus annus, ex quo Bri-
 Osutu ob. tanniam uenit Theodorus, Oswius²³ rex Northanhimbrorum pressus

¹ DC. LXIII.] V. B. h. e. 3, 27.
 et *Recapit.* anno 664.

² III.] lege *primo*. V. Stevens. ad h. l.

³ depopulatis] depopulans prius *cod.*

⁴ Northanhimbrorum] Nordanhymbrorum B.

⁵ strauit] B. addit: qua plaga praefatus Domini sacerdos Tuda raptus est de mundo et in monasterio, quod dicitur Paegnalaech, honorifice sepultus.

⁶ Deusededit] V. B. h. e. 4, 1.

⁷ Doruernensis] Doruernensis B.

⁸ Erchonbertus] Erchonberet B.

⁹ Ecgberto] Ecgbereto B. Etberto *cod.*

¹⁰ XIX.] novem B.

¹¹ Colman] V. B. *Recapit.* anno 664. cf. h. e. 3, 26. 28.

¹² Cedda et Wilfridus] Ceadda ac Vilfrid. Nordanhimbrorum B.

¹³ DC. LXVIII.] V. B. h. e. 4, 1. §. 254.

¹⁴ Tarso] Tharso B.

¹⁵ secularis et diuinæ] seculari et diuina literatura et Graecae instructus et L. B.

¹⁶ probis] probus B.

¹⁷ LXVI.] XLVI. *cod.* sexaginta et sex B.

¹⁸ Doruernensis episcopus] om. B.

¹⁹ una cum sociis] una cum Hadriano B.

²⁰ VI. Kl.] sexto Kalendas Iunias Britanniam B.

²¹ Theodorus] V. B. h. e. 4, 2.

²² DC. LXXII.] V. B. h. e. 4, 5.

²³ Oswius] Osutu, rex Nordanhymbrorum B. Oswinus *cod.*

est infirmitata, qua et mortuus est, anno aetatis suae LVIII. Qui in tantum eo tempore tenebatur amore Romanae et apostolicae institutionis, ut, si ab infirmitate saluaretur, etiam Romam venire ibique ad loca sancta uitam finire disponderet Wilfridumque¹ episcopum ducem sibi itineris fieri, promissa non parua pecuniarum donatione, rogaret. Qui, defunctus die XV.² Klarum Mar-
15. Febr.
 tiarum, Egfridum filium regni haeredem reliquit.
Egfrid.

Anno DC. LXXIII.³ Egbertus⁴ rex Cantuariorum obiit, A. 673.
Egbert. R. ob.
 mense Iulio, successitque in regnum frater eius Lothere, quod Hlothere R.
 ipse annos XI. et menses VII. tenuit. Et synodus⁵ facta est ad Synodus ad
 Hereford⁶ die XXIII. mensis Septembris, praesente Egfrido Herutforda
24. Septbr.
 rege, praesidente archiepiscopo Theodoro.

Anno DC. LXXV.⁷ Wolfhere,⁸ Merciorum rex, postquam A. 675.
Uulferi R.
 XVII.⁹ annos regnauerat, defunctus¹⁰ est, Ethilredo fratri suo Merc. ob.
 relinquens imperium. Ethilred R.

Anno DC. LXXVI. Ethelredus¹¹ rex Merciorum, adducto A. 676.
Ethilred Can-
 maligno exercitu, Cantiam uastauit et ecclesias et monasteria, tiam uastat.
 sine respectu diuini timoris, foedauit. Eodem anno insulam Farne¹² uir Domini Cuthbertus [intrauit] et per IX. annos, mira Cuthbert in
 animi alacritate, Domino militabat. insula Farne.

Anno DC. LXXVIII., qui est annus imperii Egfridi¹³ VIII., A. 678.
Cometa.
 apparuit mense Augusto stella, quae dicitur cometa, et, tribus mensibus permanens, matutinis horis oriebatur, excelsam radiantis flammae quasi columnam¹⁴ praeferens. Quo etiam anno, orta inter ipsum regem Egfridum et reuerendissimum antistitem Wilfridum¹⁵ dissensione, pulsus est idem antistes a sede sui episcopatus et pro eo¹⁶ Bosa, Eatha et Eaded ordinati sunt antistites a Theodoro archiepiscopo.
Uilfridus pulsus.
Bosa ep. Ebor.
Eata ep. Hag
et Lind. Ead-
haed ep. Sidn.

¹ Wilfridumque] Uilfridumque B.

² XV.] quinto *cod.*

³ DC. LXXIII.] V. B. h. e. 4, 5. §. 271.

⁴ Egbertus] quo anno rex Cantuariorum Egbert mense Iulio obierat, succedente in regnum fratre Hlothere B.

⁵ synodus] V. B. *Recapit.* sub anno. Flor. 1, 31. Cf. B. h. e. 4, 5.

⁶ Hereford] Herutford B.

⁷ DC. XXV.] V. B. *Recapit.* sub anno.

⁸ Wolfhere] Uulferi B.

⁹ XVII.] XVIII. *cod.*

¹⁰ defunctus] Aedilredo fratri reliquit B.

¹¹ Ethelredus] Aedilred B. V. B.

h. e. 4, 12. §. 287.

¹² Farne] Pharne *cod.* Cf. B. h. e. 4, 27. V. Uitam S. Cuthberti.

¹³ Egfridi] Egfridi B. h. e. 4, 12.

¹⁴ columnam] columpnam *cod.*

¹⁵ Wilfridum] Uilfridum B. V. *Eadmeri* Uitam Wilfridi.

¹⁶ et pro eo] et duo in locum eius substituti episcopi, qui Nordanhymborum genti praeessent. Bosa uidelicet, qui Deirorum, et Eata, qui Berniciorum prouinciam gubernaret, hic in ciuitate Eburaci, ille in Hagustaldensi siue in Lindisfarnensi ecclesia cathedram habens

A. 679.
Egfridi et Aedilredi pugna ad Trente fluuium. Aelfuini occiditur.
Osthryd.

Theodori intercessio.

Anno DC. LXXIX.,¹ regni Egfridi² nono, conserto graui praelio inter ipsum et Ethelredum,³ regem Merciorum, iuxta fluuium Trente,⁴ occisus est Elwinus,⁵ frater regis Egfridi,⁶ iuuenis circiter XVIII.⁷ annorum, utrique prouinciae multum amabilis. Nam et sororem eius, quae dicebatur Ostridh,⁸ rex Eailredus⁹ habebat uxorem. Cumque¹⁰ materies belli acrioris et inimicitiae¹¹ [longioris] inter reges populosque feroces uideretur exorta, Theodorus, Deo dilectus antistes, diuino functus¹² auxilio, salutifera exhortatione coeptum tanti periculi funditus extinguit incendium, adeo, ut placatis alterutrum regibus ac populis, nullius anima hominis pro interfecto regis fratre, sed debita tantummodo multa¹³ pecuniae regi ultori daretur. Cuius foedera pacis, multo exinde tempore, inter eosdem reges eorumque regna durauerunt.

A. 680.
Synodus in Haethfelda 17. Septbr.

Hilda abbatisa ob. 17. Noubr.

Anno DC. LXXX.¹⁴ synodus facta est in campo Hetfelda¹⁵ de fide catholica, praesidente archiepiscopo Theodoro; in qua affuit Iohannes, abbas Romanus.¹⁶ Facta est synodus sub die XV. Kl. Octobris,¹⁷ anno decimo Egfridi regis Humbronensium,¹⁸ Ethilredi,¹⁹ regis Mercinensium, VI. et Aldulfi, regis Estranglorum, XVII.²⁰ et Lotarii, regis Cantuariorum VII. anno regni eius. Quo etiam anno religiosa²¹ Christi famula Hilda²² abbatisa monasterii, quod dicitur Streneshalch,²³ post multa quae fecit in terris opera coelestia, ad percipienda praemia uitae coelestis de terris ablata transiuit,²⁴ die XV. Kl. Decembrium, cum esset annorum LXVI.; quibus aequa partitione²⁵ diuisis XXXIII.

episcopalem, ambo de monachorum collegio in episcopatus gradum adsciti B. l. e. 1 DC. LXXIX.] V. B. h. e. 4, 21. et Recapit.
2 Egfridi] Egfridi B.
3 Ethelredum] Aedilredum B.
4 Trente] Treanta B.
5 Elwinus] Aelfuini B.
6 Egfridi] Egfridi B.
7 octodecim] decem et octo B.
8 Ostridh] Osthryd B.
9 Eailredus] Aedilred B.
10 cumque] cumque B. nam cod.
11 inimicitiae] inimicitiae longioris B.
12 functus] fretus B. Var. Lect.
13 tantummodo multa] solummodo mulcta B.
14 DC. LXXX.] V. B. Recapit. Mm. 285. h. e. 4, 17.

15 Hetfelda] Haethfelda B. 4, 17. Mm. chronol. p. 117. n.
16 abbas Romanus] V. B. h. e. 4, 18.
17 XV. Kl. Octobris] V. B. h. e. 4, 17.
18 Humbronens.] Hymbronensium B.
19 Ethilredi] Aedilredo rege Mercinensium, anno sexto regni eius; et Aldulfo rege Estranglorum B.
20 decimo septimo] regni eius; et Hlothario rege Cantuariorum, regni eius anno septimo B.
21 religiosa] V. B. h. e. 4, 23. et notam in Mm. religiosissima B.
22 Hilda] Hild B.
23 Streneshalch] Streaneshalch B.
24 transiuit] transiuit die quinta decima B.
25 partitione] portione B. Var. Lect.

primos in saeculari habitu nobilissime conuersata compleuit, et totidem sequentes nobilium in monachali uita Domino consecrauit. Nobilis etiam¹ natu erat, hoc est filia nepotis Edwini² regis, uocabulo Hereric.

Anno DC. LXXXIII.³ Egfridus,⁴ rex Northanhimbrorum, A. 684. Egfrid Hiberniam uastat. misso Hiberniam cum exercitu⁵ duce Berchto,⁶ uastauit miserem gentem innoxiam et nationi Anglorum semper amicissimam, ita, ut ne ecclesiis quidem aut monasteriis manus parceret hostilis.

Anno DC. LXXXV.⁷ Egfridus rex, cum temere exercitum A. 685. Egfrid Pictorum uastat. duxisset ad uastandam Pictorum prouinciam, multis⁸ prohibentibus amicis, et maxime beatae memoriae Cuthberto,⁹ qui nuper fuerat ordinatus episcopus, introductus est, simulantibus fugam hostibus, et caeditur in angustias inaccessorum montium, et cum magna¹⁰ parte copiarum, quas secum adduxerat, exstinctus est, anno aetatis suae XL., regni autem XV. die tertio decimo Klarum Iuniarum.¹¹ 20. Mai. Successit autem Egfrido in regnum Alfridus, uir in scripturis Alfrid. doctissimus, qui frater eius et filius Oswini regis esse dicebatur, destructumque regni statum,¹² quamuis intra fines angustiores, nobiliter recuperauit. Quo uidelicet anno Loterius¹³ Cantuariorum Hlotheri ob. rex, cum post Egbertum¹⁴ fratrem suum, qui IX. annis regnauerat, ipse XII. annis regnasset, mortuus est 15. VIII. Iduum 16. Febr. Februariarum. Uulneratus namque est in pugna australium Saxonum, quos contra eum Edricus,¹⁷ filius Egberti, aggregauerat, Edric. et inter medendum defunctus. Ac post eum idem Edricus¹⁸ anno uno ac dimidio regnauit. Quo defuncto, regnum¹⁹ aliquod temporis spatium reges dubii uel externi disperdiderunt, donec legitimus rex Wichtredus,²⁰ id est filius Egberti,²¹ confortatus in Uictred. A. 690.

¹ nobilis etiam] nam et nobilis B.

² Edwini] Aeduini regis, uocabulo Hererici B.

³ DC. LXXXIV.] V. B. h. e. 4, 26.

⁴ Egfridus] Egfrid rex Nordanhimbrorum B.

⁵ cum exercitu] exercitu cum *cod.*

⁶ Berchto] Bereto B. Briht *Chron. Sax.* 1, 63.

⁷ DC. LXXXV.] V. B. h. e. 1. c.

⁸ multis] multum B.

⁹ Cuthberto] Cudbereto B.

¹⁰ magna] maxima B.

¹¹ Iuniarum] B. addit: et quidem, ut dixi, prohibuerunt amici, ne hoc bellum iniret; sed quoniam anno praecedente

noluerat audire reuerentissimum patrem Egbertum, ne Scottiam nil se laedentem impugnaret, datum est illi ex poena peccati illius, ne nunc eos, qui ipsum ab interitu reuocare cupiebant, audiret.

¹² statum] statum B. statutum *cod.*

¹³ Loterius] Hlotheri B.

¹⁴ Egbertum] Egberctum B.

¹⁵ est] erat B.

¹⁶ Iduum] Idus Februarias B. Februariarum *cod.*

¹⁷ Edricus] Edric filius Egbercti B.

¹⁸ Edricus] Edric B. Hedricus *cod.*

¹⁹ regnum] regnum illud per B.

²⁰ Wichtredus] Uictred B.

²¹ Egberti] Egbercti B.

regno, religione simul et industria gentem suam ab extranea inuasionem liberaret. Ipso etiam anno,¹ quo finem uitae accepit rex Egfridus,² episcopum fecerat ordinari Lindisfarnensium ecclesiae uirum sanctum et uenerabilem Cuthbertum. Ordinatus est³ autem Eboracae a Theodoro, Dorobernensi archiepiscopo, VII. Kt. Aprilis, ipso die Paschae, conuenientibus ad consecrationem eius VII. episcopis, praesente praefato rege Egfrido, V. decimo anno regni eius.

A. 685. Cudberet ep. Lindisfarn.
26. Martii. Ulfrid ep. Hagust.
Anno DC. LXXXVII.⁴ Wilfridus a sede repulsus ab Egfrido rege, post longum exilium in episcopatum Hagustaldensis ecclesiae est receptus. Sanctus itaque Cuthbertus, sciens in spiritu appropinquare diem sui transitus, repetiit⁵ insulam⁶ mansionemque suam. Prima igitur ebdomada Quadragesimae,⁷ feria III., coepit aegrotare; et rursus III. feria post mediam XL., tribus continuis⁸ ebdomadibus in infirmitate decoctus, instante nocturnae orationis tempore, perceptis sacramentis salutaribus, XIII. Kt. Aprilis migravit ad Dominum, luna prima, anno episcopatus sui III., anachoreseos XII., monachatus sui XXXIII.; ex quo autem rex Oswaldus et Aidanus episcopus pontificalem sedem in Lindisfarnea insula instituerunt, LIII. Corpus illius ad beati Petri apostoli ecclesiam, quae in eadem insula est sita, delatum est ibique ad dexteram altaris petrino in sarcophago repositum.

A. 688. Cadwalla.
Anno DC. LXXXVIII., anno autem regni Alfridi III.,⁹ Cadwalla,¹⁰ rex occidentalium Saxonum, cum genti suae duobus annis strenuissime praeesset, relicto imperio propter Dominum regnumque perpetuum, uenit Romam, hoc¹¹ sibi gloriae singularis desiderans adipisci, ut ad limina beatorum apostolorum fonte baptismatis ablueretur, in quo solo didicerat generi humano patere uitae coelestis introitum; simul etiam sperans, quia mox baptizatus carne solutus ad aeterna gaudia iam mundus transiret. Quod utrumque, ut mente disposuerat, Domino iuuante completum

¹ ipso etiam anno] V. B. h. e. 4, 27.

² Egfridus] Eegfrid B.

³ ordinatus est] Cf. B. h. e. 4, 28. Mm. 244. et Flor. anno 685.

⁴ DC. LXXXVII.] V. B. h. e. 5, 3. Cf. uitam S. Wilfridi auctoribus *Eddio* (in Gilesii libro: „Uita quorundam Anglo-Saxonum“ p. 128 sqq.) et *Eadmero* (in operibus eius a J. P. Migne editis col. 790 sqq.), et uitam S. Wilfridi metricam a *Fridegode* conscriptam (in Actis

SS. ordin. S. Benedicti et in Mignei patrol. vol. CXXXIII. col. 979 sq.).

⁵ repetiit] V. B. *Uita S. Cuthb.* cp. 37. p. 116. ed. Stevens., et *Ev. Nordh.*

⁶ insulam] om. *cod.*

⁷ Quadragesimae] XL. *cod.*

⁸ tribus continuis] V. B. l. c. p. 117.

⁹ Alfridi III.] Aldfridi tertio B. h. e. 5, 7.

¹⁰ Cadwalla] Caedwalla B.

¹¹ hoc] om. *cod.*

est. Etenim illo perueniens, pontificatum agente Sergio, baptizatus est die sancto sabbati paschalis, et in albis adhuc positus, languore correptus, XII. Klar. Maiarum die solutus a carne, et beatorum est regno sociatus in coelis. Qui uixit¹ annos XXX. imperante Domino² Iustiniano,³ piissimo Augusto, anno consularis eius IIII. Successit⁴ in regnum Yna,⁵ de stirpe regia, tenuitque imperium XXXVII. annis.

Anno DC. XC. Theodorus,⁶ beatæ memoriæ, archiepiscopus senex et plenus dierum, id est⁷ annorum LXXXVIII., defunctus est; quem se numerum annorum fuisse habiturum [ipse] iamdudum, somnii⁸ reuelatione edoctus, suis prædicare solebat. Mansit autem in episcopatu annis XXII. sepultusque⁹ [est] in ecclesia sancti Petri, in qua omnium episcoporum Dorobernensium¹⁰ sunt corpora deposita. De quo, una cum consortibus eiusdem sui gradus, recte ac ueraciter dici potest, quod¹¹ *corpora eorum*¹² *in pace sepulta sunt, et nomen eorum uiuet in generationes et generationes.* Ut enim [breuiter] dicam, tantum profectus spiritalis, tempore præsulatus illius, Anglorum ecclesiæ, quantum nunquam antea potuere, ceperunt.¹³

Anno DC. XCII.¹⁴ successit Theodoro in episcopatu¹⁵ Berchtwald,¹⁶ qui erat abbas in monasterio, quod, iuxta ostium¹⁷ aquilonale fluminis Genlade¹⁸ positum, Racwlfus¹⁹ nuncupatur; uir et ipse scientia scripturarum imbutus, sed et ecclesiasticis simul ac monasterialibus disciplinis summe instructus, tametsi prædecessori suo minime comparandus. Qui electus est quidem in episcopatum²⁰ die primo mensis Iulii, regnantibus in Cantia Wichtredo²¹ et Suefhardo, ordinatus est²² autem anno sequente

¹ uixit] annos plus minus triginta B.

² domino] domno B.

³ Iustiniano] piissimo Augusto, anno et consularis quarto, pontificante apostolico uiro domno Sergio papa anno secundo B. Mm.

⁴ successit] abeunte autem Romam Caeduala, successit B.

⁵ Yna] Yne cod. Ini B.

⁶ Theodorus] B. h. e. 5, 8. V. Whart. Anglia Sacra p. 93 sqq.

⁷ id est] om. cod.

⁸ somnii] somnii B. sompni cod.

⁹ sepultusque] sepultusque est B.

¹⁰ Dorobernens.] Doruuernensium B.

¹¹ quod] quia B.

¹² eorum] ipsorum *Ecclesiast.* 44, 13.

¹³ ceperunt] coeperunt B.

¹⁴ DC. XCII.] B. 5, 8. §. 375. Mm. p. 255.

¹⁵ episcopatu] episcopatum cod.

¹⁶ Berchtwald] Berctuald B.

¹⁷ ostium] hostium cod.

¹⁸ Genlade] Genladae B. hodie Inlade.

¹⁹ Racwlfus] Raculfe B.

²⁰ in episcopatum] anno dominicæ incarnationis sexcent. nonages. secundo B.

²¹ Wichtredo] Uictredo et Suaebhardo B.

²² est] om. B.

baptizatur
Romae,

A. 689. 20. Apr.

ob.

Ini.

A. 690

Theodorus ar-

chiep. Cant. VII.

obit 19. Septbr.

A. 692.

Berctuald

eligitur archiep.

Cant. VIII.

1. Iulii.

ordinatur tertia die Klar. Iuliarum, dominica, a Godwino¹ metropolitano
 29. Iunii, episcopo Galliarum; et sedit in sede sua II.² Klar. Septembrium,
 inthronizatur die dominica. Qui inter multos, quos ordinavit antistites, etiam
 31. Aug. Gefmundo,³ Rofensis ecclesiae praesule, defuncto, Tobiam pro
 Gebmund ep. illo consecrauit, uirum Latina, Graeca⁴ et Saxonica [lingua] atque
 Tobias ep. eruditione multipliciter instructum. Wilfridus ab Alfrido rege
 (A. 691.) iterum expulsus est et XIII. annis exulabat. Et primo Romam
 adiit, et inde rediit et in mediterraneorum Anglorum regione
 morabatur; multaque diu loca peruagatus Romam adiit, Britan-
 niam rediit, diuertens ad austrarium Saxonum (terram)⁵ pagano
 adhuc cultui deditorum.⁶ Ibi, in illa parte,⁷ per V. annos
 docebat euangelium.

A. 704. Anno DCC. IIII. Aethelredus,⁸ postquam XXX.⁹ annis Mer-
 Edilred mo- ciorum genti praefuit, monachus factus, Coenredo regnum dedit.
 nachus factus.
 Coenred.

A. 705. Anno DCC. V. Alfridus,¹⁰ rex Norhanhimbrorum¹¹ de-
 Aldfrid ob. functus est, anno regni sui XX.¹² necdum impleto, cui succedens
 Osred. in imperium filius suus Osred, puer VIII. circiter annorum,
 Uilfrid ob. regnauit annis XI., et Wilfridus¹³ episcopus in suam receptus
 anno 709. est sedem et IIII. annis, id est usque ad diem obitus sui uitam
 mense Maio. duxit in pace. Sicque eximius uirtute uenerabilis uictor con-
 scendit alti thronum anno XLV. accepti episcopatus, corpusque
 eius perlatum est in monasterium ipsius, quod dicitur Ripum,¹⁴
 et, iuxta honorem tanto pontifici congruum, in ecclesia beati
 apostoli Petri sepultum.

A. 709. Anno DCC. IX.,¹⁵ imperii autem regis Osredi IIII., Coen-
 Coinred. red,¹⁶ qui regno Merciorum nobilissime tempore aliquanto prae-
 fuerat, nobiliter multo regni scepra reliquit. Nam uenit Ro-
 mam ibique¹⁷ attonsus, pontificatum habente Constantino, ac
 monachus factus ad limina apostolorum in precibus, ieiuniis
 et elemosynis usque ad diem permansit ultimum, succedente

¹ Godwino] Goduine B.

² II.] pridie B.

³ Gefmundo] Gebmundo Hrofensis B.

⁴ Latina, Graeca] Latina lingua et cod.

⁵ terram] in cod. non legitur.

⁶ cultui deditorum] cultura dediti
 cod.

⁷ parte] patria cod.

⁸ DCC. IIII. Aethelredus] V. B. Re-
 capit. DCCIII. cod. Aedilred B.

⁹ XXX.] triginta unum annos B.
 uox unum in cod. quodam Bedae deest.

¹⁰ Alfridus] V. B. h. e. 5, 18. Ald-
 frid B.

¹¹ Norhanhimbrorum] Nordanhymbro-
 rum B.

¹² XX.] Cf. B. h. e. 5, 1.

¹³ Wilfridus] V. B. h. e. 5, 19. §. 424.
 et Eddii uitam Wilfridi.

¹⁴ Ripum] Inhrypum B. h. e. 5, 19.

¹⁵ DCC. IX.] DCC. VIII. cod. DCC.
 IX. B. h. e. 5, 19. Mm. 269. nn.

¹⁶ Coenred] Coinred B.

¹⁷ ibique] ibidem cod. ibique B.

Coelredo,¹ filio Æthelredi in regnum, qui ante ipsum Coen-
redum² idem regnum tenebat.

Anno DCC. XI.³ Bertfrihtus⁴ praefectus cum Pictis pugnavit.

Anno DCC. XVI.⁵ Osred, rex Norhanhimbromum⁶ inter-
fectus est, et Coenred⁷ successit;⁸ et rex Merciorum Coelred
defunctus est; et uir Domini Egbertus⁹ Hienenses¹⁰ monachos ad
catholicum Pasce¹¹ et ecclesiasticam correxit tonsuram.

Anno DCC. XXV.,¹² qui erat annus VII. Osrici regis¹³
[Nordanhymbromum,] qui Coenredo successerat, Wihfredus¹⁴ filius
Egberti, rex Cantuariorum, defunctus est IX. die Kfar. Maiarum;
et regni, quod per XXX. III. semis annos tenebat, filios tres,
Ælbertum¹⁵ [Eadbertum] et Alfricum, reliquit haeredes. Anno
quoque¹⁶ proximo Tobias, Rofensis¹⁷ ecclesiae praesul, defunctus
est, uir, ut supra¹⁸ meminimus, doctissimus. Erat enim disci-
pulus beatae memoriae magistrorum, Theodori archiepiscopi et
abbatis Adriani;¹⁹ unde, [ut] dictum est, cum eruditione littera-
rum uel ecclesiasticarum uel generalium, ita Graecam quoque
cum Latina didicit linguam, ut tam notas ac familiares sibi eas
quam natiuitatis suae loquelam haberet.²⁰ Sepultus uero est
in porticu sancti Pauli apostoli, quam intra²¹ ecclesiam sancti
Andreae sibi ipse in locum sepulturae²² fecerat. Post quem²³
episcopatus officium Aldulfus,²⁴ Berchtwaldo archiepiscopo con-
secrante, suscepit.

Anno²⁵ DCC. XXIX.²⁶ apparuerunt cometae duae circa
solem, multum intuentibus terrorem incutientes. Una quippe
solem praecedebat mane orientem, altera uespere sequebatur occi-

¹ Coelredo] Coelredo filio Aedilredi B.

² Coenredum] Coinredum B.

³ DCC. XI.] V. B. *Recapit.* þam
ylcan geare (DCC. X.) feaht Beorhtfrið
ealdorman wið Pehtas, betwux Hæfe]
Cære. *Chron. Sax.* 1, 69. „et uictor
extitit“ addit *Flor.* 1, 48.

⁴ Bertfrihtus] Bertfrid B.

⁵ DCC. XVI.] V. B. *Recapit. h. e.*
5, 22.

⁶ Norhanhimb.] Nordanhymbromum B.

⁷ Coenred] Coinred B.

⁸ successit] V. *Evv. Nordh.* p. LIV.

⁹ Egbertus] B. l. c.

¹⁰ Hienenses] Hiienses B.

¹¹ Pasce] pascha B.

¹² DCC. XXV.] B. 5, 23.

¹³ regis] Nordanhymbromum add. B.

¹⁴ Wihfredus] Uictred fil. Egberti B.

¹⁵ Ælbertum] Aedilberctum, Eadberc-
tum et Alricum † Aldricum B.

¹⁶ quoque] post quem B.

¹⁷ Rofensis] Hrofensis B.

¹⁸ supra] anno DC. XCII.

¹⁹ Adriani] Hadriani B.

²⁰ loquelam haberet] haberet loque-
lam *cod.*

²¹ intra] intro B.

²² sepulturae] sepulcri B.

²³ quem] quod *cod.*

²⁴ Aldulfus] Aldulf, Berctualdo B.

²⁵ anno] dominicae incarnationis B.

²⁶ DCC. XXIX.] V. B. *h. e.* 5, 23.

§. 448. ed. Stevens.

dentem, quasi orienti simul et occidenti dirae cladis praesagae: uel certe una diei altera noctis praecurrebat exortum, ut utroque tempore mala mortalibus imminere signarent. Portabant autem facem¹ ignis contra aquilonem, quasi ad accendendum adclinem.² ^{apparent} mense Ianuario. Apparebant³ mense Ianuario et duabus⁴ ferme septimanis per Saraceni. manebant. Quo tempore grauissima Saracenorum lues Gallias misera caede⁵ uastabat, et ipsi, non multo post, in eadem prouincia dignas suae perfidiae poenas luebant. Quo anno uir Domini⁶ Egbertus,⁷ ipso die Paschae, VIII. Kl. Maii,⁸ migravit ad Dominum et mox, peracto Pascha, hoc est VII. Idus Maii,⁹ Osricus, rex Norhanhimbriorum, uita decessit,¹⁰ cum ipse regni, quod XI. annis gubernabat, successorem fore¹¹ Ceoluulfum¹² decreuisset, fratrem illius, qui ante se regnauerat, Coenredi regis. Cuius regni et principia et processus tot ac tantis redundauere rerum aduersantium motibus, ut, quid de his scribi debeat, quemue habitura [sint]¹³ singula finem, necdum sciri¹⁴ ualeat.

A. 731. Anno¹⁵ DCC. XXXI. Berhtwaldus¹⁶ archiepiscopus, longa Berctuald ar- consumptus aetate, defunctus est, die (quinto)¹⁷ Iduum Ianua- chiep. Cant ob. riarum;¹⁸ qui sedem¹⁹ annis XXXVII. mensibus VI. diebus 9. Maii. XIII. gubernabat. Pro quo, anno eodem, factus est archi- Tatuini succ. episcopus uocabulo Tatuinus,²⁰ de prouincia Merciorum; conse- cratus est autem in Doruernensi²¹ ciuitate a uiris uenerabili- bus Daniele²² Uentano et Igwaldo²³ Lundoniensi et Aldulfo consecratur 10. Iunii. Rofensi antistitibus, die X. Iunii mensis, dominica, uir religione

¹ facem] facem B. faciem cod. et Var. Lect. B.

² adclinem] uerba 'quasi ad accendendum adclinem' Ælfrædus R. non interpretatus est.

³ apparebant] apparebantque B.

⁴ duabus] duobus cod.

⁵ caede] clade B.

⁶ uir Domini] sanctus uir Domini B.

⁷ Egbertus] Egberct, ut supra memorauimus B.

⁸ VIII. Kl. Maii] deest in B. l. c., sed v. B. h. e. 5, 22.

⁹ VII. Id. Maii] septima iduum Martiarum Osric rex Nordanhymbriorum B.

¹⁰ decessit] accessit cod.

¹¹ fore] pro eo cod.

¹² Ceoluulfum] Ceonulfum cod.

¹³ sint] sint finem singula B.

¹⁴ sciri] sciri B. scire cod.

¹⁵ anno] dom. incarnat. B. l. c. 5, 23. §. 449.

¹⁶ Berhtwaldus] Berctuald B. Berwaldus cod.

¹⁷ die quinto] ita recte Apogr. Lambethanum et Sim. Dunelm.; sed B. l. c. die Iduum Ian. (13. Ian.)

¹⁸ Ianuariarum] Ianuariū cod.

¹⁹ sedem] sedit annos . . menses . . dies B.

²⁰ Tatuinus] Tatuini, cum fuisset presbyter in monasterio, quod uocatur Briudun. B. l. c.

²¹ Doruernensi] Doruueri B.

²² Daniele] Danihele B.

²³ Igwaldo] Ingualdo Lundoniensi, et Alduino Lyceitfeldensi, et Aldulfo Rofensi B.

et prudentia insignis, sacris quoque litteris nobiliter instructus; anno¹ aduentus Anglorum in Angliam circiter CC. LXXXV.

Anno DCC. XXXIII.² eclipsis solis facta est XVIII.³ Klar.^{A. 733.}
Septembrium, circa horam diei tertiam; ita ut paene totus orbis⁴ 14. Aug.
quasi nigerrimo et horrendo scuto⁵ uideretur esse coopertus.

Anno DCC. XXXIII. luna sanguineo colore⁶ perfusa.^{A. 734.}
quasi hora integra, II. Kl. Februarii,⁷ circa gallicantum, dehinc Luna obscura-
nigredine subsequente, ad lucem primam reuersa est. In eodem tur 31. Ian.
uero anno Tatwinus⁹ archiepiscopus et Beda doctor coeli con-⁸ Tatwini ob.
scenderunt palatia. 30. Iulii.
Baeda ob.
25. Maii.

Anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo quinto,¹⁰ A. 1066.
sanctus Eadwardus rex,¹¹ filius Æthelredi regis, et filius Emmae¹² S. Eadweard
filiae Ricardi, ducis Normanniae, et frater Eadmundi Irneside ex R. ob.
parte patris, exactis in regno XXIII. annis¹³ et mensibus VI.⁵ Ian.
et XXVII. diebus, in uigilia Epiphaniae¹⁴ felici morte uitam

¹ anno] de hoc calculo v. B. h. e. Wig. 1, 53. Anno DCC. XXXV. Beda
5, 23. in fine edd. et Haighii Conq. doctor obiit in Gyruum Sim. Dunelm.
p. 175. Mm. p. 659. Cf. etiam Smithium in

² DCC. XXXIII.] V. B. Append. Uita Baedae p. 803. et Stevens. Introd.
Mm. p. 288., ita legit B. l. c., cum quo 4, 15. n. 1.
concinit Chron. Sax. DCC. XXX. cod.

³ XVIII.] XIX. Kal. Septembris B. ¹⁰ quinto] lege MLXVI. secundum
l. c. sed XVIII. V. L. l. c. Flor. 1, 225. et Rog. Wend. 1, 511.

⁴ orbis] orbis solis B.

⁵ scuto] sicut cod.

⁶ colore] rubore B. l. c.

⁷ Februarii] Februariorum B.

⁸ eodem] Cf. Flor. 1, 53. Malmesb. Rgg. p. 80 sqq.

⁹ Tatwinus, Beda] „Doruuernensis archiepiscopus Tatwine III. Kal. Augusti de saeculo migravit. . Sacerdos uenerabilis, monachus per omnia laudabilis, computator mirabilis, Beda sanctissimus, secundum Anglicas chronicas, anno praesenti (DCC. XXXIV.), secundum uero suum discipulum Cuthbertum, qui eius obitum descripsit suaeque decessioni cum aliis quam plurimis interfuit, anno sequenti, ante Ascensionem Dominicam IV. feria, id est VIII. Kal. Iunii (25. Maii), circa horam X. in magna mentis deuotione et tranquillitate, ultimum e corpore spiritum efflauit sicque gaudent ad regna coelestia migravit.“ Flor.

¹¹ Eadwardus rex] V. Henr. Huntend. Mm. 761. ed. Savile (Francof.) p. 367. Chron. de Mailros. p. 159 sq. Ingulph. (Savile p. 900.): Anno milleno sexageno quoque seno Anglorum metae crimem sensere Cometae.

¹² filius Emmae] Immam nominat Eadm. hist. nouorum col. 349.

¹³ XXIII. annis] V. Flor. 1, 224.

¹⁴ in uigilia Epiphaniae] Anglorum decus, pacificus rex Eadwardus... in dictione IV., Epiphaniae Domini uigilia, feria V. mortem obiit Lundoniae et in crastino sepultus est regio more. Flor. Obiit pridie Nonas Ianuarii Ailred. de Uita et Mir. Edw. Conf. Cuius depositionis festum V. die mensis Ianuarii, quo obiit, celebratur; festum uero translationis eius XIV. die mensis Octobris habetur. Bromton ap. Twysd. col. 956 sqq. Non XIV. sed XIII. Octbr. V. The Chronol. of history p. 113. et Piperi Calend. p. 116.

Haraldus R. laudabilem terminavit; et secundo die¹ Haraldus consecratus
 A. 1066. est in regem. In sequenti uero anno, Willelmus comes Nor-
 Willelm. Haral- manniae uenit in Angliam; et pugnavit contra eundem Haral-
 dum caedit ap. dum regem et uicit eum cum exercitu suo apud Hastings² II.
 Hasting. 14. Oct. Idus Octobris; et in proxima natiuitate Domini sublimatus est
 coronatur in regem.
 25. Decbr. Bledinus Anno M. LXVIII.³ (fuit) bellum⁴ in Bleduna.⁵
 25. Aug. A. 1069. Anno M. LXIX.,⁶ ex quo corpus beati Cuthberti ab Alduno
 translatio episcopo in Dunelmum⁷ est perlatum LXXXIII.,⁸ tertio uero⁹
 S. Cuthberti. regni Willelmi anno, idem Willelmus¹⁰ rex Anglorum quandam
 Rob. Cumin. Robertum,¹¹ cognomine Cumin, populis Norhamhimbromum¹²

¹ secundo die] Quo (Eadwardo) tumulato, ... subregulus *Haroldus* ad regale culmen electus, die eodem ab *Aldredo Eboracensi archiepiscopo in regem est honorifice consecratus Flor. Mm.* p. 613. *Th.* 1, 224. Haraldus, ipso tumulationis die, dum plebs in exsequiis dilecti regis adhuc maderet fletibus, a solo *Stigando* consecratus est. Ita *Order.* (col. 284.), quem, tanquam calumniatorem, castigat *Lappenbergius* (1, 532. n.).

² apud Hastings] Commissum est hoc proelium pridie Id. Octobr. in die *Sancti Calixti*, die sabbati, luna XXII. *Annal. Waverl.* Gale 2, 130. hora tertia *Order.* col. 297. Cf. *Huntend.* Sav. p. 369. Copiae Anglorum ad locum, qui *Senlac* antiquitus uocabatur, conuenerant. *Order.* l. c. „certamen *Senlacium*“ *Order.* col. 333. V. *Lappenb.* 1, 554. n. *Th.* 2, 301. n.

³ M. LXVIII.] M. XLVIII. *cod.*

⁴ bellum] i. e. *proelium*, ut *Mmesb.* Regg. ed. Hardy p. 625. de Migne col. 1356. et saepius.

⁵ Bleduna] V. *Annal. de Margan* Gale 2, 1. anno 1069. Griffinum, regem Walensium et prius bello uicit (Eadwardus), et postmodum multis nisibus resurgere conantem capite priuauit; successores duos ex satellitibus suis, fratres eiusdem Griffini, *Blegent* et *Riwalonem*, qui eum obsequio demeruerant, constituens *Mmesb.* Regg. 1, 385. *Flor. Mm.* p. 612. *Th.* 1, 222. *Chron. Sax.* 1, 330. *Chron. de Mailr.* anno 1064.

Bledin regnavit anno 1068. *Wharton.* Angl. Sacra p. XXXIII. Tempore Normannicae cladis, quae nimis oppressionibus Anglos immoderate conquassauit, *Bledenus, rex Gallorum, ad auunculos suos suppetias uenit secumque multitudinem Britonum adduxit.* ... Fit, ex consensu omnium, pro uindictanda libertate pristina procax conspiratio et obnixa contra Normannos coniuratio. Exoritur in finibus Trans-Humbranis uehemens perturbatio cet. *Orderic.* col. 314. cf. col. 569. Eo tempore . . . ascitis sibi in auxilium regibus Walanorum, *Blethgento* uidelicet et *Rithwalano*, *Edricus* (cognomente *Siluatius*, filius *Aelfrici*, fratris *Edrici Streonae*), *circa assumptionem S. Mariae Herefordensem* prouinciam usque ad pontem amnis *Luce* deuastauit ingentemque praedam reduxit *Flor.* 2, 1. *Lappenb.* 2, 76. *Blethyn-ap-Conuyn* obiit circa annum 1073. *Lappenb.* 2, 135.

⁶ M. LXIX.] Quae sequuntur monachus noster ex historia translationis S. *Cuthberti* (*Stevens.* p. 309. §. 30. cf. *Ev. Nordh.* p. XCI. sq.) ad uerbum desumpsit.

⁷ Dunelmum] *Dunhelmum h.*

⁸ LXXXIII.] septuagesimo quarto h.

⁹ tertio uero] tertio uero regni sui h.

¹⁰ idem Willelmus] *Willelmus rex Anglorum h.* p. 310.

¹¹ Robertum] *Robbertum h.*

¹² Norhamh.] *Northanhimbromum h.*

praefecit¹ comitem. Qui, cum DCC.² hominibus, Dunelmum³ ueniens et ibi per domos hostiliter agens, occisus est ibi cum suis omnibus, praeter unum, qui uulneratus euasit, V. Kl.⁴ Fe.²⁸ Ian. bruarii. Unde rex offensus ducem quendam, qui eius mortem ulcisceretur, cum exercitu direxit. Cum autem ad Aluertuniam⁵ uenissent et iam mane facto Dunelmum⁶ profecturi essent, tanta nebularum densitas est orta,⁷ ut uix astantes sese alterutrum uidere, uiam nec ullo modo ualebant inuenire. Stupentibus illis,⁸ quid hoc esset, et conferentibus inuicem, quidnam facerent, affuit qui diceret, homines illos quendam,⁹ in urbe sua sanctum habere, nomine Cuthbertum, qui eis in aduersis semper protector adesset; quos¹⁰ nemo impune, illo¹¹ uindicante, laedere ualeret. Quibus auditis, ad propria sunt reuersi.¹²

Anno M. LXXI.¹³ Eadwinus dux occisus est.

Anno M. LXXV.¹⁴ obiit Eaditha regina. Rogerus et Radulfus¹⁵ duces uoluerunt tradere regem.

M. LXXVI. Waltheus¹⁶ comes decollatus est.

A. 1071.
Eadwin. dux
occiditur.
A. 1075.
ob. Eadgitha
Reg. 19. Decbr.
A. 1076.
Waltheof Cō-
mes decollatur
31. Maii.

¹ praefecit comitem] comitem praefecit h.

² mille ducentis] septingentis h.

³ Dunelmum] Dunhelmum h.

⁴ V. Kal.] quinto Kalendas Februarii h.

⁵ Aluertuniam] Aluertonam h.

⁶ Dunelmum] Dunhelmum h.

⁷ est orta] orta est, ut uix sese alterutrum uidere, uiam uero inuenire nullo modo ualerent h.

⁸ stupentibus illis] et conferentibus h.

⁹ quendam] quemdam in sua urbe sanctum habere, qui eis in adu. cet. h.

¹⁰ quos] eosque a nemine unquam impune laedi permitteret h.

¹¹ illo] illos cod.

¹² sunt reuersi] reuersi sunt h.

¹³ M. LXXI.] V. *Annal. de Marg.* anno 1070. *Flor.* 2, 9. anno 1071.: Eadwinus regem Scottorum Malcolmum adire decreuit; sed in ipso itinere a suis insidias perpeussus occiditur. *Chron. Sax.* 1, 346. anno 1072.: her Eadwine eorl] Morkere eorl hlupon ut] mislice ferdon on wuda] on feldon, oð þ Eadwine wearð ofslægen fram his agenum mannum,] Morkere

mid scype gewende to Helig. Cf. *Mmesb.* Rgg. 2, 427.

¹⁴ M. LXXV.] V. *Annal. de Marg.* anno 1075. *Flor.* 2, 11. anno 1074.: Edgitha, regis Haroldi germana, quondam Anglorum regina, Decembr. mense, IV. Kl. Ianuarii (XV. Kl. Ian. *Math. Paris* p. 8. VII. nihton ær Xqes mæssan *Chron. Sax.* 1, 348. 349.) decessit Wintoniae; cuius corpus, regis iussu, Lundoniam delatum iuxta corpus domini sui, regis Eadwardi, honorifice est in Westmonasterio tumulatum.

¹⁵ Rogerus et Radulfus] Rogerus, Herefordensis comes; Radulfus (de Waher *Mmesb.* Rgg. 2, 428. Ralph de Guader *Lappenb.* 2, 120 sqq. *Th.* 2, 287. n.) East-Anglorum comes. *Flor.* 2, 10. anno 1074.

¹⁶ Waltheus] V. *Annal. de Marg.* Gale 2, 1. Uita et passio Waldeui Comitiss in *Gilesii Lives of AS.* 1 sqq. *Mmesb.* Rgg. 2, 427. §. 253. *Ingulf.* p. 902, 54. *Henr. Huntend.* p. 456 sq. Savile. *Lappenb.* 2, 125. 121. Comes Waltheofus (quem *Digera* Danico uocabulo, i. e. *fortem*, cognominabant *Mmesb.* l. c.), iussu regis Willelmi, extra ciuitatem

A. 1078. ob. Herm. ep. Saresb., succedit Osmundus³ successit.

A. 1080. Walcherus trucidatur. M. LXXX. uentus⁴ ualidus in natale Domini. Walcherus⁵ episcopus Dunelmensis occisus est.

Wintoniam ductus, indigne et crudeliter securi decapitatur *Flor.* 2, 12. anno 1075. on Sce. Petronella mæs-sedæg.] his lic wearð gelæd to Crulande.] he þær is bebyrged *Chron. Sax.* 1, 350. 351. 2, 182. pridie Kalend. (Iunii) *Ingulf.* p. 903.

¹ Hermannus] Herimannus *Flor.* 1, 199. 204. Heraman † Hereman *Chron. Sax.* anno 1045. 1049. Brihtwoldus Wiltoniensis ep. obiit (1045.), cui regis capellanus Herimannus, de Lotharingia oriundus, successit *Flor.* 1, 199. Herimannus, Wiltunensis episcopus, et Aldredus, Wigornensis antistes, Romam ierunt *Flor.* 1, 104. „on þæs cinges ærende, . . .] hi comon on Easter æuen ðyder“ add. *Chron. Sax.* anno 1049.; redierunt anno 1050. vel 1051. „her on þysum gere comon þa biscopas ham from Rome“ *Chron. Sax.* anno 1050. *cod. B.* 1. Anno 1055. Herimannus . . . offensus, quia ei sedem episcopalem transferre de uilla, quae *Rearnesbyrig* (Ramsbury in agro Wiltonensi) dicitur, ad abbatiam Malmesbyriensem rex nollet concedere, episcopatum dimisit marique transfretato apud Sanctum Bertinum (St. Omer) monachicum habitum suscepit ibique in ipso monasterio III. annis mansit. *Flor.* 1, 214. Sed in dies in Angliam reditum meditabatur . . . quumque afflasset secundus rumor aures eius, Alfwoldum episcopum Scireburnensem obiisse, cuius episcopatum suo uniendum antiquis Edgithae reginae promissis opperiebatur . . . concitator ueniens congruum spei suae effectum inuenit. Accepit ergo Hermannus Scireburnensem episcopatum integrum. . . Sub (Willielmo uero), cum ex canonum decreto edictum esset (anno 1076. v. *Bromton Twysd.* col. 975, 53 sqq.), ut sedes

episcoporum ex uillis ad urbes migrarent, tribunal suum transtulit a Scireburnia *Salesberiam* . . . Illic inchoata noui operis ecclesia, morte senili (anno 1077. X. Kal. Mart., secundum *Chron. Sax. cod. Laud.*) tempus dedicationis praeuenit. *Mimesb. de Gestis Pontif. ed. Mignei* col. 1538. *Flor.* 1, 236. *Wright Biographia Brit. lit.* p. 514 sqq.

² Saresberiae] Sereberie *cod.*

³ Osmundus] Cf. quae anno 1092. et 1099. afferuntur. Hermannus . . . successit Osmundus, regis (Willielmi) cancellarius, XXIV. annis sedens. Hic ecclesiam nouam apud Saresberiam aedificauit et clericos insignes tam literis quam cantu aggregauit (V. infra anno 1089.), ita ut ipse episcopus libros scribere, illuminare et ligare non fastidiret. Hic composuit librum ordinalem ecclesiastici officii, quem *Consuetudinarium* („the Use of Old Sarum“ v. *Maskell Ancient liturgie* p. LVIII. XLVI.) uocant, quo fere tota nunc Anglia, Wallia et Hibernia utitur. *Bromton Twysd.* col. 976, 62 sqq. *Mimesb. Gesta Pontif. l. c. V.* ad annum 1099. notata.

⁴ uentus] nimius fuit uentus in nocte Natalis Domini. *Annal. de Marg. Gale* 2, 1.

⁵ Walcherus] genere Lotharingus (de clero Leodicensis ecclesiae *Sim. Dunelm. de gestis Rgg. Angl. Twysd.* col. 203.) successit 1071. Ægelwino in episcopatum Dunholmensem, anno 1080. in loco, qui dicitur Caput Caprae (Gatesheued, Gateshead) II. Idus Maii, feria V, a Northymbrensibus est occisus, in ultionem necis Liulf nobilis generosique ministri. *Flor.* 2, 13. *Lappenb.* 2, 131. ad 133. 123. *Whart. Anglia S.* 1, 703. *Mm.* 687. n. d. *Evng. Nordh.* p. XCIII. ad XCVIII. *Mimesb. Regg.* 2, 451 sqq. de Gestis Pontif. col. 1584 sqq. *Sim.*

M. LXXXIII. obiit Matilda¹ regina.

M. LXXXIII. Wibertus² papa sedem accepit.

M. LXXXVII. obiit³ Willelmus, rex Anglorum; et Willelmus filius regnum suscepit.

M. LXXXIX. Osmundus episcopus constituit canonicos XXXVI. in ecclesia Salisberiensis. Obiit Lanfrancus⁴ archiepiscopus. Terrae motus⁵ factus est.

M. XCII.⁶ Osmundus dedicavit ecclesiam⁷ Salesberiensem cum VII. episcopis.

M. XCIII. Anselmus ad archiepiscopatum electus est.⁸

A. 1083.
Matilda R. ob.
A. 1084.
Wibertus P.
A. 1087.
Willelm. R. ob.

A. 1089.
Canonici Salesb.
Lanfranc. archiep. obit.

A. 1092.
dedic. eocl.
Salesb.

A. 1093.
Anselm. electus.

Dunelm. hist. de Dunelm. eccl. Twysd. col. 41, 60 sqq. VIII. Idus Martii translatio episcoporum Dunelmensium Alduini, Walcheri, Willelmi, et Turgoti episcopi Scottorum. *Liber Vitae* p. 149.

¹ Matilda] *Annal. de Marg.* l. c. Anno 1068. post pascha (23. Mart.) comitissa Mahtilda de Normannia uenit Angliam, quam die Pentecostes (11. Maii) Aldredus Eboracensis archiepiscopus consecrauit in reginam *Flor.* 2, 2. anno 1083. Regina Mahtilda IV. Nonas Nouembris, feria V., decessit in Normannia, et Cadomi est sepulta. *Flor.* 2, 17.

² Wibertus] Withbertus *Annal. Marg.* Wibertus (Clemens III.) antipapa anno 1084. 24. Mart. Romae consecratur. *Jaffé* p. 443. obiit anno 1100. *Flor.* 2, 44.

³ obiit] Willielmus rex Angliae senior ob. VIII. Idus Septembr. *Annal. Marg.* cf. *Chron. Mailr.* pag. 161. Male. Iduum Septembr. die V. *Flor.* on pone nextan dæg æfter Natiuitas Sce. Marie *Chron. Sax.* i. e. 9. Septembr. V. Idus Septembr. feria V. *Orderic.* Postquam XX. annis, mensibus X., et XXVIII. diebus genti Anglorum praefuit... regnum cum uita perdidit et Cadomi (*Caen*)... requiescit. *Willelmus* autem, *filius eius*, Angliam festinato adiit... et VI. Kal. Octobris (26. Septbr.), die Dominico, in Westmonasterio a Landfranco, Doruberniae archiepiscopo, in regem consecratus est. *Flor.* 2, 20. V. *Mlmesb.* Rgg. p. 460. *Order.* col. 551.

⁴ Lanfrancus] Willelmus rex anno 1070. Lanfrancum... die Assumptionis S. Mariae (15. Aug.) archiepiscopum constituit Cantuariensis ecclesiae, et in festiuitate S. Iohannis Baptistae (III. Kal. Septbr. i. e. 29. Aug. *Chron. Sax.*), die dominica, archiepiscopum consecrari fecit Cantuariarum. *Flor.* 2, 7. Obiit anno 1089. IX. Kal. Iunii, feria V. *Flor.* 2, 7. 26.; non IX. Kal., sed V. Kal. Iunii. V. uitam Lanfranci, a Milone Crispo i Crispino scriptam, in *opp.* ed. Giles 1, 281. 300.

⁵ terrae motus] Eodem anno III. Idus Augusti, sabbato, circa horam diei tertiam, terrae motus permaximus extitit per Angliam. *Flor.* 2, 26. *Chron. Mailr.* p. 161. *Annal. Marg.* Gale 2, 2.

⁶ M. XCII.] M. LXXII. *cod.*

⁷ ecclesiam] quam Searesbyriae in castello construxerat, cum adiutorio episcoporum Walcelini Wintoniensis et Iohannis Bathoniensis Non. Aprilis, feria II., dedicauit (*Flor.* 2, 30. *Sim. Dunelm.* ed. Twysden col. 217, 39.); sed „tectum et turres ecclesiae uiolentia fulminis omnino deiecit, quinta die, postquam eam dedicaerat Osmundus episcopus“ *Annal. Marg.* l. c.

⁸ electus est] II. Non. Martii (*Whart.* *Catalog. Roffens. archiep. Cant.*); uenit Cantuariam VII. Kal. Octobris (25. Septbr.), et „immensa monachorum clericorum totiusque plebis alacritate susceptus ad regendam ecclesiam Dei locum pontificis, magno deductus honore, con-

#

- A. 1094. Malcolm. R. et Marg. Reg. ob. M. XCIII. obierunt Malcolmus,¹ rex Scottorum, et Margareta regina.
- A. 1096. Iter Hierosol. M. XCVI. Urbanus papa² iter Ierosolymis praedicauit.
- A. 1098. Walchel. ob. Antioch. capta. M. XCVIII. obiit Walchelinus³ episcopus. Antiochia [a] Christianis capta est.⁴ Cometa⁵ apparuit.⁶
- A. 1099. Osm. ep. ob. Hierosol. capta. M. XCIX. obierunt Osmundus episcopus,⁷ et Urbanus⁸ papa. Ierusalem a Christianis capta est.⁹
- A. 1100. Will. R. ob. Thom. archiep. ob. M. C. obierunt Willelmus¹⁰ rex iunior, et Thomas¹¹ archiepiscopus senior. Henricus¹² regnum accepit.

scendit“ *Eadmer* ed. Migne col. 372. consecratur II. Non. Decbr. (*Whart.* l. c.); pallium Cantuariæ accepit die IV. Idus Iunii, referentibus Mmesb. et Radulfo de Diceto *Whart.* l. c.; obiit anno 1109. XI. Kal. Maii (*Whart.* 1, 109. v. infra anno c.); sedit annis XVI. et obiit anno ætatis suæ LXXVI. *Whart.* 1, 7. *Chron. Sax.*

¹ Malcolmus] Malcolmus III., cognomine Canmore, obiit die Sancti Bricii episcopi et confessoris (13. Noubr.) anni 1093. *Lappenb.* 2, 176 sqq. „Post aliquod tempus, dum Melcoma rex ad sua uellet remeare muneribusque multis honoratus a rege rediret pacifice, prope fines suos Rodbertus de Malbraio cum Morello nepote suo et militibus armatis occurrit et ex insperato inermem interfecit“ *Order.* ed. Migne col. 620., quem ad locum confer notam *Thomae Forester* 3, 11. V. praeter hos *Flor.* 2, 31. 32. *Huntingd.* p. 225 sqq. *Mmesb.* Rgg. p. 424. *Chron. de Mailr.* p. 162. *Chron. Sax.* 1, 360.

² Urbanus papa] V. *Chron. de Mailr.* p. 166. *Flor.* 2, 39.

³ Walchelinus] episcopus Wintoniensis; sedit ab anno 1071. ad 1098.; successit Willielmus Giffard. *Chron. de Mailr.* l. c. *Forester* ad *Orderic.* col. 721. *Flor.* 2, 41.

⁴ capta est] III. Non. Iunii. *Chron. de Mailr.* l. c.

⁵ cometa] commeta *cod.*

⁶ apparuit] III. Kal. Octobris per XV. dies apparuit. *Flor.* l. c.

⁷ episcopus] Osm. ep. Saresberiensis decessit III. Non. Decbr. „innon Aduent“ *Chron. Sax.* 1, 364. anno 1099. V. *Bromton* ap. Twysden col. 995. *Sim. Dunelm.* de gestis Rgg. Angl. col. 224, 61. feria VI. *Flor.* 2, 44. *Mt. Par.* p. 51.

⁸ Urbanus] obiit III. Kal. Aug. (30. Iulii) feria V. *Sim. Dunelm.*

⁹ capta est] V. *Mmesb.* Rgg. 565. 567. *Chron. de Mailr.* p. 162.

¹⁰ Willelmus] IV. Non. Augusti, feria V., indictione VIII., rex Anglorum Willelmus iunior, dum in Noua Foresta, quae lingua Anglorum *Ytene* nuncupatur, uenatu esset occupatus, a quodam Franco Waltero, cognomento Tirello, sagitta incaute directa percussus uitam finiuit („on morgen æfter Hlammæsse dæge“ *Chron. Sax.* 1, 364.) *Flor.* 2, 44 sq. *Chron. de Mailr.* p. 162. *Annal. Waverl.* ap. Gale 2, 141. 142.

¹¹ Thomas] archiepiscopus Eboracensis XIV. Kal. Decbr., die Dominica, ex hac uita decessit Eboraci; cui successit Herefordensis episcopus Gerardus *Flor.* 2, 48. Thomas archiep. octauis sancti Martini, hoc est XIII. Kal. Decembris apud *Rypon* obiit. V. Actus Pontificum Eboracens. auctore *Thoma Stubbs* ap. Twysd. col. 1709.

¹² Henricus] in regem coronatus est Londoniae Nonis Augustis, quarto post obitum fratris die *Mmesb.* p. 618. 619. On þæne þunresdæg he (*Willem*) was ofslagen ⁊ þæs on morgen bebyrged . . ⁊ on þam Sunnandæge þæræfter hine (*Willelmes broðer Heanrig*) se biscop

M. CI. die natali Domini, in basilica beatae Mariae apud A. 1101.
Bethleem, [Baldewinus¹] a Daiberto patriarcha una cum episcopis Baldwin.
cleroque ac populo assistentibus, in regem honorifice sacra unctione rex creatur
tione sullimatus et coronatus est. 25. Decbr.

M. CII. Rogerus² ad episcopatum Seresberiae electus est. A. 1102. Roger.
ep. Saresb.

M. CIII. facta est incorrupti corporis sancti Cuthberti trans- A. 1104
latio³ siue manifestatio, post annos depositionis eius CCCC. XVIII. translatio
V. menses et XII. dies; qui est quintus annus regni Henrici regis, S. Cuthberti
episcopatus uero Ranulfi⁴ VI. 24. Aug.

of Lundene Mauricius to cyngge gehal-
gode,] him ealle on þeosan lande to
abugan] aðas sworan] his men wur-
don *Chron. Sax.* 1, 364.

¹ Baldewinus] A. D. 1100. magna
gloria in Bethleem die Dominicae Nati-
uitatis a Daiberto patriarcha coronatus
est Baldewinus, fausta omnibus accla-
mantibus *Mimesb.* p. 586. *Flor.* 2, 49.
Order. col. 693. *Forester* 3, 148. n.

² Rogerus] in festiuitate S. Michaelis
rex (Henricus) fuit Lundoniae apud
Westmonasterium, . . . ubi duos de cle-
ricis duobus episcopatibus inuestiuit,
Rogerium uidelicet cancellarium episco-
pato Searesbyriensi et Rogerium larde-
rarium suum pontificatu Herefordensi
Flor. 2, 51. De Rogero, ep. Seresber-
riensi, luculenter agit *Mimesb.* Rgg.
636 sqq. 727.

³ translatio] S. Cuthberti facta est
IX. Kal. Aug. „*Corpus S. Cuthberti*
episcopi ob quorundam abbatum incre-
dultatem, *pontificante Ranulfo episc.*
ostensum est et a *Radulfo Sagiensi (de*
Sléz) abbate, postmodum Rofensi epi-
scopo et deinde Cantuariensi archiepi-
scopo, et fratribus Dunelmensis eccle-
siae, cum capite sancti Oswaldi Regis
et Martyris, sanctique Bedae multorum-
que sanctorum reliquiis, certo iudicio,
incurruptum inuentum est, praesente
Alexandro comite, Eadgari regis Scot-
torum fratre, *postea rege*“ *Roger de Ho-*
ved. ed. Savile, Francof. p. 470, 30. sqq.
e *Flor.* 2, 53. *Orderic.* col. 396. (*For-*
rester 2, 149.) *Bromton* ap. Twysd. col.

1003. *Chron. de Mailr.* p. 163. *Mimesb.*
de gestis pontif. ed. Migne col. 1586.
Praeter uiros supra nominatos in hac
S. Cuthberti eleuatione secunda praes-
entes fuerunt Turgotus Prior, Alduinus
Subprior, Leofwinus, Wikingus, God-
winus et Osbernus sacristae, Henricus
et Willielmus cognomento Havegrun,
utrique archidiaconi, et Algarus postea
Prior, ac Symeon. V. *Reginaldi* mo-
nachi Dunelm. libell. de admirandis b.
Cuthb. uirtutibus in appendice libri de
S. Cuthberto anno 1828. a *Iacobo Rai-*
neo editi. Primam corporis S. Cuthberti
leuationem, „transactis sepulturae eius
annis undecim“ i. e. A. D. 698. XIII.
Kal. April. (20. Martii) monachi Lin-
disfarnenses fecerunt (v. *Ev. Norð-*
humbr. p. XLIV sq.), secundam mo-
nachi Dunelmenses IX. Kal. Septbr. anni
1104.; tertio „dissolutionis domuum re-
ligiosarum“ tempore anno 1540. corpus
Sancti denuo exhumatum est (v. *Acta*
SS. Bolland. 20. Mart. p. 138. *Heggei*
Legend. S. Cuthberti p. 49. *Raineum*
l. c. 174.); denique, cum XVI. Kal.
Iunii anni 1827. sancti ossa quarto in
lucem proferrentur, pia fraus per tem-
poris spatium 1129. annorum nutrita
detecta est. V. librum *Rainei*, qui ulti-
mae huic effossioni adstitit ordinemque
rei institutae accurate conscripsit.

⁴ Ranulfi] de Ranulfo, cognomento
Flambard, *Passeflambard* uel de *Passe-*
flabere v. *Flor.* 2, 46—48. *Mimesb.* Rgg.
p. 619. *Annal. Winton.* anno 1125.
Lappenb. 2, 167 sqq.

- A. 1105. incendium Baiocar. M. CV. Henricus rex Baiocos incendit.¹
 Normannia adquisita. M. CVI. Henricus rex Normanniam adquisiuit.² Cometa apparuit in mense Febr.
- A. 1107. Roger. ep. Eadgar R. ob. 7. Ian. M. CVII. ordinatio Rogeri³ episcopi Seresberiae. Obiit Eadgarus,⁴ rex Scotiae.
- A. 1108. Gundulf. ep. ob. S. Mart. Radulf. A. 1109. Anselm. archiep. ob. 21. April. M. CVIII. obiit Gundulfus⁵ episcopus, et Radulfus⁶ successit.
- A. 1110. Cometes. M. CIX. obiit Anselmus⁷ archiepiscopus; et Henricus, rex Angliae, dedit imperatori filiam suam.⁸
- A. 1111. Bohemund. et Ful. ob. Paschalis P. captus. M. CX. cometa⁹ apparuit in mense Iunio.
- M. CXI. Boiamundus¹⁰ obiit et Eulalia abbatissa. Papa Paschalis¹¹ captus est Romae.

¹ Baiocos incendit] V. *Flor.* 2, 54. et cf. *Mlmesb.* Rgg. 625. *Chron. de Mailr.* p. 163.

² adquisiuit] pugna apud *Tenenchebri* „sabbato in sancti Michaelis uigilia“ (28. Sept.) commissa *Mlmesb.* Rgg. 624. 625. *Flor.* 2, 55. *Chron. de Mailr.* l. c.

³ ordinatio Rogeri] quinque episcopi, inter quos Rogerus erat, „simul Cantuariam uenerunt et in die dominica, quae fuit III. Idus Augusti (11. Aug.) ab Anselmo consecrati sunt“ *Flor.* 2, 56. *Mlmesb.* Rgg. p. 636. 649. *Chron. de Mailr.* l. c.

⁴ Eadgarus] obiit VIII. Idus Ianuarii (6. Ian.) *Flor.* 2, 55. *Dises* geares eac forðferde se cyng Eadgar on Scotlande *Idus Ianuar.* (13. Ian.),] feng Alexander his broðer to þam rice, swa se cyng Henri him geuðe *Chron. Saxon.* 1, 368. V. *Idus Ian.* (9. Ian.) obiit Eadgarus rex Scottorum. V. *Obituar.* minus ecclesiae Dunelm. in *Libro Uitae* eccl. Dunelm. p. 149.; sed uerus obitus eius dies est VII. *Idus Ianuarii.*

⁵ Gundulfus] episcopus Hrofensis obiit VIII. Idus Mart. *Orderic.* col. 800. 1511 sqq. *Uita Gundulphi* in Whart. *Angl. S.* 2. p. 273—292. *Chron. Sax.* 1, 387. *Chron. de Mailr.* p. 163. *Thomae Wrightii* Biograph. Britannica 2, 41 sqq. *Nonis Mart.* (7. Mart.) secundum *Flor.* 2, 57.

⁶ Radulfus] Seifredi de Scurris (*Escures*) fil. episcopus Hrofens. creatus est V. Idus Aug. anno 1108., in archiep. Cantuariens. promotus VI. Kal. Maii (26. April.), diem obiit XIII. Kal. Noubr. (20. Octbr.) 1122. V. *Mlmesb.* de Gestis Pontif. col. 1506. 1509. 1512 *Gulielm. Paruus* 1, 19. *Orderic.* col. 579. *Forester* 2, 465. *Whart. Angl. S.* 1, 392. 2, 271 sq. 290 sqq.

⁷ Anselmus] obiit „septimo decimo archiepiscopatus anno, monachus autem XLIX. aetatisque suae LXXVI., XI. Kal. Maii, feria IV., ante Coenam Domini“ *Orderic.* col. 377. *Forester* 2, 117 sq. *Whart. Angl. S.* 1, 109.

⁸ filiam suam] Matildem ex Matilde susceptam dedit rex Henricus Henrico (V.) imperatori Alemanniae, filio Henrici *Mlmesb.* Rgg. p. 655. *Flor.* 2, 60. *Chron. de Mailr.* l. c.

⁹ cometa] *Flor.* 2, 60. *Chron. de Mailr.* p. 163.

¹⁰ Boiamundus] Boamundus in Apulia, dum ad Antiochiam iter meditatur, defungitur *Mlmesb.* Rgg. p. 601. mense Februario *Hardy* ad h. l. *Orderic.* lib. 11, 25. *Forester* 3, 390.

¹¹ Paschalis] Henricus Teutonicus Romam ueniens Paschalem papam cepit et in custodia posuit; sed postea statim reconciliati sunt *Chron. de Mailr.* l. c.

- M. CXIII. obiit Thomas¹ archiepiscopus iunior. A. 1114. ob. Thom. II. archiep. 24. Febr.
- M. CXV. obiit Maria comitissa de Bolonia. II. Kalendarum Junii. A. 1115. Maria Com. Bol. ob. 31. Maii.
- M. CXVIII. obierunt Paschalis² papa et Matildis,³ regina Angliae, et Arnulfus patriarcha, et Baldewinus⁴ rex Ierusalem. A. 1118. ob. Pasch. P. Matild. Arnulf. patr. Baldew. R.
- M. CXIX. obiit Gelasius papa, et terra mota est. III. Kl. Octobris. A. 1119. Gelas. P. ob. Terrae motus 28. Septbr.
- M. CXX. Willelmus, filius Henrici regis, et Ricardus, frater eius, et Ricardus, comes de Cestria, cum multis nobilibus naufragio pereunt.⁵ A. 1120. Multorum nobilium interitus 25. Noubr.
- M. CXXII. obiit Radulfus,⁶ archiepiscopus Cantuariæ. A. 1122. ob. Rad. arch. 19. Octbr.
- M. CXXIII. obierunt Iohannes,⁷ episcopus Batoniae, et Robertus,⁸ episcopus Lincolnia. A. 1123. ob. Ioh. et Rob. epp.
- M. CXXIII. obiit bonae memoriae Alexander,⁹ rex Scottorum, VII. Kl. Maii. A. 1124. ob. Alexander R. 25. April.

¹ Thomas] archiep. Eboracensis ob. VI. Kal. Martii, feria III. *Flor.* 2, 67. *Whart. Angl. S.* 1, 297.

² Paschalis] papa obiit XIV. Kal. Februar. (19. Ian.) *Flor.* 2, 71. Alii aliter. V. *Regesta Pontiff. ed. Iaffé* p. 526.

³ Matildis] regina ob. Kal. Maii (1. Maii) *Flor.* 1. c.

⁴ Baldewinus] rex obiit initio mensis April. V. *Mmesb. Rgg.* 597.

⁵ naufragio pereunt] sub ipso crepusculo VII. Kal. Decembris, apud Barbellfet, super scopulos, qui dicuntur Chaterase *Mmesb. Rgg.* p. 653. Nobilissimi eorum, qui fluctibus perierunt, fuerunt hi: Willelmus regis filius, Ricardus frater eius, Ricardus comes Cestrensis, Otthuel frater eius, Willelmus Bigod, Gausfridus Riddel, Walterus de Euerci, Gausfridus Herefordensis archidiaconus, filia regis comitissa de Perceio, neptis regis comitissa de Cestria et alii quam plurimi *Flor.* 2, 74. *Chron. Saxon.* 1, 373. Navi nomen erat Candidae Navis, *Blanche-Nef.* V. *Orderic.* col. 888 sqq. Nulla unquam fuit navis Angliae tantae miseriae, nulla toti orbi tam patulae famae *Mmesb. Rgg.* p. 654. *Chron. Geruasii* Twysd. col. 1339.: perit

(navis) in scopulis Barbelluuii . . . et, sicut *Merlinus praedixerat*, catuli leonis in aequoreis pisces sunt transformati. *Willelmus Paruus* 1, 20.

⁶ Radulfus] obiit XIII. Kal. Nouembr. *Eadmer.* col. 524. XIII. Kal. Nouembr. *Flor.* 2, 77.; successit Willelmus de Corbellis. V. annum 1136.

⁷ Iohannes] Bathoniensis episcopus III. Kal. Ianuarii (29. Decbr.) obiit *Flor.* 1. c. *Bromton* ap. Twysd. 1014, 39.

⁸ Robertus] Robertus Bloet, Lincolnensis episcopus, mense Ianuario dum apud Wudestoc equo sedens cum rege Henrico colloquium haberet, subito decedere coepit et obmutuit; deportatus ad hospitium morte improvisa obiit *Flor.* 1. c. *Rog. de Houed.* ed. Sauile p. 477. *Rog. de Wend.* ed. Coxe 2, 202. *Chron. Saxon.* p. 374.: on an Wodnesdei, þæt wæs on III. Idus Ianuarii (10. Ian.).

⁹ Alexander] V. *Flor.* 2, 78. *Orderic.* col. 621. *Chron. de Mailr.* p. 164. Alexander regnauit ab VIII. Ian. die 1107. ad 27. Aprilis 1124. V. *Nicolas the Chronology of history* p. 380. Ordinem regum Scotiae recensent *Flor.* 2, 252 sq. *Mmesb. Rgg.* p. 627. *Bromton* ap. Twysd. col. 966 sq. *Chron. de Mailr.* p. 158 sq. Alexandro I. successit Dauid I.

- A. 1125. Fames. Concilium. ob. Vicecomes. M. CXXV. Magna fames et magnum concilium.¹ Obiit G' . . uicecomes.
- A. 1128. Ecel. s. crucis. M. CXXVIII.² coepit fundari ecclesia sanctae crucis de Ede-nesburch.
- A. 1129. ob. Willelm. ep. Wint. 25. Ian. Henr. consecr. 17. No-ubr. M. CXXIX. obiit Willelmus,³ episcopus Wintoniae, et Henricus consecratus est.⁴
- A. 1130. Anegus occiditur. M. CXXX. Anegus,⁵ comes Morauiensis, a Scottis interfectus est.
- A. 1133. eclipsis 5. Aug. M. CXXXIII. eclipsis facta est, Nonis Augusti.⁶
- A. 1135. ob. Henric. R. 2. Dec. Stephanus R. M. CXXXV. obierunt Henricus,⁷ rex Angliae, IIII. No-narum Decembris, et Stephanus⁸ ei successit.
- A. 1136. Will. Cant. ob. 26. No-ubr. M. CXXXVI. Willelmus⁹ Cantuariensis episcopus obiit et

¹ concilium] celebrata est synodus Lundoniae, in ecclesia beati apostolorum principis apud Westmonasterium, mense Septemb., IX. die eiusdem mensis, i. e. V. Idus Sept. *Flor.* 2, 81. q. v.

² M. CXXIX.] Quae sequuntur monachus e *Chron. Mailrosensi* ad uerbum desumit. Cartam foundationis ecclesiae s. crucis Edwinesburgensis (*Holyrood*) ex archiuis eruit et huic nostro Chronico praemisit *Robertus Pitcairn*. Cf. praef. nostram.

³ Willelmus] Wintoniensis episcopus, VIII. Kal. Febr. defunctus Wintoniae sepelitur *Flor.* 2, 91.

⁴ consecratus est] Henricus, regis Henrici nepos, abbas Glastoniensis, ad praesulatum Wintoniensis ecl. mense Octob. electus, a Willelmo, Cantuariensi archiepiscopo, XV. Kal. Decembr., die dominica, consecratur episcopus *Flor.* 1. c.

⁵ Anegus] eius nomen uarie scribunt auctores: Anagus (*Chron. Sax.* 1, 380.), Anegus, Aragois (*Orderic.*), Arageis, Aragois (*Robertus de Monte* ed. Lud. Bethmann in Pertzii Monum. Germ. tom. VI. p. 489.). Aragois, comes Moraflae, cum Melcolfo et V. millibus armatorum Scotiam intrauit. Porro Eduardus, Siwardi filius, . . . facta congressione Aragois consulem occidit eiusque turmas prostrauit cepit atque fugauit *Orderic.* col. 622. Cf. *Chron. de Mailr.* p. 165.

Church historians IV, 2. p. 703. notam Stevensonii.

⁶ Nonis Augusti] IIII. Non. Augusti (2. Aug.), IIII. etiam feria *Flor.* 2, 94. *Chron. de Mailr.* p. 165.; sed *Mimesb.* historia nouella p. 700.: erant tunc Nonae Augusti.

⁷ Henricus] obiit IIII. Nonas Decembr. (*Flor.* 2, 95.) apud Liens in Normannia (*Geruas. Twysd.* col. 1339.) Kal. Decbr. nocte decessit *Mimesb.* hist. nouella p. 700. *Huntingd., Houed., Chron. Saxon.* — *Bromton* col. 1020, 48.

⁸ Stephanus] de die accessionis Stephani auctores uariant. Coronatus est in regem Stephanus undecimo Kalendas Ianuarii (22. Decbr.) dominica, tribus episcopis praesentibus, . . . uicesima secunda die post excessum auunculi *Mimesb.* hist. nou. p. 704. *Chron. de Mailr.* 1. c. XIII. Kal. Ian. (20. Decbr.) die dominica *Flor.* 295. ꝑe areeb'. Willelm halechede him to kinge on midewintre dæi (25. Decbr.) *Chron. Saxon.* 1, 382. XVIII. Kal. Ian. secundum *Orderic.* col. 945. V. praeterea *Lappenberg.* 2, 299.

⁹ Willelmus] de Curbellis ob. VI. Kal. Decbr. *Geruas.* Actus Pontiff. Cantuar. col. 1664, 58. XII. Kal. Decbr. (20. No-ubr.) *Flor.* 2, 98. XI. Kal. Decbr. (21. Noubr.) *Chron. Geruasii* ap. Twysden col. 1342. V. *Wharton* Anglia Sacra 1, 110.

Ricardus,¹ filius Gilleberti. Dedicatio Glascuensis ecclesiae² eccl. Glasuens. dedicatur 7. Iulii.
Nonis Iulii.

M. CXXXVII. quinto decimo Kl. Decembris fuit bellum A. 1137.
1. Decbr. inter
Scotos et Angl.
pugnatur.
inter Scottos et Anglos.

M. CXXXVIII.³ Episcopus Salisburiae et episcopus Lin- A. 1138.
Episcopi Salisb.
et Lincol. et can-
cell. capiuntur.
colniae et cancellarius capti sunt a rege Stephano.

M. CXL. Stephanus rex capitur⁴ Lincolniae a comite Glo- A. 1140.
Stephan. R.
capitur.
cestriae et a ceteris, qui sustentabant partem imperatricis.

M. CXLVII. obiit Iohannes,⁵ episcopus de Glascu. Iter A. 1147.
Iohannes ep.
Glasc. obit
28. Maii.
Ierosolymis secundo praedicatur.

M. CL. dedicata est ecclesia de Dunfermelin.⁶ Alwinus⁷ abbas A. 1150. Eccles.
Dunferm. dedi-
cata. Alwino abb.
Eadwinesb. suc-
cedit Osbert. qui
ob. 17. Noubr.
a cura pastoralis se sponte deposuit et Osbertus eandem suscepit. A. 1152. Willelm.
abb. Eadw. Mat-
tild. Reg. ob. 3.
Maii. Henric.
comes ob. 12. Iunii
Ascalon capta.
Obiit etiam ipse Osbertus abbas eodem anno XV. Kl. Decembris.

M. CLII. Willelmus abbas electus est. Obiit Matildis,⁸ A. 1153.
Dauid R. ob.
24. Maii. Mal-
colm IV. Virgo.
regina Angliae, V. Nonarum Maii. Obiit Henricus, comes Northan-
thumbrorum, filius Dauid, regis Scotiae, II. Idus Iunii.⁹
Ascalon a Christianis capta est.

M. CLIII. obiit pia memoriae Dauid,¹⁰ rex Scottorum, IX. A. 1153.
Dauid R. ob.
24. Maii. Mal-
colm IV. Virgo.
Kl. Iunii, dominica ante ascensionem Domini. Cui successit in

¹ Ricardus] amabilis Gisleberti filius (Fitz-Gilbert), Walensium praeventus insidiis, XVII. Kal. Maii (15. April.) perimitur *Flor.* 2, 97.

² Glascuensis ecclesiae] dedicatio. V. *Chron. de Mailr.* l. c. et *Rob. Keith* historical catalogue of the scottish bishops ed. M. Russel p. 231.

³ M. CXXXVIII.] capitur a rege Sallesbyriensis Rogerus (de quo v. *Flor.* 2, 107. 113. et *Mmesb.* hist. nou. p. 636 sqq. 649. 692. 703. 715. 716. 727 sqq.), cum Alexandro, episc. Lincolnensi (*Flor.* 2, 85. *Mmesb.* l. c. 715.), et filio Rogero, Pauper censu cognomine (*Flor.* 2, 108.), qui erat cancellarius regis. V. *Orderic.* col. 974 sq. *Roger Hoved.* 484, 22. *Lappenb.* 2, 328 sqq.

⁴ capitur] in obsidione Lincolnensis castelli, die purificationis sanctae Mariae, dominica die Sexagesimae (2. Febr.), a Glocestrensi comite Roberto, auunculi sui filio, et a Cestrensi comite Ranulpho *Flor.* 2, 129. *Lappenb.* 2, 341 sqq.

⁵ Iohannes] episcopus Glascuensis V. Kal. Iunii et sepultus est Gedeworthi.

V. *Keith* l. c. 232. *Chron. Mailr.* p. 167.

⁶ Dunfermelin] Cf. infra annum 1154. Petrum quendam monachum et priorem ecclesiae Dunfermelinae anno 1120 nominat *Eadmer* hist. nouorum col. 510. *Keith* l. c. 403.

⁷ Alwinus] abbas coenobii sanctae crucis Edwinesburgensis primus, subscripsit cartae foundationis eiusdem monasterii. Cf. *Pitcairn* l. c. p. IX. XIII. et infra annum 1155.

⁸ Matildis] uxor Stephani regis *Sim. Dunelm.* ap. Twysd. p. 280, 15 sqq. *Rog. de Hoved.* Savile 490, 39. *Chronic. de Mailr.* p. 167.

⁹ II. Idus Iunii] post Pentecosten *Sim. Dunelm.* l. c. Henricus, unicus Dauid regis filius, Northumbriae comes et regni successor speratus, cum ingenti Anglorum simul et Scottorum luctu morte immatura rebus excessit humanis *Willelm. Paruus* p. 62.

¹⁰ Dauid] Dormiuit ergo rex Scottorum Dauid cum patribus suis, uir magnus et gloriosus in seculo, nec mi-

regnum Malcolm,¹ nepos eius, aetate XII. annorum,² filius Henrici, praedicti comitis Northumbriae. Obiit Eugenius³ papa, cui successit Anastasius; et abbas B(ernardus)⁴ Clareuallensis, et Eustachius comes, filius Stephani, regis Anglorum. Rad(er)⁵ quoque, comes Cestriae, et Simon, comes Northantuniae; Henricus⁶ etiam, archiepiscopus Eboracensis. Stephanus rex Angliae, cum Henrico, nobilissimo comite Andegaviae, pacem et fidem perpetuam, in die festo sancti Leonardi abbatis,⁷ iniit. Eo die apud Scotiam Sumerlede⁸ et nepotes sui, filii scilicet Malcolmi, associatis sibi plurimis, insurrexerunt in regem Malcolm et Scotiam in magna parte perturbantes inquietauerunt.

M. CLIII. Willelmus,⁹ archiepiscopus Eboracensis, permittente piissimo papa Anastasio, ad archiepiscopalem cathedram cum summo honore reuersus est et intra VII. septimanas

A. 1154. Willelm. archiep. Eboracens. Româ rediit 6. Noubr.

noris gloriae in Christo. Nam, sicut accepimus a fide dignis testibus, qui eius uitam actusque nouerunt, uir fuit religiosus et pius: uir multae prudentiae summique moderaminis in administratione temporalium et nihilominus magna deuotionis in Deum: uir propter regni negotia ad diuina nequaquam officia segnior, uel propter diuina quibus insistebat officia ad negotia regni obtunsior *Willelm. Paruus* p. 63. V. *Rog. de Hoved.* Sauile 490, 46 sq., *Sim. Dunelm.* col. 281, 46 sqq.: Dauid Rex apud Karlel pressus infirmitate IX. Kt. Iunii obiit, cuius memoria per omnes generationes in benedictione est. Similis illius principis in diebus nostris non fuit. . . Praedicabile quidem in eo, quod in spiritu consilii et fortitudinis barbarae gentis suae feritatem sapienter moderatus est. . . Regnauit autem XXIX. annis corpusque eius ad Dunfermelin delatum in sepulchro regum Scotiae sepultum est, ubi et sancta Margareta, mater eius, requiescit.

¹ Malcolm] Tollens igitur omnis populus terrae Melcholmum, filium Henrici Comitis, filii ipsius Dauid regis apud Scotiam, sicut consuetudo illius nationis est, puerum admodum duodennem constituerunt regem pro Dauid ano suo *Sim. Dunelm.* l. c.

² XII. annorum] quadraginta II. annorum *cod.*; correxit manus secunda in: XII. annorum. De hoc Malcolmo IV. Virgine fusius agit *Willelm. Paruus* p. 67 sqq. V. annum 1165.

³ Eugenius] papa obiit VIII. Idus Iulii *Jaffé* p. 652.

⁴ Bernardus] *B. cod.*

⁵ Rader] *Rad' cod.*; fortasse legendum est *Raher. L. U.* p. 55. col. 3.

⁶ Henricus] archiepiscopus Eboracensis apud Beuerlacum pridie Idus Octobris (14. Octbr.) obiit *Sim. Dunelm.* l. c. Cf. *Stubbs Twysd.* col. 1721.

⁷ Leonardi abbatis] i. e. VIII. Idus Noubr. Decretum est, ut Stephanus de cetero tanquam princeps legitimus integre in Anglia cum gloria et honore regnaret, Henricus uero ei, tanquam haeres legitimus, in regno succederet *Chron. Walteri de Hemingb.* 1, 76.

⁸ Sumerlede] V. infra ad annum 1164.

⁹ Willelmus] in Angliam rediens et suam alumnam Wintoniensem ecclesiam uisitans, ad sedem propriam Eboracensem ueniens in solemnitate Pentecostes inter missarum solemniam ueneno interfectus est et post paucos dies migravit ad Christum *Wharton Angl. Sacra* 1, 72. Eboracum intrauit VII. Idus Maii *Stubbs* col. 1722. *Rog. de Hoved.* p. 490, 49. *Chron. de Mailr.* p. 167. *Sim. Du-*

defunctus est. Hugo¹ etiam, Romae consecratus, Dunelmensem episcopatum suscepit. Maxima fames et pestilentia animalium apud Scotiam facta est. Arturus, regem Malcolm proditurus, III. Kl. Martii duello perit. Obiit Gaufridus² abbas de Dunfermelin, et nepos eius Gaufridus in loco eius successit. Rogerus³ de Ponte episcopi in archiepiscopatum Eboracensem consecratus est. Obiit Stephanus,⁴ rex Angliae, VIII. Kl. Nouembris, et Henricus, dux Normanniae, XIII. Kl. Ianuarii, regni diademate insignitur. Obiit Duncan, comes de Fif. Malcolm rex dedit ecclesiam de Trauernent canonicis de Castello Puellarum.⁵ Christianus in episcopum Galwaiae, eodem die quo et rex Angliae Henricus, ab archiepiscopo Rotomagensi⁶ apud Germundeseiam⁷ consecratus est.

Hugo ep. Dunelm.
Fames et pestilentia.
Arturus perit 27. Febr.
Gausfrid. prim. abb. Dunferm. ob. Roger archiep. Eboracens. consecratus 10. Octbr.
Stephan. R. ob. 25. Octbr. Henricus R. coronatur 19. Decbr.
Duncan comes ob. Malcolm R. canonicos in eccl. de Trauern. instituit.
Christianus ep. Galwaiae consecratur.

nelm. col. 66, 41. V. praeterea *Willelm. Paruu* historiam Anglicanam 1, 47 sq.

¹ Hugo] de huius electione et ordinatione v. *Simeon. Dunelm.* Twysden col. 66, 38 sqq. Hugo, thesaurarius Eboracensis, cognatus regis, consecratus est ab Anastasio (IV.) papa in episcopum Dunelmensem Romae dominica ante natale Domini *Chron. de Mailr.* p. 167.

² Gaufridus] V. *Flor. Contin.* 2, 90. anno 1128.: Dorubernensis prior *Gausfridus*, rege Scottorum David petente, et archiepiscopo Willelmo annuente, abbas eligitur ad locum in Scotia, qui Dunfermelin dicitur, et a Rotberto, praesule ecclesiae S. Andreae, ordinatur. Cf. *Keilh* l. c. 403.

³ Rogerus] Cantuariensis archidiaconus, dono regis Stephani, Willelmo in archiepiscopatu Eboracensi successit. *Roger de Hoved.* col. 491, 1. *Whart.* l. c. 1, 72. *Flor.* 2, 138. Rogerus Cantuariensis archidiaconus die festo sancti Paulini (VI. Idus Octbr.) in Eboracensem archiepiscopum consecratus est a Theobaldo, Cantuariensi archiepiscopo, apud Westmonasterium; sed professionem non fecit *Radulf. de Diceto* Twysd. col. 529, 6 sqq. Obiit 1181. XII. Kl. Decbr. Cf. annum citatum et *Radulf.* l. c. col. 613, 1. *Stubbs* Twysd. col. 1722. 1723, 62.: Obiit apud Schirebourne VI. Kl. Decbr. anno Domini M. C. LXXXI.

⁴ Stephanus] V. *Annal. de Marg.* Gale 2, 7. *Annales Weverleisenses* Gale 2, 158. *Bromton* Twysd. col. 1043, 2. Eodem anno rex Stephanus multa obsedit castella et obtinuit et multa ex iis prostravit, inter quae fuit fere ultimum castellum de Drax, et paulo post obiit rex Stephanus et sepultus est in abbacia de Feueresham *Rog. de Hoved.* 491, 1 sqq. Rex uero post concilium in Cantia constitutus morbo decubuit; quo ingrauescente post dies paucos decessit, mense Octobri, et sepultus est apud Feueresham in monasterio a se ante aliquot annos constructo, anno regni sui nonodecimo *Willelm. Paruu* 1, 87. *Obituar. eccl. Dunelm.*: VI. Kl. Nouembris ob. Ethelstanus et Stephanus, reges Angliae; Matild' regina Angliae, et Galfridus, prior Dunelmensis.

⁵ de castello Puellarum] Oppidum montis Agned, quod nunc Castellum Puellarum dicitur *Galfr. Monmouth.* hist. regg. Britanniae 2, 7. *Evv. Nordh.* p. II. „*Agwet*, the name anciently given to the hill on which the castle of Edinburgh stands“ *Jamieson's* scottish dictionary s. v.

⁶ Rotomagensi] Hugone Ambianensi, de quo cf. *Galliam Christ.* 11, 43. Stevenson.

⁷ Germundeseiam] Bermundeseiam *Apogr. Lambeth.* Germund nomen uiri est. V. L. V. p. 79.

A. 1155. ob. Anastasius, P. 2. Decbr. et Ailwin. abb. M. CLV. Obiit Anastasius, cui successit Adrianus. Obiit Ailwinus, abbas primus ecclesiae sanctae crucis.

A. 1156. Dofnald cum patre captus. M. CLVI. Dofnaldus,¹ filius Malcolm, apud Witterne captus est et cum patre suo incarceratus.

A. 1157. Malcolm Macbeth paciscitur c. rege. Eustachius cadit in Wallia. M. CLVII. Malcolm Mabeth cum rege Scottorum pacificatus est. Rex Angliae Henricus exercitum duxit in Walliam,² et ibi Eustachius,³ filius Iohannis, cum pluribus aliis cecidit. Tandem

Walenses pacem cum rege fecerunt. Rex Scotiae reddidit⁴ regi Angliae Northanhimbriam et Cumberlandiam; rex autem Angliae dedit ei comitatum Hunteduniae. Fratres plures templi Ierosolymorum in proelio corruerunt.

M. CLVIII. obiit⁵ Gufridus, frater H(enrici), regis⁶ Angliae.

A. 1158. Gaufridus moritur. M. CLIX. obiit bonae memoriae Robertus,⁷ episcopus sancti Andreae. Rex Scotiae Malcolmus iuit cum rege Angliae Henrico ad Tolosam⁸ et ab eodem rege Henrico gladio militiae accinctus est in Turonensi. Obiit Willelmus,⁹ comes Bononiae, filius Stephani regis. Obiit Adrianus¹⁰ papa, cui successit Alexander, expulso Octauiano, qui in sedem apostolicam profane aspirauit.

ob. Willelm. comes Bol. et Adrianus P. ob. 1. Septbr.

Alexander (Roland) P. Octauianus (Victor) P.

¹ Dofnaldus] Douenaldus, filius Malcolm, apud Witterne captus est et incarceratus in turre de Rokesburc cum patre suo *Chron. de Mailr.* p. 167.

² in Walliam] hanc expeditionem describit *Will. Paruus* l. 2. ep. 5. p. 95 sqq.: de bello Walensium, et quomodo in gratiam regis redierunt.

³ Eustachius] uir magnus et grandaeus atque inter primos Angliae proceres diuitiarum et sapientiae titulis refulgens cum Roberto de Curci, aequo nobili uiro, aliisque pluribus interiit *Will. Paruus* l. c. p. 96.

⁴ reddidit] *V. Chron. de Mailros.*

⁵ obiit] hanc uocem om. *cod.*

⁶ regis] rex *cod.*

⁷ Robertus] A. D. 1122. electus est Robertus, Prior de Scona, in episcopum (S. Andreae) ad instantiam regis Alexandri I. Consecratus fuit idem a Thurstino, Eboracensi archiepiscopo, sine professione, salua utriusque ecclesiae dignitate, apostolicae sedis auctoritate. Stetit electus per biennium; consecratus stetit 35 annis; et sic electus et episcopus stetit 37 annis . . . et obiit A. D.

1159. et sepultus est in antiqua ecclesia Scti Andreae, tempore Malcomi regis. *V. Fordun. Keith* l. c. p. 4. 8. Anno 1159. obiit Rodbertus, ep. Scti Andreae. *Chron. de Mailr.*

⁸ Tolosam] de expeditione Tolosana, et de illustri comite Barcinonensi agit *Willelm. Paruus* l. 2. ep. 10. p. 110 sqq.

⁹ Willelmus] In eodem uero exercitu (Tolosam obsidente) obierunt Willelmus, comes Bononiae, filius regis Stephani, et Hamo, filius comitis Gloucestriae, et multi alii *Rog. de Hov.* 491, 58 sq.

¹⁰ Adrianus] Eodem anno Adrianus papa obiit, cui successit Alexander papa III. canonicè electus et consecratus. Sed Fredericus, Romanorum imperator, nolens eum recipere, erexit sibi idolum, Octauianum sc. antipapam, quem, in execrabili concilio et conuenticulo sanguinum aduersus Papam Alexandrum facto, cum gente sua statuit adorandum, et schisma factum est in ecclesia decem et VIII. annis perdurans *Rog. de Hoved.* p. 491, 52 sqq. 492, 37. 493, 53. *Jaffé* p. 679.

Willelmus,¹ episcopus Morauensis, missus Romam a rege Malcolmo, a praefato Alexandro cum summo honore susceptus, ad Scotiam² cum gratia et electione sedis apostolicae remissus est.

M. CLX. Rex Malcolmus duxit exercitum in Galwaiam³ ter, et ibidem deuictis inimicis suis foederatus est cum pace sine damno suo remeauit. Fergus,⁴ princeps Galwariae, habitum canonicum in ecclesia sanctae crucis de Ednesburch suscepit et ei uillam, quae dicitur Dunroden, dedit. Ernaldus,⁵ abbas de Chelcou, in episcopum Sancti Andreae electus est et a Willelmo,⁶ Murauensi episcopo et apostolicae sedis legato, in ipsa ecclesia sancti Andreae (consecratus est),⁷ et Walterus in eius locum sur-rexit. Iohannes⁸ in abbatem de Chelcau electus est et ab Here-bercto,⁹ Glascuensi episcopo, benedictus.¹⁰

M. CLXI. Obiit Theodaldus,¹¹ Cantuariensis archiepiscopus. Obiit Fergus, princeps Galwariae IIII. Idus Maii.

Willelm. ep. Morau.

A. 1160. Malcolmus R. Iwai-am subiugat. Fergus, princeps Galwariae canonicus factus.

Ernaldus ep. S. Andreae electus 13. Noubr. consecratus 20. Nou.

Iohannes abb. de Chelcou electus 29. Noubr. benedictus 6. Ian.

A. 1161. Theodald. Cantuar. ob. 18. Apr. Fergus princ. Galw. ob. 12. Maii.

¹ Willelmus] V. infra annum 1162.

² Scotiam] Scociam *cod.*

³ Galwaiam] anno gratiae 1160. qui erat annus VI. regni regis Henrici, filii Matildis, imperatricis, Malcolmus, rex Scottorum, rediit in terram suam de exercitu Tolosae, cumque uenisset in uillam, quae dicitur Pert, *Feretach* (Ferguson) comes Strathern. cf. Stevens. Church hist. IV, 1. p. 129.) comes et V. alii comites irati contra regem, quia ipse Tolosam perrexerat, obsederunt uillam de Pert et regem capere uoluerunt; sed non poterant. Malcolmus rex tribus uicibus cum magno exercitu perrexit in Galweiam et tandem subiugauit eam sibi *Rog. de Hoved.* 492, 1 sqq. Cf. *Chron. de Mailr.*

⁴ Fergus] v. annum 1161.

⁵ Ernaldus] i Arnoldus (*Keith* l. c. p. 10.) abbas de Calceo (Chelcou, *Kelso*) electus est ad episcopatum Sancti Andreae in Scotia *die Sancti Bricti episcopi*, quae hoc anno dominica die euenit, et in sequenti dominica, scilicet *Sancti Edmundi*, consecratus est apud Sanctum Andream in Scotia a Willielmo Murouensi episcopo, sedis apostolicae legato, astante Malcolmus et episcopo et abbatibus et comitibus regni *Chron. de Mailr.* p. 168. V. infra a. 1162.

⁶ Willelmo] v. *Keith* l. c. p. 135.

⁷ consecratus est] haec uox non legitur in *cod.*

⁸ Iohannes] Iohannes eccl. Chalco- uensis cantor Arnolde abbati successit, *uigilia Sancti Andreae* electus et *in die Epiphaniae* a Glascuensi episcopo Herebercto benedictus *Chron. de Mailr.* l. c. In obitu domini *Iohannis, abbatis de Kelchov*, fiet pro eo unum seruitium plenare in conuentu, sicut pro fratre extra ecclesiam decedente fieri solet *Excerpta ex obituario eccl. Dunelmensis.* L. U. p. 138. De abbatia Chelcouensi cf. *Keith* l. c. p. 405 sq.

⁹ Herebercto] Herbertus fuerat tertius abbas Selkirkensis et primus Chelcouensis, regnique cancellarius, consecratus est ep. Glascuensis *die Sancti Bartholomaei* (24. Aug.) anno 1147. V. *Keith* l. c. p. 232. Obiit anno 1164. q. v.

¹⁰ benedictus] „*benedictio abbatum*, quae fit ab episcopo, cum ii abbates constituuntur“ *Lexicon manuale ad scriptor. med. et inf. latinitatis* s. u. benedictio.

¹¹ Theodaldus] Teodaldus *cod.* Theobaldus *Roger. de Hov.* p. 492, 26. Theobaldus *Chron. Mailr.* XIII. Kt. Marc' (lege Maii) obiit Theobaldus Cantuariensis episcopus *Obituar. eccl. Dunelm.* L. U. p. 150.

A. 1162. ob. Willelm. ep. Mur. 24. Ian. Thom. archiep. Cantuar. consecratur.

Ada soror Malcolm. nups. com. Hothlandiae.

ob. Isaac, prior de Scona. Robertus abb. constitutus.

ob. Ernaldus ep. S. Andr. 13. Sept. A. 1163. Henric. R. Angl. in Angl. redit.

Ricardus ep. S. Andr. electus.

Malcolm, dat regi Angl. obsides. ob. Hero archid. Malcolm, transfert Murau. ob. Willelm. frater regis.

A. 1164. Octavianus (Victor IV.) P. ob. 20. April. Guido (Paschalis III.) eligitur 22. April. Andr. Laodonensis.

M. CLXII. Obit Willelmus, Murauensis episcopus et apostolicae sedis legatus, IX. Kt Febr. Thomas,¹ cancellarius regis Angliae, in archiepiscopum² Cantuariae consecratus est.³ Ada,⁴ soror Malcolm, regis Scotiae, nupsit Florentio, nobili comiti Hothlandiae. Obit Isaac, Prior de Scona, et Robertus, canonicus de Iedeuadre,⁵ primus abbas in eadem ecclesia constitutus est. Obit Ernaldus, episcopus sancti Andreae et apostolicae sedis legatus, Idus Septembris.

M. CLXIII. Henricus,⁶ rex Angliae, pacatis transmarinis partibus, in Angliam rediit. Ricardus,⁷ capellanus regis Scotiae, nepos Alwini, abbatis de Edenesburgo, (in) episcopum sancti Andreae electus est. Rex Malcolmus dedit fratrem suum David et alios pueros nobiles regni sui obsides in manum regis Angliae. Obit Horo, archidiaconus Laodoniae,⁸ et rex Malcolmus Mureuienses transtulit. Obit Willelmus,⁹ frater regis Angliae.

M. CLXIII. Octavianus¹⁰ antipapa interiit, et Wido Cremensis,¹¹ scisma illius fouens, in loco eius successit. Magister Andreas archidiaconus Laodoniae factus est. Sumerlede,¹² regis

¹ Thomas] cancellarius regis Angliae et archidiaconus Cantuariensis ecclesiae, optimus sanctae Dei ecclesiae defensor, licet de palatio et seculari habitu assumptus, seculum tamen omnino despiciens *Chron. Mailr.* cf. *Rog. de Hoveden* 492, 28 sqq.

² archiepiscopum] epatū *cod.* i. e. episcopatum.

³ consecratus est] ab Henrico Wintoniensi episcopo in praesentia XIV. episcoporum in *Octauis Pentecostes*, quinque annis cancellariae functus officio, aetatis uero suae annum agens XLIV. *Annal. eccl. Winton. Whart.* l. c. p. 300.

⁴ Ada] non Elda, ut apographum Lambethanum legit; male etiam *Chron. Mailr.* et *Rog. de Hoved.* 492, 32.: Malcolmus, rex Scotiae, dedit sororem suam (aliam *Mr.*) *Adae comiti de Hotland* (*Hoilande Mr.*) in uxorem.

⁵ Iedeuadre] Iedeuad'e *cod.* h. Iedeworth.

⁶ Henricus cet.] *V. Rog. de Hoved.* 492, 36. *Chron. Mr.* l. c.

⁷ Ricardus] *V. infra ann. 1165.* et *Keith* l. c. p. 11 sq.

⁸ Laodoniae] Laudonia, Laudania, Lodonia h. *Lothian.*

⁹ Willelmus] *V. Roger de Hov.* p. 493, 52.

¹⁰ Octavianus] *V. Chron. de Mailr.* Victor IV. antipapa obiit XII. Kt. Maii (20. Apr.) *Jaffé* p. 831. *The Chronology of history* p. 200.

¹¹ Wido Cremensis] remsis *cod.* Guido Cremensis (Paschalis III.) eligitur a Reinoldo, archiepiscopo Coloniensi, et Victoris IV. cardinalibus X. Kt. Maii. *Jaffé* p. 832. *Chronol. of hist.* l. c. De Guidone cf. *Willelm. Paruum* 1, 108 cet.

¹² Sumerlede] Sumledus (Sumerledus), regulus Eregetheil (i. e. Argathelliae siue Argile; Arregaidede *Hoved.* 493, 54. *Argyll Stevens.*) iam per annos XII. contra regem Scotiae Malcolmum, dominum suum naturalem, impie rebellans, cum copiosum de Hibernia et diuersis locis exercitum contrahens apud Renfrii applicuisset, tandem ultione diuina cum filio suo (Gillecolan *Fordun*) et innumerabili populo a paucis comprouincialibus ibidem occisus est *Chron. de Mailros.*

Scotiae aduersarius, cum maxima classe apud Reinfrui praedaturus applicuit, et ipse ibi et filius eius, cum innumerabili multitudine suorum, interfectus est. Conuentus uenit ad Cup[rum]¹ et a Gregorio,² episcopo de Dunkelde, susceptus est uenerabiliter, et abbas benedictus scilicet Fulco.³ Obit bonae memoriae Herebertus,⁴ episcopus Glasgouensis, et Ingelramus,⁵ cancellarius regis, ad episcopum electus est et ab Alexandro papa consecratus est. Thomas,⁶ archiepiscopus Cantuariensis, propter inimicitias regis in Gallia(m) transfretauit.

M. CLXV. Rex Scotiae M(alcolmus) dedit cancellariam suam Nicholao,⁷ clerico suo. Ricardus, electus sancti Andreae consecratus est⁸ ab episcopis Scotiae, in ipsa ecclesia sancti Andreae V. Kl. April. Obit bonae memoriae Malcolmus,⁹ rex Scottorum, V. Idus Decembris, et Willelmus, frater eius, in regem sublimatus est, in Vigilia Natał. Domini.

Sumerlede interfectus.

Monast. de Cupro fundatur.

ob. Herebert. ep. Glasg.

Ingelramus ep. consecratus 23. Octobr.

A. 1165. Nicolaus cancellarius Ricard. ep. S. Andreae consecr. 28. Martii.

Malcolmus R. ob. 9. Decbr. Willelm. succed. 24. Debr.

¹ ad Cuprum] V. *Chron. Mailr.* et *Rog. de Hoved.* 493, 53 sq.: eodem anno facta est abbatia de Cupre a rege Malcolmo. *Liber de Coupar* (*Keith* l. c. p. 420.) de fundatione huius monasterii ita narrat: Anno 1164. „de consilio Sancti Walthei, abbatis de Melross, rex Malcolmus fundauit monasterium de Cupro in Angus;“ et *Boethius* (lib. 13. fol. 279. *Keith* l. c.) hanc abbatiam describens, „ea est, ait, abbaeia Diuae Virgini sacra, amplissimis dotata redditibus. Inhabitantes eam uiri religiosi ordinis Cistercii, multa pietate celebres, nec in hunc usque diem ullo notati manifesto flagitio.“

² Gregorio] g'g' *cod.* De Gregorio, ep. Dunkeldensi, cf. *Keith* l. c. p. 72 sq. et infra annum 1169.; sedit 42 annis.

³ Fulco] F. *cod.*; sed in margine *Fulco*. V. ann. 1170.

⁴ Herebertus] episcopus Glascuensis obiit, cui successit Engelramus, regis cancellarius, consecratus a papa Alexandro apud Senonensem ciuitatem (*Sens*), die apostolorum Simonis et Iudae, licet nuntii Eboracensis archiepiscopi plurimum restiterint *Chron. Mailr.*, *Ford.* 1, 461. *Hoved.* l. c.

⁵ Ingelramus] Libertatem ecl. Scot. contra Rogerium, archiep. Eboracens., anno 1159. in concilio prouinciali apud Norham habito, strenue defendit. V. *Keith* l. c. 233. Obit bonae memoriae Ingelramus ep. Glasc. in die purificationis beatae Mariae, Kl. Martii *Chron. de Mailros.* p. 173.

⁶ Thomas] ob intolerabiles sanctae ecclesiae a rege Angliae illatas iniurias recessit ab Anglia. Archiepiscopus Eboracens. uenit Norham (in Northumbria, v. *Keith* l. c.), ut legatione fungeretur per Scotiam; sed nuntii regis Scotiae restiterunt ei et contradixerunt eius legationi, et inde rediit confusus *Chron. Mailr.*

⁷ Nicolaus] cancellarius regis Scottorum, ob. anno 1171. *Chron. Mailr.*

⁸ consecratus est] dominica in ramis palmarum, quae tunc euenit V. Kl. Aprilis *Chron. Mailr.* p. 169.

⁹ Malcolmus] obiit apud *Gedewurth* V. Idus Decbris, quod euenit V. feria anno aetatis suae XXV. regnique eius anno XII. et dimidio; cuius corpus honorifice ab omnibus personis ad Dunfermelin delatum sepelitur cet. *Chron. Mailr.* Cf. *Hoved.*

A. 1166. Rob. ep. Bon. et Rob. S. Alb. ob.

M. CLXVI. obierunt Robertus, episcopus Bononiae, et Robertus S(ancti) Albani.

A. 1167. Rob. ep. Lincoln. ob. S. Ian. Rob. ep. Hereford. ob. Mathildis imp. ob. 10. Septbr.

M. CLXVII. obierunt Robertus,¹ episcopus Lincolnien-
sis, et Robertus,² episcopus Herefordensis. Obiit Mathildis³ impe-
ratrix, mater Henrici, regis Angliae, III. Idus Septembris.

A. 1168. Henr. R. desponsat filiam suam duci Sax. ob. Rob. com. Legec. Patricius com. occiditur. Luna obscuratur.

M. CLXVIII. H(enricus), rex Angliae, dedit filiam suam duci Saxonico.⁴ Obiit Robertus,⁵ comes Legecestriae. Patricius comes interfectus est. Luna sanguineo rubore perfusa, quasi hora integra; XIII. Kl. Octob., circa gallicantum, dehinc nigredine

Rad., Ricard. et mag. Imerus interficiuntur. ob. Malcolm, comes de Ros.

subsequente, ad lucem propriam reuersa est. Radulfus Malcaeel et Ricardus, filius Baldewini, et magister Imerus,⁶ fraude Scottorum, interfecti sunt, IX. Kl. eiusdem obiit Malcolm Machbeth, comes de Ros.

A. 1169. ob. Greg. ep. Dunk.

M. CLXIX. obiit Gregorius,⁷ episcopus (de) Dunchelde.

A. 1170. Dauid miles factus.

M. CLXX. Dauid,⁸ frater regis Scotiae, accepit arma ab Henrico seniore, rege Angliae, II. Kl. Ianuarii, eodem anno.

Henricus (III.) R. coronatur 14. Iunii.

Henricus, praedicti Henrici filius,⁹ coronatur apud Lundoniam rex totius Angliae, patre suo uiuente, XVIII. Kl. Iulii. Eodem

¹ Robertus] de Chennei, ep. Lincoln., obiit sexto Idus Ianuarii *Rog. de Hoved.* 512, 45.

² Robertus] ob. magister Robertus de Melun, episcopus uenerabilis Herefordiae; cui successit Robertus Foliot *Chron. Mailr.*

³ Mathildis] obiit Mathildis, quondam Romanorum imperatrix . . . et sepulta est apud Rothomagum in abbatia, quae dicitur Sancta Maria de Pratis *Rog. de Hov.* 505, 43 sq.

⁴ duci Saxonico] Anno Domini 1165. *Reginaldus, Coloniensis episcopus*, qui schisma Octauiani contra papam fouerat Alexandrum, uenit apud Westmonasterium ad regem Henricum, accepturus in coniugem Matildem, filiam regis primogenitam, Henrico duci Saxoniae; cui cum magnates Angliae solemniter occurrissent, Robertus, comes Legecestriae et iustitiarius regis, illum in osculum non recepit, excommunicatus enim erat a papa et non absolutus, unde altaria, super quae ille schismaticus celebravit, passim sunt subuersa *Rog. de Wend.* 2, 312. Cf. *Rog. de Hoved.*

492, 48 *Rob. de Monte* p. 762. *Paulii* hist. Angl. 3, 59.

⁵ Robertus] summus Angliae Iustitiarius. *Hoved.* 512, 53.

⁶ Imerus] Im'us *cod.* Imer, nom. propr. uiri, saepius legitur in *L. U.*

⁷ Gregorius] g'g' episcopus du'ch'e *cod.* V. *Keith* l. c. 73 sq. Gregorio successit Ricardus, capellanus regis *Chron. Mailr.* p. 170. *Flor.* 2, 254.

⁸ Dauid] Willielmus, rex Scottorum, apud Windlesoure (*Windsor*) ad Henricum regem uenit; Dauid, frater eius, in octauis Pentecostes (*31. Maii*) miles a rege Angliae factus est *Chron. Mrs.* l. c.

⁹ Henrici filius] Henricus, rex Angliae, fecit coronari filium Henricum (III.) puerum et in regem apud Lundonias *XI. Kal. Iunii* (22. Maii) in die dominica consecrari a Rogero, usurpatore Eboracensi archiepiscopo ceter. *Chron. Mrs.* l. c. *Rog. de Wend.* 2, 354. Henricus III. obiit, superstate patre, anno 1183. (v. infra) in Castello Martello *The Chronol. of hist.* p. 299. n.

anno Thomas,¹ archiepiscopus Cantuariensis, ab exilio est reuocatus, Henrico regi reconciliatus, et postea interfectus² a militibus Henrici regis, in ecclesia Cantuarie, III. Kt. Ianuarii. Obiit^{interficatur 29. Decbr.} piae memoriae Fulco, primus abbas sanctae Mariae de Cupro, XIII. Kt. Ianuarii. Requiescat in pace. Amen. Amen. Amen.^{ob. Fulco prim. abb. Cuprens. 20. Decbr.; succedit Radulfus.}
Cui successit Radulfus.³

M. CLXXI.⁴ (obiit) Willielmus, abbas de Monte doloroso.⁵ A. 1171. (ob.) Will. de Monte dol. R. Angl. reconciliatur.
Concordatur⁶ rex Angliae cum cardinalibus pro morte Thomae, archiepiscopi Cantuariensis.

M. CLXXIII. Rex Willelmus Scottorum, congregato exercitu, Karleolum adiit ferro et igne⁷ diuersa loca destruxit. Feria⁸ II. infra octauam assumptionis S(ancta) M(aria) incepit.⁹ A. 1173. Willelm. R. S. Karleolum uastat. ? eocl. S. Mariae Cuprens. aedificari incepit 24. Aug.

M. CLXXIII. Iterum⁸ et tertio, inuito⁹ exercitu, rex Willelmus exiit ad destruendam Northumbriam et secundo¹⁰ Idus Iulii¹⁰ A. 1174. Will. apud Alnewich capitur 14. (13.) Iulii.

¹ Thomas] à Becket; de quo cf. *Flor.* 2, 141. 142. cet.

² interfectus] Quinto die dominicae natiuitatis, circa horam uespertinam, Willelmus de Traci, Reginaldus filius Ursi, Hugo de Moruilla et Richardus Brito, de Normannia uenientes . . . armis induti militaribus, archiepiscopum uesperas in ecclesia cantaturum e uestigio sunt secuti eumque trucidarunt *Rog. de Wend.* 2, 360. 361. Quatuor omnino habuit ictus sanetus archiepiscopus, omnes in capite; et corona capitis tota ei amputata est *Stephan.* p. 87. *Coxe* ad *Rog. de Wend.* l. c.

³ Radulfus] monachus de Mailros apud Cuprum in patrem eligitur *Chron. de Mailr.*

⁴ M. CLXXI.] post hunc numerum lacuna duarum fere linearum in codice deprehenditur.

⁵ doloroso] *doloroso cod.* Mons dolorosus i. e. Striueling, Stirling. V. *Evv. Nordh.* p. II.

⁶ concordatur] ecclesia Cantuariensis per duos cardinales in Franciam missos reconciliata est et paci reddita *Chron. Mailr.* p. 172. Cf. *Roger. de Wend.* 2, 366 sqq.

⁷ adiit ferro et igne] rex Scottorum Willelmus . . . uillis compluribus suc-

censis, mulieribus et paruulis interfectis, praedam impretriabilem congregauit. Ad propulsandam ergo tantam iniuriam magnates Angliae occurrentes regem Scottorum ad sua redire compulerunt, qui eius uestigia insequentes totum Lodenesium incendio tradiderunt; quicquid extra muros reperiunt Anglis cessit in praedam; et sic, ad instantiam regis Scottorum, datis usque ad festum Hilarii induciis, magnates Angliae cum uictoria remearunt *Roger de Wend.* 2, 373.

⁸ iterum] Willielmus, rex Scotiae, rursus exercitum Alnewic direxit, immo ipse duxit, multos fugauit, multos prostrauit. . . mane facto Willielmus apud Alnewic capitur et ad Richemund cum moerore ducitur et in custodia ad tempus ibi reseruatur. Postquam autem regi Angliae res innotuit, ipsius imperio in Normanniam transponitur et in turri de Faleisio thesaurus desiderabilis seruandus reponitur *Chron. de Mailr.*

⁹ inuito] finito *cod.*

¹⁰ secundo] *tertio Idus Iunii (1. Iulii), feria sexta Rog. de Wend.* 2, 378. sexta Sabbati *Willelm. Paruus* l. 2., cap. 23., quod agit „de captione regis Scottorum.“

- die sabbati apud Alnewich captus est. Iunior rex Henricus cum patre et Willelmus rex Scotiae et rex Franciae concordauerunt.¹
- Reges concordant.
A. 1175. Will. in patriam redit. M. CLXXV. Rex Willelmus mense Februario concordatus repatriauit² et in mense Augusto rex cum suis ad Eboracum regi Angliae occurrit. Episcopus de Glasgau Iocelinus³ consecratur. — A. 1176. M. CLXXVI.⁴
- Iocelin. ep. Glasg. consecratur. — A. 1176. M. CLXXVII. Viuianus⁵ cardinalis uenit Scotiam et uisitauit Hiberniam.
- A. 1177. Viuianus cardin. uisitauit Scot. et Hibern.
A. 1178. Viuianus de Hibern. redux. concil. tenuit apud Castell. Puell. Walter. dapifer ob. M. CLXXVIII. de Hibernia rediit Viuianus Scotiam et concilium tenuit apud Castellum Puellarum et post(ea) rediit Romam.
- A. 1179. ob. Ricard. ep. Dunk. et Ricard. ep. S. Andr. M. CLXXIX. Ricardus,⁷ episcopus de Dunkelde, obiit in Quadragesima et post in aestate obiit Ricardus, episcopus Sancti Andreae. De electione Iohannis⁸ et consecratione Hu(gonis)⁹ fit scisma.
- Schisma. fit scisma.
A. 1180. Alexis legatus. M. CLXXX. Alexis¹⁰ legatus de Roma uenit et, eo mediante,

¹ concordauerunt] V. *Chron. Mailr.* et *Rog. de Wend.* 2, 381 sqq. *Will. Paruus* 1, 191 sqq. *Rog. de Hoveden* 545, 24 sqq. *Flor.* 2, 254 sqq.

² repatriauit] Willielmus, rex Scotiae, cum suis de custodia rediit ad sua *Chron. de Mailr.*

³ Iocelinus] ecclesiae Glasguensis electus, ex mandato domini papae Alexandri III. in episcopum consecratus est a domino Eskilo Lundensi archiepiscopo, sedis apostolicae legato et totius Daciae primate, in Claraualle *Chron. Mailr.* et *Keith* 1. c. p. 235 sq. Obiit Iocelinus Glasguensis episcopus apud Melros XVI. Kt. April. (VI. Martii) 1199. *Chron. de Mailr.*

⁴ M. CLXXVI.] ad hunc annum nihil exstat notatum.

⁵ Viuianus] V. *Chron. Mailr.*; et praesertim *Willelm Paruu.* 1, 236 sqq.

⁶ Walter] Walterus, filius Alani, dapifer Scotiae, familiaris noster, diem obiit, cuius anima uiuat in gloria *Chron. de Mailr.* p. 174.

⁷ Ricardus] V. *Chron. Mlr.* p. 174. sub anno 1178.

⁸ Iohannis] magister Iohannes, cognomine *Scottus*, ad episcopum sancti

Andreae electus est, sed rege Willielmo totis uiribus electioni eius (contra) ueniente, Hugonem, capellanum suum, regia fretus potestate, in ecclesia sancti Andreae, ut uoluit, episcopum consecrari fecit. Hinc inde grauis contentio et periculosa diuisio emersit *Chron. de Mailr.* V. *Rog. de Hoved.* p. 598 sqq.

⁹ Hugonis] *Hif cod.* i. e. Hu, Hew t aliis Hugo. V. *Keith* p. 11 sq.

¹⁰ Alexis] *Aleyis cod.* Alexis, sanctae Romanae ecclesiae subdiaconus et apostolicae sedis nuncius, ut de facto ecclesiae sancti Andreae uerum cognosceret, regnum Scotiae cum Iohanne electo, rege Willielmo uix permittente, intrauit plurimosque turbauit et cor regis ad iram prouocauit. Iohannes, Scti Andreae electus, a domino papa Alexandro mittitur in curia confirmatus, sed, pro dignitate ecclesiae Scti Andreae et regis honore, in sede episcopali a quibus uellet episcopis consecrandus. Quem Alexis praedictus, post multa consilia pluraque grauamina, etiam excommunicatis quibusdam regis clericis, insuper episcopatu sancti Andreae interdicto, tandem conuocatis episcopis, abbatibus religiosisque uiris apud Castellum Puel-

magister Iohannes consecratur apud Castellum Puellarum, in octava Pentecostes, et post dies paucos iterum, rege Willielmo resistente, Iohannes exulatur, et scisma efficitur.

M. CLXXXI. Obiit pie memorie Alexander III. papa,¹ et Lucius tertius successit; et Rogerus,² archiepiscopus Eboraci, obiit.

A. 1181. Alexander III. P. ob. 30. Aug. Rogerus archiep. Ebor. ob. 20. Noubr.

M. CLXXXII. Willelmus, rex Scotiae, tribus diebus generale concilium tenuit, cum legatis domni Lucii papae, de concordia Iohannis et Hugonis, episcoporum.

A. 1182. Concilium generale.

M. CLXXXIII. Magister Iohannes et Hugo, episcopi, Romam redierunt. Obiit rex Angliae iunior.³

A. 1183. Ioh. et Hugo ep. ob. Henric. III. 13. Iunii.

M. CLXXXIII. Conuentus uenit ad Rothin.⁴

A. 1184. Conuentus de Rothfan.

M. CLXXXV. III. Kt. Ianuarii obiit Andreas Kathenesensis⁵ episcopus. Kt. Maii, circa horam nonam, eclipsis solis⁶ facta est, sub rege Willelmo Scottorum.

A. 1185. ob. Andr. ep. Cathenes. 29. Decbr. Eclipsis solis.

Anno ab incarnatione Domini M. CLXXXVI., Willelmus, rex Scotiae, de manu Henrici, regis Angliae, accepit et desponsauit Erminigildam,⁷ quadam feria VI. in autumpno; magister Baldwinus, archiepiscopus Cantuariensis, officium desponsionis

A. 1186. Willelmi regis Scott. desponsatio. 5. Septbr.

larum in ecclesia sanctae crucis octava pentecostes, scilicet VI. Idus Iunii (13. Iunii) a Matthaeo episcopo de Aberden, ex mandato domini papae Alexandri, ad praenominatam sedem in antistitem Iohannem magnifice consecrari fecit. Iohannes autem consecratus, et absque episcopatu se intelligens, extemplo praetimore regis et indignatione regalium, prouinciam moerens reliquit et ad tertia se contulit *Chron. de Mailr.* p. 174. 175. Cf. *Rog. de Hoveden* l. c.

¹ Alexander III. papa] obiit III. Kt. Septbr. *Jaffé* p. 827. *The chronol.* p. 200.

² Rogerus] *Rog' cod.* Obiit XII. Kt. Decbr. *Rog. de Wend.* 2, 407. *Willelm. Paruus* 1, 223 sqq. X. Kt. Decbr. *Chron. de Mailr.*

³ rex Angliae iunior] Henricus iunior, rex Angliae, obiit anno XIII. coronationis suae, apud oppidum, quod dicitur Martel, III. Idus Iunii *Chron. de Mailr.* V. quae ad annum 1170 annotauimus.

⁴ Rothin] fortasse legendum est *Rothfan.*

⁵ Kathenesensis] *Katheniensis cod.* Obiit pie memorie Andreas, episcopus de Cathenesse, III. Kt. Ian. apud Dunfermelin *Chron. de Mailr.* et *Keith* l. c. 206.

⁶ eclipsis solis] facta est Kt. Maii feria III. post nonam, et stellae apparuerunt *Chron. de Mailr.*

⁷ Erminigildam] Rex Scottorum Willelmus desponsauit cognatam Henrici regis Angliae, Ermengardam nomine, filiam uidelicet uiccomitis de Bello Monte (Beaumont), qui erat filius filiae prioris filii Willelmi Bastard, in capella regis de parco apud Wudestoc, praesente rege, cum magna gloria, Non. Septbr. feria VI. luna XVIII. *Chron. de Mailr.* Addit *Rog. de Hoved.* p. 632, 3 sq.: Et dominus rex Angliae reddidit ibi regi Scotiae Castellum Puellarum, quod idem rex Scotiae statim dedit praedictae Ermengard, uxori suae, in dotarium, et in augmentum dotarii sui dedit ei centum libratas reddituum et quadraginta milites feodatos. Cf. etiam *Chron. Walteri de Hemingburgh* 1, 149.

illi fecit apud Wudestoc; et dominus Iocelinus, Glascuuiensis praesul, benedictionem super regem et reginam compleuit in camera.

Pax eeccl. Cuprensis uiolata 17. Noubr.

In subsequenti hyeme, scilicet XV. Kl. Decembris, per uim Malcolmii, comitis Ætholiae, uiolata est pax sanctae ecclesiae apud Cupro, quia Adam cognomento et filius Duuenaldi captus est, qui uthlagus¹ regis fuit, et quidam sociorum i. e. nepos eius ante altare decollatus; ceteri uero numero LVIII. in abbatis hospitio exusti et occisi fuerunt.

A. 1187. Duuenaldus occiditur 31. Iulii.

Anno M. CLXXXVII. secundo Kl. August., feria VI., apud Ros occisus est Duuenaldus, filius Willielmi, aduersarius Willielmi, regis Scotiae, et multi potentes aduersarii cum ceteris occubuerunt, et pax diu turbata reddita est regi et regno per Dei misericordiam² et uirtutem. Die³ sabbati factum est discrimen belli inter Christianos et paganos, et capta est crux⁴ uera Ierosolimis, et christianitas grauiter confusa. Eodem anno a domino papa missus est H(enricus) episcopus et cardinalis, quondam abbas

Philippus et Henricus RR. sumunt cruce.

Clareuallensis, ad Philippum regem et ad Henricum, regem Angliae. Qui, audita apostolica mandatione, et comperta totius sanctae ecclesiae necessitate, Deo inspirante, pariter cruce[m] sumpserunt,⁵ et multi alii cum eis. Sed statim postea Henricus, rex Angliae, deposita cruce, solita werrae⁶ machinamenta intulit Philippo, regi Franciae, et in subsequenti anno obiit, scilicet anno ab incarnatione Domini M. CLXXXIX., et Ricardus,⁷ filius eius, successit in regnum. Kl. Augusti obiit Radulfus abbas de Cupre, cui successit Adam.

A. 1189. ob. Henric. II. R. 6. Iulii ob. Radulfus abbas Cupr.

¹ uthlagus] ags. *útlaga*, exlex. V. *Thorpii Ancient Laws ind. et Reinholdi Schmidii leges AS.* p. 671.

² misericordiam] *mia' cod.*

³ Die] ante hanc uocem *cod.* lacunam quartae partis uersus ostendit.

⁴ capta est crux] V. *Chron. de Mailr.*

⁵ cruce[m] sumpserunt] anno 1188. Philippus, rex Francorum, et Henricus, rex Anglorum, et comes Ricardus Aquitaniae, et Philippus, comes Flandriae, et archiepiscopi et episcopi, et comites et barones, et populus innumerabilis diuitum et pauperum, utriusque sexus nobiles, interna inspiratione compuncti signum salutis deuote susceperunt *Chron. de Mailr.*

⁶ werrae] i. e. belli. „in tempore werrae“ *Magna Charta in Rogeri de Wend. florib. histor.* 3, 309. *the wer*, bellum, contentio; v. *the Brus writ* be master Johne Barbour p. 22, 12. 83, 81. 190, 86. 361, 54. *Piers Ploughman: werre* p. 287. 316. 383. 394. 434 cet.

¹⁸ obiit] Henricus rex, filius imperatricis, obiit II. Non. Iul., sepultus est ad Fontem Ebraldi *Flor.* 2, 157. *Rog. de Hov.* 654, 18.

⁷ Ricardus] comes absoluitur tam a Cantuariensi quam a Rothomagensi archiepiscopis, quia contra patrem arma mouerat. Ricardus comes coronatur in regem Londonii III. Non. Septbr. (3. Septbr.), quo die apud Londoniam Iudaei

Anno M. CC. octogesimo sexto¹ XIII. Kl. April.² obiit³ A. 1286. ob. Alexand. III. R. Scot. 19. Martii.

Anno Millesimo CC. nonogesimo sexto, tertio Kl. April. capta⁴ A. 1296. fuit uilla de Berwic⁴ per Anglos, et eodem die ad mensem^{30. Martii.} factum fuit bellum de Donbar.⁵

Anno etc. LXXXX. septimo bellum de Struelyn per G(ui- A. 1297. lelmum) Waleys⁶ die sanctorum Proti et Iacincti.⁷ 11. Septbr.

Anno etc. nonogesimo octauo in festo Magdalenae bellum A. 1298. Fawe capellae.⁸ 22. Iulii.

Anno etc. CCC. secundo bellum de Yoslyn in festo beati A. 1300. Matthiae apostoli.⁹ 24. Febr.

Anno etc. CCC. sexto, in die annunciationis¹⁰ dominicae A. 1306. dominus Robertus de Bruys factus est rex Scotiae apud Sconam.^{25. Martii}

occisi sunt *Flor.* l. c. Coronationem Ricardi describunt *Roger. de Wend.* 3, 5 sqq. et *Rog. de Hoved.* p. 656 sqq.

¹ sexto] quinto *cod.*

² XIII. Kl. April.] V. *Flor.* 2, 236; non XVII. Kl. Apr. ut alii uolunt.

³ obiit] Anno Domini 1261. Alexander, rex Scotiae, Margaretam, filiam regis Henrici duxit in uxorem solemniter, sororem scilicet Edwardi. . . Mortua tandem regina Margaretha, idem rex nouam sibi nuptam matrimonio copulauit, filiam scilicet comitis Flandriae (comitis de Drues *Flor.* l. c.); non tamen ex ea suscepit sobolem. Sed cum iam annis multis in multa mundi prosperitate regnasset, nescio quo tandem ductus spiritu, nocte quadam et obscura ualde nouam suam sponsam, ab eo per pauca miliaria distantem, inuisere properauit, sacro quidem et quadragesimali tempore; cumque in profundo noctis tempore cum paucis familiaribus suis graderetur, contigit, equo cespitante, assessorem quidem in terram allidi, et fracto ut dicitur collo, continuo expirauit *Walt. de Hemingb.* 2, 30. V. *Henr. de Knyghton Twysd. col.* 2468, 32. *Chron. Thomae Wikes*

Gale 2, 113. *Math. Westmonast.* (uersio C. D. Yongei 2, 486.)

⁴ Berwic] V. *Walt. de Hemingb.* 2, 97 sq. et cf. tab. lith.

⁵ bellum de Dumbar] V. *Walt. de Hemingb.* 2, 102 sqq.

⁶ Waleys] V. *Walt. de Hemingb.* 2, 128 sq. 133.

⁷ Iacincti] *Walt. de Hemingb.* notat III. Idus Septbr. i. e. 10. Septbr.

⁸ Fawe capellae] *Fawkyrk W. de Hem.* 2, 179. *Larie caplle cod.* V. tab. lith.

⁹ Matthiae apostoli] V. *W. de Hem.* 2, 222.

¹⁰ annunciationis] A. D. 1306. incipiente, Robertus de Brus, die Annunciationis beatae Mariae fecit se coronari in regem Scotiae apud Scone, praesentibus et consentientibus quatuor episcopis, quinque comitibus et populo terrae. Uxor autem comitis de Bouchan, quae erat filia comitis de Fyth, cui de iure haereditario competit coronam apponere capiti noui regis, furtiue recessit a domino suo, adducens secum dextrarios domini sui, quos domi dimiserat, ut illud officium exerceret *Walt. de Hemingb.* 2, 247.

- Eodem anno in festo sanctorum Geruasii et Protasii¹ bellum
19. Iunii. de Methfeñ.²
- A. 1308. Anno etc. octauo, in die natali Domini, ad uesperam, captum
25. Debr. fuit castrum de Forfar.³
- A. 1312. Anno etc. duodecimo capta est uilla de Perth in crastino
Epiphaniae.
- A. 1313. Anno etc. tertio decimo XI. Kl. Martii captum fuit castrum
14. Martii. de Roxburg.
- Anno eodem pridie Idus Martii captum fuit castrum de
Edynburg.
- A. 1314. Anno etc. quartodecimo in uigilia et die beati Iohannis
23. 24. Iunii. baptistae bellum de Banok.⁴
- A. 1318. Anno etc. octauo decimo V. Idus April. capta fuit uilla de
9. Aprilis. Berwic per Scotos.

A. 1355. Anno Domini etc. quinquagesimo quinto captio Berwic per
6. Noubr. Scottos VIII. Idus Nouembris.

Anno Domini etc. quinquagesimo quinto captio Beruic per
regem Angliae.

¹ Geruasii et Protasii] V. *Walt. de Hemingb.* 2, 248 sq.

² Methfeñ] „Toward *Meffen* than can tha far“ *The Brus* p. 36, 6. 37, 15. h. Methven.

³ Forfar] *fforfar cod.*

„The castell of Forfar was then
Stuffit all with Inglismen“

The Brus p. 203, 17.

„Quhen that the castell of Forfar
And all the touris tumlit war“

The Brus p. 204, 1.

⁴ Banok] proelium ad Bannockburn. *The Brus* p. 267 sqq. Bannockburn est nomen riui:

And Bannockburn betuix the brais
Of hors and men so chargit was
That apou drounit hors and men
Men nicht pas dry atour it then.

Bannockburn that so cummirsum was
Of slik and depnes for to pas
That thar nicht nane atour it rid.

The Brus p. 306, 113 sqq.

Eodem a
 19. Iunii. de Methf
 A. 1308. Anno
 25. Debr. fuit castr
 A. 1312. Anno
 Epiphania
 A. 1313. Anno
 14. Martii. de Roxbu
 Anno
 Edynburg
 A. 1314.
 23. 24. Iunii. baptistae
 A. 1318.
 9. Aprilis. Berwic p

A. 1355. Anno
 6. Noubr. Scottos V
 Anno
 regem A

¹ Geruas
 Hemingb. 2
² Methfe
 tha far“ T
 h. Methven.
³ Forfar
 „The cas
 Stuffit al
 „Quhen
 And all

Protasii ⁴ bellum
 esperam, captum
 ert h in crastino
 tum fuit castrum
 fuit castrum de
 beati Iohannis
 pta fuit uilla de
 ptio Berwic per
 ptio Beruic per
 um ad Bannockburn.
 sq. Bannockburn est
 betuix the brais
 n so chagit was
 it hors and men
 dry atour it then.
 so cummirsum was
 nes for to pas
 nane atour it rid.
 rus p. 306, 113 sqq.

